

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Космос“

1988 г.

София, 2013

Библиография

[И чух глас](#)

Фантастичен разказ. Автор Павел Амнуел. Преведе Ал. Димитров. Списание „Космос“, брой 1 от 1988 г.

[Арена](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Фредерик Браун. Списание „Космос“, брой 2 от 1988 г.

[Дуел](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор С. Райнфелд. Списание „Космос“, брой 3 от 1988 г.

[По-великото нещо](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Том Годуин. Преведе от английски Мария Пипева. Списание „Космос“, брой 4 от 1988 г.

[Такъв хубав ден](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Айзък Азимов. Преведе Вихра Манова. Списание „Космос“, брой 5 от 1988 г.

[Молтерис](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Станислав Лем. Преведе Павел Б. Николов. Списание „Космос“, брой 6 от 1988 г.

[Премеждие](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Робърт Хайнлайн. Преведе от английски Вилиана Стоилова. Списание „Космос“, брой 7 от 1988 г.

[Пътникът](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ерик Симон. Преведе С. Добриянова. Списание „Космос“, брой 8 от 1988 г.

[Спасителна станция](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Харлан Елисън. Преведе от английски Радостина Атанасова. Списание „Космос“, брой 9 от 1988 г.

[А-шахта](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Айзък Азимов. Преведе от английски Вихра Манова. Списание „Космос“, брой 10 от 1988 г.

И чух глас

Фантастичен разказ

Павел Амнуел

Лида плаче. И макар че с усмивка ми подава ту чашка кафе, ту препечени филийки, все едно – виждам, че плаче. Тя не може да разбере какво става с мен, знам, че след завръщането си коренно се промених. И нищо не мога да ѝ обясня. Съвсем нищо.

Мълчаливо допивам кафето и излизам на балкона. Апартаментът ни се намира на последния етаж на тридесететажен блок – най-високия в града, и оттук мога да видя как на територията на института, по двора на склада, тичат насам-натам ремонтни работи. В машинния цех ритмично припламват стартовите лампи – в момента някой стартира в миналото. По-нататък е пусто място, току-що са започнали да копаят основите за новата сграда за палеонтолозите. В края на града, зад пустото място, край Дома на пресата вятърът развява разноцветни знамена, а над всички тях – знамето на ООН. Не мога да различа тълпата край входа, но знам, че се е събрала и знам защо. Няма да отида там, изобщо никъде няма да ходя, ще стоя на балкона и ще чакам Лида да раздига съдовете и да

отиде при своите биолози. И тогава... Какво? Не знам още, но все с нещо ще трябва да се захвана.

* * *

Волята ми открай време е била слаба. Като малък слушах всеки, всеки можеше да ме командува. „Валя е много послушно дете“ – казваше майка ми с гордост. Не знам защо се е гордеела. Баща ми ме учеше да не се подчинявам на обстоятелствата. Почти не го помня – бил е моряк, обикалял е света и в детството си сигурно не се е славел като мамино дете, каквото бях аз. Учех се отлично – класният беше станал мой кумир.

Всички се удивиха, когато след училище постъпих в Института по хронография. А аз просто бях привлечен от изключителната личност на Рагозин – нещо, за което никой не се досещаше. Ето защо постъпката ми бе призната за първа проява на самостоятелност:

Със самия Рагозин са запознах едва във втори курс, дотогава само жадно бях поглъщал книгите и статиите му. Точно те бяха ме поразили и подтикнали да извърша

онова, което и аз самият не очаквах, от себе си. Рагозин, без да подозира, направи от мене мъж. Едва ли е предвиждал подобен педагогичен ефект в своите чисто научни и напълно лишени от външен блясък публикации.

Рагозин! Мъничък, хилав, вечно намръщен от болката – още тогава бе тежко и безнадеждно болен, – създателят на хронодинамиката подчиняваше човека само с поглед. Ако се бе родил в Индия, сигурно щеше да укротява змии или да хипнотизира тълпата по площадите.

Знаехме основите на хронографията, както ние си мислехме, не по-лошо от самия него, тъй като на всеки изпит се явявахме поне по десет пъти. За да получиш отличен, трябваше да ти е ясно всичко, всеки детайл. Инак – двойка. Според мене и самият Рагозин делеше света на две категории, добро и лошо, бяло и черно. Хронодинамика и всичко останало. Или хронодинамиката ще донесе на хората щастие, или по-добре изобщо да я няма. Той беше мечтател, романтична душа. Невъзможно е да се опишат лекциите му пред аудитория – обезумяла, възторжена. Такова нещо може само да се изпита, да се почувствува. И за да разбере човек времето на моята младост –

също би трябвало да го изпита и почувствува, да го изживее.

* * *

Първите машини на времето бяха огромни като доменни пещи и само две страни – СССР и САЩ – можеха да си ги позволят, тъй като струваха прекалено скъпо. След всяко пътешествие на страниците на вестниците се появяваха фотографии и подробни отчети. Библиотеката на Иван Грозни. Петър Първи на военен съвет, Линкълн и борбата за освобождение. Всъщност хронографите се превърнаха в огромни проекционни апарати, в които оживяваше историята.

Пътешествията във времето приличаха на първите полети в Космоса, но бяха значително по-понятни и поради това – по-популярни. И досега никой не бе напуснал машината на времето и не бе минавал във „физическия свят“. Все още никой не бе смачкал и една тревичка в миналото, не бе разменил и една дума с прадедите си.

Веднъж на улицата спореха малчугани. Минавах покрай тях и чух. Единият твърдеше, че да се измени миналото може, но има конвенция, която го забранява. Другият бе убеден, че да се повлияе на миналото е по принцип невъзможно. Мина ми през ума колко бързо времето налага отпечатъка си върху възгледите. А впрочем

конвенцията на ООН за забрана на всякакво влияние върху миналото бе приета едва след смъртта на Рагозин. Малко преси смъртта си учителят постави първия камък в зданието на Института на времето – онова, което се издига в центъра на града и където сега се намират само службите за управление. А преди двадесет години там се помещаваха и инженерите, и конструкторите, и технолозите, и ние – операторите.

Машините на времето и днес са много скъпи, по-скъпи и от най-модерния космически кораб. А и размерите им успяха да намалееят съвсем незначително. Когато влизах в кабината за управление, винаги се чувствавах като малко винтче, изпаднало от някой несъществен детайл. Целият бях обкичен с датчици, заобиколен от екрани, привързан към креслото. А за излизане във физическото минало и дума не можеше да става. Но да виждаш, да слушаш всичко онова, станало преди стотици, хиляди години – беше несравнимо усещане. Несравнимо с полетите в Космоса. С нищо.

Мислех, че след смъртта на учителя всичко ще свърши. Ако не самата хронография, то моето участие в нея. Но Рагозин бе не само мой учител. Имаше и други ученици – и по-талантливи. Работата продължаваше.

После се появи Лида. Не, първо в града откриха Института по биология, поредния придатък на Института на времето. А преди него бяха създадени Физическият институт, Институтът по химия и даже Институтът по история на литературата. Градът растеше. Институтът на времето заграбваше всичко: хора, колективи, цели науки. Биологията не беше изключение.

Не би могло да се каже, че биолозите или химиците изследваха само онова, което ние, операторите, запечатвахме на ленти и холограми. Те имаха достатъчно свои идеи, които не бяха пряко свързани с хронографията.

Впрочем, когато се запознахме, аз нямах представа с какво се занимава Лида и въобще защо в града ни се появи Институтът по биология.

Когато се оженихме; градският съвет ни даде апартамент на последния етаж на новия тогава блок и ние често се заседяхме на балкона, както сега аз, и гледахме града. В центъра му се извисяваше огромната и, както ни се струваше, напълно неуместна кула на машината на времето. Сега я няма. Демонтираха старата, а двете нови машини, макар и да подпират тавана на операторната зала, все пак не са толкова динозавърopodobни и не се виждат отук.

Далеч остана и денят, когато Лида ми съобщи, че биолозите са успели да синтезират протобионти, макар че шест години не са кой знае колко. Помня, че тогава бяхме изпратили Игор при родителите на Лида в Крим, на лятна почивка. Аз обработвах резултатите от последното си пътешествие при скитите и бях изцяло погълнат от това занимание. Затова може би съм забравил другото. Повече нищо не си спомням. Нищичко.

Протобионти. Микроорганизми – прародители на живота. Че малко ли най-различни микроорганизми бяха синтезирали биолозите? Отначало така мислех. А значението на протобионтите разбрах едва след три години, когато Манухин извърши най-далечното в историята на хронографията пътешествие. Намирах се на стартовата площадка, дежурех при пултовете и посрещнах Манухин след една седмица. Манухин се прехвърли в миналото, преди четири и половина милиарда години – по времето, когато на Земята се е зараждал животът. Пътешествието му погълна енергетичните запаси на института за две години напред. Но вместо очакваните ленти със записи на зараждане на белтъчни организми, Манухин донесе нещо, което ужаси всеки, който поне малко разбираше от

молекулярна генетика и биология на примитивните форми на живот. Самият аз а началото нищо не разбрах. Ориентирах се само по реакциите на ръководителите на експеримента. А по страниците на пресата се появяваха радостно-приповдигнати разкази как Манухин е попаднал в прегръдките на приятелите си. При нас вече се знаеше: Манухин е донесъл данни, че на Земята е нямало и не е могло да има живот.

Природата има множество закони. Скоростта на светлината е константа – ето защо ние не летим към звездите. Количеството енергия е постоянно – и ние сме принудени да търсим нови източници, вместо да конструираме вечни двигатели. В биологията също има фундаментален закон – законът за концентрацията. Единствено в много концентрирана среда може по пътя на случайните флуктуации да се зароди живот.

На Земята, която видял Манухин, гъсто осеяна с вулкани, където грохотът изпълвал всичко и океаните – вечно бурни – се разбивали в стръмни брегове, на тази Земя законът за концентрацията не бил изпълнен. И следователно никакви електрически или магнитни полета не биха могли да породят онова, което не е могло да се роди. Живота. Микроорганизми, едноклетъчни, и най-простите. Даже това. Нищо.

Помня, че се отнесох с ирония. Още не разбирах колко сериозно е всичко. И през ум не ми минаваше какво ми предстои. Преди четири и половина милиарда години живот не е имало, но само след милиард години вече е съществувал. В океаните, даже в локвите. Преди година и половина Плетньов беше в Архайската ера и донесе отличен материал. Биолозите някъде грешаха. Голяма работа. Да си пораздвижат умовете, нека сами се оправят.

И те се справиха. Анализираха Манухиновото пътешествие и всички биолози по света в един глас обявиха: експериментът е чист. На Земята животът не би могъл да се зароди.

* * *

Най-простият изход от положението сам се натрапваше, а за нас, хронографистите, най-логичният: трябва да се пропътува интервалът от милиард години и да се види какво се е случило. Точно така и предлагаха лаиците, които не можеха да вникнат в същността на нещата. Репортерите, наблюдателите, даже някои политици – всички онези, които определят общественото мнение.

Милиард години! Пътешествието на Манухин бе еквивалентно на осемстотин старта в мезозоя. Това пътешествие ни отне

възможността двадесет и седем хиляди пъти да посетим Древна Рус. Най-общо казано, изследването на тайнствения участък би погълнало всичко, световната хронография трябваше да се посвети на този проблем, трябваше да се построят още стотици машини, което щеше да отнеме средствата, предназначени за много отрасли. Това беше невъзможно, безсмислено, не си и струваше да се обсъжда. Не го и обсъждаха – във всеки случай специалистите.

В един неделен ден ние с Лида и Игор отивахме на езерото. Не беше изкуствено, макар и да приличаше на такова. Рибата в него сигурно можеше и с ръце да се лови. Игор гонеше пеперуди, но без сак и според мен ги убеждаваше сами да кацат на рамото му. Защо си го спомням ли? Беше обикновен ден на планетата Земя: езеро, дървета, трева, пеперуди и ние, тримата. Беше. А би могло и да го няма. Ако вярваме на биолозите – просто не би могъл да съществува. Не би могло, не би трябвало да има нито полянка край езерото, нито мен и Лида, нито Игор. Нищо.

Край Дома на пресата – от балкона прекрасно се вижда – започват да се приземяват вертолети със сини ленти по бордовете. Вертолетите на ООН, те винаги последни идват. Значи само след десетина

минути ще започнат да звънят тук, да търсят героя на всички времена Валентин Мелентиев.

Когато всички заговориха за това, наложи ми се да препрочета трудовете на Рагозин. Виртуалните световни линии изучавахме в края на курса – това беше най-абстрактният и явно ненужен раздел за нас, хронографистите оператори. Всички в града говореха само за световни линии. Бяха открили, както се оказа, единственото обяснение на парадокса на Манухин: цялата история на планетата Земя е била и си остава чисто виртуална световна линия, която може всеки момент да прекъсне. И главното – от нас нищо не зависи. Нищо.

Виртуалните линии. Събития, които нямат причина, поради което нямат и следствие в общото развитие на Вселената. Накратко това би могло да се обясни така: ако в историята се случи събитие, абсолютно безпричинно, то историята напълно може да мине и без него, събитието няма да има последствия, световната му линия ще прекъсне и прекъсването може да стане или веднага, или след много време. Но задължително ще стане и светът ще продължи да се развива така, сякаш събитието изобщо не е съществувало.

Човечеството е възникнало и се е развивало на виртуална световна линия – това ми приличаше на бълнуване. Да не говорим за твърденията на теоретиците, че световната линия, на която съществува човечеството, неминуемо ще прекъсне и Земята тогава ще стане такава, каквато е била преди четири и половина милиарда години. И ще се развива в съответствие с логиката на природата и няма да има никакво човечество, което да наруши тази логика.

На мен ми хрумна друга идея и аз я споделях с всеки, който имаше желание да ме изслуша. Защо пък да не потърсим обяснението на парадокса в извънземния разум? Преди четири и половина милиарда години на Земята са кацнали представители на друга цивилизация, видели са, че на земята няма живот и са заселили океаните ѝ с протобионти. По-нататък нещата са следвали естествения си ход – без парадокси. И по-добре да попритегнем коланите, да се лишим от някои неща, да построим още стотици машини и да намерим прищълците в миналото, отколкото да живеем постоянен страх от пълно и неочаквано изчезване, нещо, което може и никога да не се случи.

Аз даже и на научния съвет изложих идеята си. Изказвах се за пръв път. Нямах

никакви последствия. Впрочем имаше, но не такива, на каквито разчитах. Искях да обърнат внимание на идеята ми, а обърнаха внимание на мен самия. И когато се решаваше въпросът кого да изпратят – спомниха си за досадния оператор.

Впоследствие много разпитвах, исках да науча кому първи е хрумнала идеята. Не разбрах. Изглежда, тя се е носела във въздуха и се е появила на бял свят като огън, едновременно запален от много места.

Човечеството трябва да живее. Да живее спокойно, без да мисли, че утре всичко може свърши. И следователно, заради благото на хората е нужно само един-единствен път забраната да бъде махната. Трябва да се отнесат протобионти в долния Архай, да се отиде на брега на океана и де се хвърли капсулата във водата. Само това. Парадоксът ще изчезне и животът ще се зароди и няма да има никакви виртуални линии, нито пришълци, тъй като хората всичко ще извършат сами. В това се състоеше идеята.

Световната конвенция забраняваше намесата в миналото, да промени положението можеше само друга конвенция, тъй като контролът беше строг и без санкцията на правителствата на деветдесет

и три страни не би могло нищо да се направи.

Не съвещанието в Генуа от наша страна присъствуваше Мережници, нашият несменяем директор. Академик и така нататък. По-късно, малко преди старта, го попитах какво е чувствувал, когато е гласувал за временно снемане на забраната. „Не временно, а еднократно“ – поправи ме той. Оказа се, че е мислел какво количество протобионти трябва да бъде натоварено в бункерите. Делови човек. Сякаш многократно вече е участвувал в експерименти по създаване на човечеството.

Избраха мен. Единодушно. Мережници ме предложи. До старта оставаше цяла година и работехме като дяволи, по шестнадесет часа в денонощие. Една година. Биха могли да определят старта и след пет години, за да се избегне това трескаво бързане. Но хората се изнервиха в очакване на края на света и повече не можеше да се отлага.

В деня на старта градът опустя. Рискът не можеше да се предскаже – та нали никой не бе излизал във физическото минало. Евакуираха населението, останаха само контролните групи при ЦПУ и енергостанциите. Още вчера бях откарал

Лида и Игор в пансиона – тишина, гора, чист въздух.

Спокоен бях. Нямах никакви предчувствия. Знаех какво трябва да правя на брега на Архайския океан, на тренировките бях го правил стотици пъти, бях станал почти като автомат – уникален специалист по изхвърляне на шестнадесет тона протобионти в мъртвите води. Според изчисленията количеството беше двойно, стигаха и осем тона, за да тръгне самостоятелно процесът на размножение и развитие. Презастраховка. Щом създаваш живот на собствената планета, презастраховката е необходима.

Не, нервен бях. Разбрах го по-късно, когато екраните ми показаха обемно могъща скала, надвиснала над тясно заливче, цялата черна, ръбеста, мрачна, макар че Слънцето е почти в зенита си и на мен даже ми се струва, че от жегата пот се стича по гърба ми. А океанът е същият, като сега, съвсем син, почерняващ към хоризонта, Сигурно е минала минута, преди да откъсна погледа си от екраните и са погледна уредите. Според тях всичко бе наред. Според усещанията ми – също.

Океанът бучеше. И изведнъж – взрив. В далечината в редица, все по-високо и по-високо, като великани в походен строй се

издигаха вулкани. Всички димяха, хоризонтът бе обвит от сива пелена, която като полупрозрачна завеса се носеше към брега. Най-близкият вулкан изрева приглушено и изхвърли огнен стълб: сякаш една от главите на Змей Горинич се бе пробудила и се гневеше на целия свят, прекъснал съня й.

Отлепих датчиците, разкопчах коланите, надигнах се и се изправих в кабината.

Излязох във физическото минало.

Стана ми задушно. И потта действително заструи по гърба ми. Въздъгнах. Макар че бях с кислородна маска, стори ми се, че дишам въздуха на тази мъртва, димна атмосфера. В нея нямаше кислород. Но той ще се появи, нали затова съм тук. И живот ще се появи, и дървета ще има, и пшенични полета, и делфини ще играят в синята вода, и деца ще играят на площадки, покрити с тънък слой морски пясък, и ще има всичко, което го има – животът на планетата Земя.

Спуснах се по бронята на брега и за пръв път видях машината на времето отстрани, без налепените по нея спомагателни блокове, без целия комплекс ЦПУ, единствено огромен конус, приличен на вулкан и блестящ на слънцето. Машината бе прекрасна. Светът бе прекрасен. Приклегнах и загребах в шепата си пясък – грапав, с парченца камък. Пуснах го да изтече между

пръстите ми, загребах още и напълних един от джобовете на колана.

След това натъпках останалите джобове и всички контейнери – към стотина и на всеки от тях поставих съответен надпис. Пясък на метър от брега. Пясък на пет метра от брега. Пясък на дълбочина три сантиметра. Пет сантиметра. Груб пясък. Чакъл. Базалт. И така нататък. Работех. Три часа – по програма толкова време ми бе отпуснато за събиране на образци. Работех съсредоточено, но още към края на първия час ме заболя глава. Болката пронизваше слепоочията ми. Нерви, помислих си. След като замъкнах контейнерите в кабината, се върнах на брега на океана, за последен път.

* * *

Над главата ми нещо звучно щракна: на височина шест метра от корпуса на машината изскочи телескопична „ръка“ и започна да се източва към брега. До началото на изхвърлянето оставаха двадесет и седем минути.

Започна да се .смрачава. От планините към мен се носеше облак, черен като беззвезден космос. През него кръжаха сиви малки облаци, сливаха се и се пръскаха встрани. Там, високо, вятърът налиташе на пориви, гонеше към океана и сгурия, и пепел, и дъжд – видях как между брега и редицата

вулкани, на около три километра от мен, като че ли се спусна завеса между облака и земята и нещо глухо зашумя. Пороен дъжд.

Изхвърлящото устройство бе в готовност, надвиснало над прибоя така, че пръските стигаха кофата в края на тръбата. Польхна вятър като от пещ. И изчезна. Това бе предупреждение. Сега вероятно ще последва ураган. Време е да се връщам в кабината.

И тогава чух глас.

– Кой си ти?

Мълчах. Та няма да си отговарям сам я. Кой съм аз ли? Човек. Най-обикновен човек, изпълняващ най-необикновената в историята задача. Полагащ началото на историята. Като бог. След милиарди години хората ще създадат бога по свой образ и подобие.

– Човече? Ти от звездите ли долетя?

Не питах аз! В мислите ми подобен въпрос не съществуваше. И не би могъл да съществува.

Обърнах се рязко. Камъни. Пепел. Приближаващи се облаци.

– От звездите ли долетя?

Не си давах сметка доколко всичко е реално. Бяха ме попитали и аз отговорих.

– Не. Аз съм от бъдещето.

– От бъдещето на тази планета ли? – уточни гласът.

– На тази – казах аз. Някъде в дъното на душата ми се таеше смут, но аз го потисках. Все пак бях професионалист. Трениран за какви ли на изненади.

– Белтъчен живот ли?

– Да – казах аз, като оглеждах камъните, скалите на брега, планините на хоризонта. Нищо.

– Кой говори?

– Разумът на планетата.

– На коя планета? – думите сами се откъснаха от устата ми.

– На тази. В мислите си ти я наричаш Земя. Помъчи се да мислиш по-ясно, едва те разбирам.

Спънах се в камък и за малко на паднах.

– Внимавай – каза гласът.

Неочаквано се успокоих. Не знам защо, но тази грижа към моята персона ме подсети, че трябва да задавам въпроси, а не само да отговарям.

– С кого говоря? Къде сте? Кой сте вие? Що за разум на планетата? На Земята няма живот...

– На Земята има живот. Вече близо... милиард години. Едвам чета мислите ти. Успокой се, иначе диалогът е невъзможен.

– Спокоен съм – казах.

– Значи – гласът направи пауза – в бъдеще тук ще се появи белтъчен живот. И разум.

– Да – казах. По-точно – помислих, но и в мислите си чух колко гордо звучи.

– Знам какво представлява белтъчният живот – гласът си правеше изводи. – През тези милиард години се е появявал неведнъж и бързо е загивал. Не е възможно развитието на такъв живот.

– Не е възможно – съгласих се. – Затова и съм тук.

– Замълчи – каза гласът. – Мисли. За себе си, за своето време, за разума.

Не успях да помисля. Желанието ми да разбере какво в края на краищата става надви над всяка що-годе свързана мисъл.

– Добре – каза гласът, – първо ще говоря аз. Аз съм около теб. Аз съм разумът на Земята. Газова обвивка, някои примеси – всичко онова, което ти мислено нарече сива пелена... Всичко това е моето тяло, моят мозък, моят разум. Ако атмосферата на Земята имаше друг състав, не бих се появил. В мен няма органични съединения. И въпреки това притежавам разум. Долавям удивлението ти. Ти много неща не знаеш. Аз знам повече. За света. За себе си. За планетата. И умея много неща. Тези вулкани – аз ги пробудих, за да може тялото ми да

получава необходимите за живот химически съединения. Управлявам границите на океаните, за да регулирам климата. Разбира се, процесът е бавен, но аз не бързам. А ветрове, дъждове, снегове – само когато поискам. Всичко е целесъобразно на тази планета, всичко е обмислено – и върволицата вулкани, която така те порази, съм издигнал аз. На теб ти е известно понятието красота. Е, този свят е красив... Но на мен ми е познат и Космосът. Онова, което ти наричаш други светове. Мислех, че си оттам. Появата на белтъчен живот ще ме убие.

– Защо? – попитах.

– Много добре знаеш защо – каза гласът, като малко се позабави.

Това... същество... в състояние ли беше да изпитва... страх? Притежаваше ли инстинкт за самосъхранение? Или може би за милиард години живот го бе преодоляло...

Гледах нагоре, кофата на изхвъргача се намираще в изходна позиция. След единадесет минути контейнерите ще полетят в дълбините, ще започнат процеси, които ще доведат до зараждането на микроорганизми, после на едноклетъчни, риби, животни и – хора. За него това ще бъде краят. Тъй като въздухът – неговото тяло – ще започне

неудържимо да се обогатява с кислород, който ще го погуби.

Той ще загине, за да живеем ние.

Не – аз ще го убия, за да живеем ние.

А има ли друг път?

– Да, така е – каза той.

– Направи нещо – помолих аз. Не исках да видя него (как да видиш въздуха?), а някакъв резултат от дейността му. Исках да се уверя, че не съм полудял.

Той не разбра.

– Гледай. Облакът; който се движи към океана, ще свърне към брега.

Всичко стана бързо. Облакът се надигна, набъбна, краищата му плъзнаха нагоре, вихри ги огънаха и зигзагите на мълниите заблъскаха по камъните. Видях как в пясъка изникват черни ями – толкова мощни бяха светкавиците. И облакът свърна. Понесе се в посока на брега, а между мен и вулканите се появиха празнини в мъглата, и слънцето сякаш се очисти, уми се в непадналата на земята влага и засия, и отново настана ден. И до началото на изхвърлянето оставаха осем минути.

Все още бих могъл да спра изхвърлянето. Не беше лесно, но можех да успея. Нека живее той, гласът, разумната атмосфера на планетата Земя. Странен и древен разум. Ами че това е неговата планета. неговият

дом. Защо хората трябва да започват живота си с убийство? Може би затова в нашия свят е имало ужаси, войни, умиращи от глад деца, чума, покосяваща цели народи? Може би и Чингис хан, и Хитлер са ни дошли като проклятие на главата затова, че аз сега стоя тук, скръстил ръце, и по този начин убивам? И защо трябва аз да решавам, ей сега, за целия свят? За два разумни свята? Защо аз трябва да избирам?

Имах чувството, че полудявам. Да стане убиец. Да извърша грях. Първият в историята на рода човечески. Всичко започва от мен – страданията и мъките човешки.

– И щастieto също – каза гласът. – Не съществува такава висша сила, която са съедини нишките на нашия живот и да мъсти за моята гибел отсега и во веки веков. Овладей се. Съществуват само два разума – моят и вашият. И само една жизнена среда – Земята. И трябва да се вземе решение.

Защо са бавя, изборът е ясен. Хората с всички свои пороци са си хора. Това са Игор, Лида, Рагозин с неговите идеи и аз самият.

Две минути до изхвърлянето.

Сега аз бях цялото човечество. И можех да твърдя колкото си искам, че не съм готов да взема подобни решения, че това е жестоко... Но аз бях длъжен да реша.

И дума не произнесох, но знаех, че съм решил. Искях да му кажа, че светът, създаден от него, е прекрасен, и че в този изумителен свят има... ще има едно момче, което не може да не живее. И една жена, без която това момче не би могло да живее. И заради тях... И заради другите ли? Да, и заради другите...

Кофата се отвори и контейнерите полетяха в дълбините на океана, проблясвайки на слънцето с оранжевите си повърхности. Потопиха се и обвивката моментално започна да се разтваря и в тъмнината на водата се устремиха трилиони активни микроорганизми. И този миг отдели в историята на Земята пустотата от живота. Един живот от друг.

Все едно, аз чухах гласа. Чувам го през цялото време. И сега – също. Вслушвах се в него, когато удивените Мережницки и Манухин ме разпитваха за причините на преждевременното ми завръщане. Чувах го, когато равнодушно докладвах за изпълнената задача. Чувах го, когато премълчавах за него. Уредите нищо не показаха, както нищо не показаха и при пътешествието на Манухин.

Гласът ми заповядваше да мълча. Той и аз – и двамата не искахме хората да знаят с

какво е започнал животът им. Хората не са виновни.

Чувам гласа, когато стоя на балкона. Разправя ми за вечната Вселена, за йерархията на разума. Говори ми постоянно, даже и насън го чувам. Повече не мога да

мълча. Гласът се изтръгва от мен и аз разбирам, че скоро няма да имам сили да го удържа и ще започна да говоря. Но аз не трябва да проговоря.

Никога.

Арена

Научно-фантастичен разказ

Фредерик Браун

Карсън отвори очи и видя бледо блещукаща светлина над себе си.

Беше горещо. Той лежеше на пясъка. На гърба му убиваше остър, стърчащ камък. Карсън се обърна настрани, след това седна, като се спираше с ръце в пясъка.

„Сигурно съм полудял – си помисли той. – Или съм мъртъв. Или нещо друго?“

Пясъкът беше небесносин. Ярко небесносин. А небесносин пясък няма нито на Земята, нито на която и да е друга планета. Небесносин пясък.

Небесносин пясък под небесносин купол – нито небе, нито потон, а някаква затворена повърхнина. Карсън някак си знаеше, че тя е затворена и има край, въпреки че не можеше да види това.

Той взе шепа пясък, който се изниза между пръстите му. Тънките струйки се посипаха върху голия му крак.

Голият? Той беше съвършено гол и тялото му беше обилно изпотено от изтощителната горещина и беше станало небесносиво на местата, на които беше полепнал пясък.

Но останалите места бяха бели. „Значи пясъкът е наистина небесносин – помисли си той. – Ако само изглеждаше така от светлосинята светлина и аз трябваше да бъда целият светлосин. Но аз съм бял – значи пясъкът е с такъв цвят. Небесносин пясък. Небесносин пясък няма. И такава място като това не съществува.“

Пот се стичаше в очите му. Беше горещо като в ада. Само че адът е нажежен до червено, не е небесносин.

Но ако не е адът, тогава какво е? От всички планети толкова горещ е само Меркурий, но това не е Меркурий. И после, Меркурий остана на около четири милиарда мили назад... И изведнъж той си спомни къде се беше намирал доскоро. В малък едноместен космолет, патрулиращ отвъд орбитата на Плутон, на милиони мили от фланга на строената в боен ред земна армада, готова да срещне Пришълците.

Той си спомни внезапно, рязък, тревожен звън, когато следящите системи регистрираха приближаването на врага...

* * *

Никой не знаеше кои са Пришълците, как изглеждат, от коя далечна галактика са дошли – знаеше се само, че тя се намира някъде по направлението на Плеядите.

Първи разпокъсани набези върху далечните колонии и опорни точки на Земята. Отделни сблъсквания между земните патрули и малки групи космически кораби на Пришълците. Сблъсквания, в които земните понякога побеждаваха, понякога търпяха поражение, но нито веднъж досега не бяха пленили космолет на противника. И нито един очевиден нападенията на колониите не остана жив – поне да разкаже нещо за нападенията на Пришълците.

Отначало заплахата не изглеждаше много сериозна – нападенията бяха редки и не причиняваха особено големи загуби. Космолетите на противника като че ли малко отстъпваха по въоръжение на земните, но затова пък леко ги превъзхождаха по скорост и маневреност. Толкова леко, че Пришълците, ако не бяха обкръжени, можеха да избират – да приемат ли битката или да я избегнат.

И все пак Земята се готвеше за решително сражение. Беше построен нечувано могъщ космически флот. Но мина доста време. Сега решителното сражение беше близо.

На дванайсет милиарда мили от Земята разузнавачи откриха огромна космическа флота на Пришълците. Тези разузнавачи така и не се върнаха, но съобщенията им бяха получени. И ето, земната армада, наброяваща десет хиляди космически кораба и половин милион космонавти, се разположи в очакване отвъд орбитата на Плутон, готова да се сражава до смърт.

В предстоящата битка силите бяха изравнени – затова можеше да се съди по рапортите на предните патрули, които пожертвуваха живота си, но преди това успяха да предадат данни за числеността и силата на противниковия флот.

При такова равенство на силите съдбата на Слънчевата система можеше да се реши и от най-маловажната случайност. А решението щеше да бъде окончателно – ако Земята загубеше всичките си колонии, те щяха да станат притежание на Пришълците.

О, да, сега Боб Карсън си спомни всичко!

Вярно, това нямаше връзка със светлосиния пясък и блещукащата светлина над главата му. Но той ясно си спомняше как извън резкият сигнал за тревога, как той се хвърли към табло за управление, как с трескава бързина се пристегна към креслото, как светлата точка на екрана пред него растеше и растеше.

А как му беше пресъхнало гърлото! И как с ужас осъзна – започна се! Поне за него – главните сили бяха все още на безопасно разстояние.

След по-малко от три секунди той или ще бъде победител, или ще се превърне в купчина пепел. Три секунди – толкова продължава боят в Космоса. За това време можеш, без да бързаш, са преброиш до три, а после или си победител, или си мъртъв. Едно единствено попадение е съвсем достатъчно за малкия, едноместен, леко въоръжен и леко брониран патрулен космолет.

Докато шепнеше машинално с пресъхнали устни „Едно“, той трескаво въртеше ръчката на пулта, като се стараеше да задържи растящата точка в разграфената част на екрана. Десният му крак беше готов на педала на спусъка. Един-единствен смъртоносен залп – и или ще уцели, или не. За втори изстрел време няма.

„Две“ той не усети как се изтръгна от него. Точката на екрана вече не беше точка. Разположен на няколко хиляди мили, вражеският космически кораб се виждаше така ясно, като че ли беше на няколкокостотин метра. Беше лек, бърз, патрулен космолет с почти същите размери като космолета на Боб.

Вражески патрулен космолет...

„Три...“ кракът му вече докосна педала...

И изведнъж Пришълецът се плъзна в страни на екрана и излезе извън кръстосаните линии. Карсън сграбчи ръчката, за да го догони. За част от секундата противникът изчезна от екрана, а след това корабът на Карсън зави и Пришълецът отново се появи - Карсън го видя как се спускаше стръмно надолу към Земята.

Към Земята?!

Някаква оптична измама! Планетата, която заемаше целия екран, не можеше да се намира тук. Просто не беше възможно. Наоколо нямаше нито една планета по-близо от Нептун, а той беше на три милиарда мили. Плутон се намиреше от другата страна на Слънцето, което се виждаше като мъничка точица.

А как работеха системите за преследване? Те не можеха да открият никакъв предмет, пък макар и с размерите на астероид. Сигналите продължаваха да мълчат.

Това беше невъзможно – планетата беше вече на няколкокостотин мили от него.

Внезапната опасност от катастрофа го накара да забрави дори за противника. Той включи предните спирачни ракети и, като увисна на ремъците, с всички сили налегна щурвала за аварийно развъръщане, като

знаеше, че само пълната мощ на двигателите ще го спаси от катастрофа и че при такова натоварване той веднага ще загуби съзнание.

* * *

И сега той седеше на горещия син пясък, съвършено гол, но цял и невредим. Наоколо нямаше никакви следи нито от космическия му кораб, нито от самия Космос. Защото тази повърхнина над главата му никак не приличаше на небе.

Той стана, като залитна. Силата на тежестта беше малко по-голяма от земната. Не много.

Наоколо се простираше само равен пясък. Тук-таме на групички растяха някакви хилави храсталаци. Те също бяха небесносини, но с различни оттенъци – някои бяха по-светли от пясъка, а други – по-тъмни.

Изпод най-близкия храст изскочи малко животинче, прилично на гущерче, само че имаше не четири крака, а доста повече. То също беше небесносиньо – съвсем светло небесносиньо. Като го видя, то отново се скри под храста.

Боб погледна нагоре, като се опитваше да разбере какво всъщност е това. Не приличаше на покрив, по-скоро имаше формата на купол. Блестеше и беше трудно

да го гледаш. Но едно беше сигурно – от всички страни то достигаше самия пясък.

Боб се намираше близо до центъра на купола. До най-близката стена – ако то беше стена – имаше около сто метра. Като че ли над плоската повърхност на пясъка се беше разпростряла някаква светлосиня полусфера с диаметър около двеста и петдесет метра.

И всичко беше светлосиньо с изключение на един предмет. Близо до далечния край на кръглата стена лежеше нещо червено. Беше като почти правилна кръгла топка с диаметър около метър. То беше твърде далече, за да можеш да го разгледаш подробно в синия сумрак. И все пак Карсън някак си потрепери.

Той изтри потта от челото си с опакото на дланта си.

Какво е това, кошмар ли? Такава жега, този пясък, това смътно усещане на ужас само като погледнеш червеното кълбо?

Сън ли е? Не може да бъде – не можеш да заспиш по време на космически бой.

Смъртта ли е? Не е възможно – и да съществуваше безсмъртие, в него не би могло да има светлосин пясък, светлосиня жега и аленочервен ужас.

И тогава той чу глас.

Чу го не с ушите си – гласът прозвуча в главата му. Той идваше отникъде и отвсякъде.

„Като пътувах в пространството и времето – звънесе в мозъка му, – открих две цивилизации, готови да започнат война. И която от тях да унищожи другата, няма да спечели. Тя неизбежно ще се разпадне, ще се превърне в праха, от който се е възродила, без да изпълни своето предназначение. Но това не бива да са допусне.“

„Кой... си ти?“ – Карсън не произнесе тази думи, но въпросът възникна в мозъка му.

„Няма да можеш правилно да ме разбереш. Аз съм... – гласът замлъкна, като че ли търсеше някаква дума в Карсъновия мозък, дума, която я нямаше там, която той не знаеше. – Аз съм резултат от еволюцията на толкова древна цивилизация, че нейната възраст не може да се определи с разбираемите за тебе думи. Цивилизация, която се е сляла в единно цяло, такава, каквато може да стане и твоята примитивна цивилизация... – отново пауза в търсене на думата – след много време. Същото е възможно да се постигна и от тези, които ти наричаш Пришълци. Затова аз се намесих преди началото на битката – битка толкова равностойна, че резултатът от нея ще бъде изстребването и на двете цивилизации. Една от тях трябва да оцелее. Да оцелее, за да се развива по-нататък.“

„Една от тях? – помисли си Карсън. – Моята или...“

„Аз съм в състояние да спра войната и да върна Пришълците обратно в тяхната галактика. Но те въпреки това рано или късно ще се върнат, или вие ще ги намерите. Не мога непрекъснато да съм при вас, а само постоянната ми намеса би предотвратила взаимното ви изстребване. Ето защо реших да се намеся сега. Ще унищожа една от флотите без каквито и да било загуби за другата. Така едната от цивилизациите ще оцелее.“

„Кошмар! Разбира се, че е кошмар!“ – помисли си Карсън. Но той знаеше, че не е кошмар. Всичко това беше действителност, колкото и да беше налудничаво, беше прекалено невероятно.

Той не се осмеляваше да зададе въпроса: „Кой от двамата?“ Обаче мислите му зададоха сами този въпрос.

„Ще оживее по-силният – каза гласът. – Не мога да го променя и не бих искал. Просто ще се намеся, за да бъде една истинска, а не... – отново пауза – а не Пирова победа, за да не бъде цивилизацията, която победи, сломена от успеха си.“

Избрах два екземпляра – тебе и този, когото наричаш Пришълца. Виждам, че във вашата древна история, историята на вашите

международни войни, са известни двубои между отделни представители на племената, които са решавали изхода на битката.

На теб и на твоя противник предстои двубой. И двамата сте голи и без оръжие, обстановката е еднакво непозната и за двамата, еднакво неприятна и за двамата. Времето е без ограничение – тук няма време. Един от вас ще победи, неговата цивилизация ще оцелее.“

– Но... – Карсън сам не знаеше какво иска да каже, когато гласът го прекъсна:

„Това е справедливо. Условиата са такива, че решаващо ще бъде не случайното физическо превъзходство. Между вас има бариера. Ще разбереш. Умът и мъжеството ще бъдат по-важни от силата. Особено мъжеството и жаждата за живот.“

– Но докато това стане тук, нашите космически кораби...

„Не, вие сте в друго време и в друго пространство. Докато сте тук, в познатия ви свят времето ще стои неподвижно. Виждам, че ти си мислиш истина ли е всичко това? И да, и не. Но за тебе в момента е истина. И ако умреш, ще умреш в действителност. А твоята смърт ще бъде краят на цялата ви цивилизация. Сега знаеш достатъчно.“

Гласът млъкна.

Карсън отново остана сам. Не, не съвсем – вдигна глава и видя, че червеният предмет, това страшно кълбо, което той вече знаеше, че е Пришълецът, се търкаля към него.

Търкаля се...

Като че нямаше нито ръце, нито крака, никакви външни издатини. То се търкаляше по светлосиния пясък, подобно на живачна капка, а пред него се развиваше вълна на умопомрачителна, страшна ненавист.

Карсън се огледа. На няколко фута от него на пясъка имаше някакъв камък – единственото, което можеше да мине за оръжие. Камъкът не беше голям, но имаше остри ръбове, като на парче кремък. И той наистина приличаше на светлосин кремък.

Карсън сграбчи камъка и приклепна, готов да отблъсне нападението. Противникът се приближаваше – движеше се по-бързо, отколкото Карсън. можеше да бяга.

Нямаше време да мисли как да се бие с него, пък и как би могъл да си представи сражението със същество с неизвестна сила, непонятно устройство, непознат начин на борба?

Десет метра. Пет и тук то се спря.

Или по-скоро нещо го спря. Предната му част изведнъж се сплеска, като че ли се натъкна на невидима стена. То даже отскочи назад.

После отново се търкулна напред, но вече по-бавно и по-внимателно. И пак се спря на същото място. Опитва се и на друго място – със същия резултат.

Между тях имаше някаква бариера. Карсън си спомни: „Решаващо ще бъде не случайното физическо превъзходство. Между вас има бариера.“

Разбира се, това беше някакво силова поле. Не като полето на Нетци, което познаваха на Земята – то присветваше и припукваше. А това беше невидимо и не издаваше никакви звуци.

Барьерата минаваше от единия до другия край на обърнатата полусфера. Нямаше нужда Карсън да се убеждава сам в това – направи го Пришълецът. Той се изтърколи по цялата дължина на барьерата, без да намери пролука.

Карсън направи няколко крачки напред, като протягаше пред себе си лявата си ръка и най-после докосна преградата. Тя беше гладка, еластична и приличаше повече на гума, отколкото на стъкло. Беше и топла, но не колкото пясъка под краката му. И беше съвършено невидима.

Той хвърли камъка и се опря на преградата с двете си ръце. Тя като че ли малко поддаде. Но нищо повече, даже и когато Карсън натисна с цялото си тегло.

Приличаше на стомана, покрита с гума. Донякъде еластична, а всъщност невероятно твърда.

Той се повдигне на пръсти, но барьерата беше навсякъде докъдето стигаше.

Пришълецът вече се връщаше, след като беше стигнал до края на арената. На Карсън отново му се зави свят и му прилоша. Той отстъпи една крачка от барьерата. Пришълецът не се спря.

Докъде ли се простира преградата надолу? Карсън коленичи и започна да разрива пясъка. Той беше лек, пухкав, копаеше се лесно. Карсън изкопа яма, дълбока два фута, а барьерата си беше там.

Пришълецът отново се търкаляше към него. Явно никъде не беше намерил проход.

„И все пак трябва да има начин да се премине през барьерата – помисли си Карсън. – Ние някакси трябва да се доберем един до друг. Иначе целият дуел е безсмислен.“

Но не бива да се бърза. Най-напред трябва да се опита още нещо.“

Пришълецът беше се върнал и беше спрял на два метра от Карсън. Струваше му се, че го разглежда, въпреки че Карсън не може да открие у него никакви органи на осезание. Нищо, което да напомня за очи, уши или дори уста. Впрочем на повърхността

на кълбото той забеляза няколко вдлъбнатини и точно в този момент от тях внезапно се подадоха две пипала, които потънаха в пясъка, като че ли изпробваха плътността му. Пипалата бяха с диаметър около един дюйм и дълги фут и половина. Когато не бяха нужни, те се прибираха във вдлъбнатините – например, когато Пришълецът се търкаляше. Очевидно те не участваха в неговия начин на придвижване. Доколкото Карсън можеше да прецени, Пришълецът се търкаляше, като изменяше центъра на тежестта си, макар че не беше ясно как го прави.

Той потрепери при вида му. Това беше същество, което беше ужасяващо чуждо на всички форми на живот, открити досега на планетите на Слънчевата система. И инстинктивно почувствува, че разумът на това същество е също така чужд на всичко земно, както и организъмът му.

И все пак трябваше да опита. Ако съществото не притежаваше телепатични способности, опитът беше обречен на неуспех. На Карсън му се струваше, че ги има. Във всеки случай излъчваше силно доловима вълна – вълна на ненавист около себе си. А щом е така, може би четеше и мисли.

Карсън вдигна камъка – своето единствено оръжие. След това демонстративно го хвърли на земята и протегна напред празни ръце с дланите нагоре. Той заговори, макар че знаеше, че думите му ще останат неразбираеми за това същество, но си помисли, че така ще му бъде по-лесно да се съсредоточи върху мислите, които искаше да предаде.

– Хайде да сключим мир – каза той и гласът му прозвуча странно в тишината. – И двамата разбрахме какво ще стане, ако нашите цивилизации продължат да воюват помежду си: резултатът ще бъде изтребване на едната деградация на другата. От това, как ще завършим ние тук, зависи изходът на сражението. Не е ли по-добре да сключим мир – вие да останете в своята галактика и ние в нашата?

Карсън изключи всичките си мисли, за да приеме отговора. И той не се забави. Той се стовари върху него с такава сила, че Карсън се залюля. Дори отстъпи няколко крачки в ужас от силата и дълбочината на тази ненавист, на този стремеж към унищожение, който се разкри пред него чрез предадените от Пришълеца образи. Мислите му се предаваха не с членоразделни думи, а с вълни на дива ярост. За миг, който му се стори цяла вечност, Карсън се бореше със

силата на тази омраза, като се опитваше да я прочисти от разума си и да прогони чуждите мисли; които бяха нахлули в главата му. Повдигна му се.

Разумът му малко по малко се освободи, като на човек, събуждащ се от кошмар, постепенно разкъсващ въображаемите нишки, с които е бил омотан. Карсън все още се задъхваше и усещаше слабост, но вече можеше да мисли.

Той стоеше загледан в Пришълеца, който през цялото време не помръдна, докато този дуел, почти спечелен от него, се разиграваше. След това се търкулна встрани до най-близкия син храст. От вдлъбнатините излязоха три пипала, които започнаха да изследват храста клонче по клонче.

– Добре – каза Карсън, – щом искаш война, нека бъде война.

Той даже успя да се усмихне криво.

– Ако те разбрах правилно, мирът не те задоволява.

Като не успяваше да се въздържа от красивата фраза, добави:

– Война – не на живот, а на смърт!

Но в абсолютната тишина думите му прозвучаха глупаво – самият той даже го почувствува. И разбра, че войната ще бъде действително не на живот, а на смърт. И неговата смърт – или смъртта на това кръгло

същество – ще означава смъртта на цяла цивилизация. Ако той претърпи поражение, резултатът ще бъде гибелта на човечеството.

При тази мисъл го обхвана страх. Знаеше със сигурност, че който е организиран двубоя, му каза истината за намеренията и възможностите си.

Бъдещето на човечеството зависи от него. Ужасно беше само да се помисли. Той прогони тази мисъл. Трябваше да мисли за предстоящите неща.

Не може да няма някакъв начин да се проникне през бариерата – или да убиеш през нея.

С телепатия? Надяваше се, че не, защото телепатичните способности на Пришълеца превъзхождаха човешките. А може пък да не ги превъзхождаха? Нали той успя все пак да изгони от главата си мисълта за Пришълеца. А самият Пришълец? Ако той има по-силна способност да предава своите мисли, не го ли прави това по-уязвим за чуждите?

– Умри – помисли си той, – сега ще умреш. Ти умираш. Ти...

Той опита няколко пъти различни варианти, опита да предава дори и образи. Пот се стичаше по челото му, цял трепереше от напрежение. Но Пришълецът продължаваше да опипва храста – всичко

това не му направи по-силно впечатление, отколкото ако Карсън би му издекламирал таблицата за умножение.

Нищо не излезе.

От горещината и от голямото психическо напрежение той отново почувствува слабост и виене на свят. Седна на пясъка да си почине и се зае да изучи Пришълеца. Може пък така да успее да открие неговите силни и слаби страни, да узнае за него нещо такова, което би му помогнало, когато се стигне до ръкопашен бой.

Пришълецът чупеше клончета. Карсън внимателно го следеше, като се мъчеше да определи какви усилия са му нужни за това. „Трябва да си намеря такъв храст и на моята страна – помисли си той – да си начупя и аз такива клончета и да сравня силата на ръцете си с пипалата.“

Клончетата се чупеха трудно. Пришълецът доста се потруди над тях. Всяко пипало накрая се раздвояваше, като образуване два пръста с нокти. Ноктите изглеждаха не много опасни. Не по-опасни от човешките, ако им позволиш да израстат достатъчно.

Не, общо взето, няма да е така трудно да се справи с него. Разбира се, ако тази храсти не бяха много жилави. Карсън се огледа и видя близо до себе си точно същия храст. Протегна ръка и отчупи едно клонче. То се

оказа крехко и се чупеше лесно. Разбира се, Пришълецът би могъл нарочно да скрива силата си, но едва ли.

От друга страна, къде са уязвимите му места? И как, ако имаше възможност, човек би могъл да го убие? Той отново започна да изучава противника си. Обвивката му изглеждаше доста здрава. Ще му трябва някакво остро оръжие. Карсън отново вдигна камъка. Той беше около дванайсет дюйма дълъг, тесен и с един остър край. Ако успееше да го заостри като кремък, щеше да стане съвсем приличен нож.

Пришълецът продължаваше да изследва храстите. Той се търкулна до най-близкия храст от друг вид. Изпод него изскочи светлосин многокрак гущер – точно такъв, какъвто Карсън беше видял от своята страна.

Пипалото на Пришълеца се метна във въздуха, улови гущера и го вдигна. Друго пипало започна да къса краката му – спокойно и равнодушно, като че ли бяха клонки. Гущерът панически се блъскаше, като издаваше резки писъци – първият звук, който Карсън чу тук, с изключение на собствения си глас.

Той потрепери, искаше му се да извърне поглед. Но си наложи да гледа – всичко, което узнае за Пришълеца, може после да се окаже полезно. Полезно можеше да бъде

дори да наблюдава тази ненужна жестокост. Просто щеше да е приятно да унищожи противника си, ако успее.

Затова той съдържа отвращението си и продължи да гледа как Пришълецът разкъсва гущера на парчета. Но се зарадва, когато гущерът, на който бяха откъснати половината крака, замлъкна, престана да се блъска и увисна мъртъв в пипалата на Пришълеца.

Той не се опита да откъсне останалите му крака и пренебрежително хвърли тялото му към Карсън. Мъртвото животно падна в краката на човека.

Той премина бариерата! Значи бариера вече няма!

Карсън светкавично скочи, като стискаше здраво в ръката си камъка, и се хвърли напред. Сега ще го нареди! Щом няма бариера...

Но тя беше на мястото си. Той се убеди в това от собствения си горчив опит, като удари главата си в нея и едва не загуби съзнание. Карсън падна назад.

Когато отново седна, като разтърсваше замаяната си глава, той забеляза, че нещо лети към него и за да го избегне, легна на пясъка. Така спаси тялото си, но усети остра болка в левия глезен.

Той се дръпна назад, като не обръщаше внимание на болката, и се изправи на крака.

Сега видя, че беше ударен от камък, а Пришълецът вече вдигаше друг, който държеше с две от пипалата си.

Камъкът полетя към Карсън, но той го избегна с лекота. Очевидно Пришълецът не можеше да хвърля силно и надалече. Първият път беше уцелил само защото Карсън седеше неподвижно и не го виждаше.

Като се отърва от слабо запратения втори камък, Карсън хвърли по Пришълеца своя камък, който все още беше в ръката му. Той изведнъж се зарадва, като си помисли: „Струва си усилието, ако камъните могат да преминават бариерата. Човек със здрава ръка и точно око...“

Нямаше начин да пропусне трифутова мишена от четири метра и той не я пропусна. Камъкът прелетя точно и силно – няколко пъти по-бързо от тези, хвърлени от Пришълеца. Той уцели центъра, но за нещастие не с острия край.

И все пак уцели – чу се тежък удар и Пришълецът го почувствува. В този момент той търсеше друг камък, но сега се отказа и се затъркаля назад. През това време, докато Карсън се готвеше за ново нападение, Пришълецът вече се намираше на четиридесет метра от бариерата и продължаваше да отстъпва.

Вторият път Карсън не уцели, а третият камък изобщо не достигна мишената. Пришълецът беше извън обсега му – във всеки случай за достатъчно тежък камък, който би могъл да му навреди.

Карсън се усмихна. Беше спечелил този рунд. Ако не се смята...

Той се наведе да види какво става с крака му и усмивката изчезна от устата му. Острият ръб на камъка му беше направил дълбока рана с дължина няколко дюйма. Тя кървеше силно, макар че по всяка вероятност артерията не беше засегната. Ако кръвта спре сама, всичко е наред. Ако не – работата е лоша.

Но сега беше нужно да се занимае с нещо по-важно от раната. С устройството на бариерата.

Той отново се приближи до нея, протегнал ръце напред. Напипа я и като се опираше в нея с една ръка, хвърли шепа пясък. Пясъкът премина, а ръката му – не.

Органична и неорганична материя? Не, защото мъртвият гуцер премина бариерата, а гуцерът, макар и мъртъв, е органична материя. А растение? Отчупи едно клонче и го хвърли оттатък. То премина, но когато до преградата стигна ръката, която го държеше, тя се спря.

Значи Карсън не може да мине, Пришълецът – също. А камъните, пясъкът и мъртвият гуцер...

А жив гуцер? Той се зае да залови някакъв под храстите и скоро успя. Внимателно го хвърли към бариерата, но той се удари в нея и побягна по синия пясък.

Това явно даде окончателния отговор. Преградата беше за живите същества. Мъртвите и неорганичните същества можеха да преминат.

Като го установи, Карсън отново се зае с ранения си крак. Кръвта беше намаляла – значи не му беше нужен турникет. Но трябваше да намери вода, да измие раната.

При мисълта за вода, той усети, че е страшно жаден. Ако битката продължи, рано или късно ще трябва да намери вода.

Като накуцваше леко, започна да обикаля своята половина от арената. Подпираше се в бариерата с една ръка и достигна полукръглата стена. Отблизо тя изглеждаше сивосинкава – а на пипане беше точно същата като преградата.

За всеки случай Карсън хвърли през нея шепа пясък – той премина и се разпръсна. Значи полукръглата стена е също силова поле. Но плътно, а не прозрачно като бариерата.

Той тръгна покрай стената, докато не стигна до другия ѝ край, а след това край бариерата се озова на мястото, където беше в началото.

Нямаше и следа от вода.

Разтревожен, той започна да кръстосва на зиг-заг своята част от арената, като я разглеждаше внимателно.

Вода нямаше. Светлосин пясък, светлосини храсти, непоносима горещина. И нищо повече.

„Сигурно ми се струва, че толкова страдам от жажда – каза си той. – Колко време е минало?“ Разбира се, по неговите мерки за пространство и време – никакво. Нали му беше казано, че докато е тук, времето няма са тече. Но жизнените процеси в организма му протичат и тук. Колко ли време е минало все пак?

Може би три-четири часа. Във всеки случай не толкова много, че да трябва така силно да го мъчи жаждата.

А изпитваше страшна жажда. Гърлото му беше пресъхнало. Дали горещината не е виновна? А беше наистина горещо – сигурно имаше 55 градуса. Суха жега, без какво движение на въздуха.

Като завърши безплодната обиколка на своите владения, той беше съвсем измъчен и куцаше силно.

Погледна към неподвижно стоящия Пришълец и си помисли: „Надявам се, че и на него му е така тежко. И сигурно е така. Нали ни казаха, че тукашната обстановка е еднакво непозната и неприятна и за двама ни. Може пък на планетата на Пришълците нормалната температура да е 90 градуса. Възможно е тук, където Карсън бавно се пържи,

Пришълецът да замръзва.“

А може пък въздухът да е прекалено плътен за Пришълеца, тъй както беше прекалено разреден за Карсън. След разходката той направо се задъхваше. А сега се сети, че въздухът тук не е по-плътен, отколкото на Марс.

И никаква вода.

Това означаваше, че времето за борба беше ограничено – във всеки случай – за него. Ако не намереше начин да проникне през бариерата и да убие врага си, оставайки от своята страна – рано или късно щеше да умре от жажда.

Карсън разбра, че трябва да бърза. Но преди това си наложи да седне, за да почине малко и да помисли.

Какво да направи? Нищо. А работа имаше много. Ето например – различни видове храсти. Не изглеждат кой знае как, но трябваше да ги проучи. После – кракът – и с

него трябва да се направи нещо, макар и без вода. Да си подготви боеприпаси от камъни. Да си намери камък, от който би могъл да си направи хубав нож. В това време кракът го заболя силно и той реши да започна с него. Един от храстите имаше листа или нещо подобно на листа. Откъсна една шепа и реши да рискува – с тях избърса пясъка, мръсотията и съсирената кръв, а след това направи компрес от свежи, пресни листа и ги привърза към крака с мустачки от съшия храст.

Тези мустачки се оказаха неочаквано здрави. Бяха тънки, но еластични и жилави и той не можеше да ги скъса, както и да се опитваше. Наложихе се да ги среже с острия край на синия камък. По-дебелите стигаха цял фут дължина и той запомни за всеки случай, че те биха му послужили за въженце, ако ги навърже по няколко едно до друго. Може пък да му потрябва въже.

После продължи да изследва храстите. Оставаха му още три вида. Едните храсти бяха без листа, сухи, крехки, приличаха на спаружени степни треви. Другите бяха меки и се късаха като изгнили. Биха послужили за чудесен прахан за огън. Третите бяха най-големи и приличаха на дървета. Имаха нежни листа, които се свиваха при

докосване, стъблата им, макар и къси, бяха здрави.

Беше много горещо. Непоносимо горещо.

Карсън се приближи до оградата, като куцаше силно, за да провери дали тя още съществува. Барьерата беше на мястото си.

Известно време той стоя и гледа Пришълеца. Кълбото се намираще на безопасно разстояние от преградата и правеше нещо, като се търкаляше назад-напред. Карсън не можа да види какво правеше. По едно време то се спря, приближи се малко и като че ли се втренчи в Карсън. Той отново трябваше да се пребори с пристъпа на отвращение. Хвърли камък по Пришълеца, който отстъпи, и продължи да се занимава със своята неразбираема работа.

Поне можеше да го държи на разстояние.

„Като че ли има голямо значение“ – помисли си той с горчивина. Все пак той използва следващите два часа, за да събира камъни с подходящ размер, като ги подреждаше в акуратни купчини близо до барьерата.

Гърлото му гореше. Не можеше да мисли за нищо друго, освен за вода.

Но му се налагаше. Трябваше да измисли как да проникне през барьерата, как да се добере до това същество и да го убие, преди

горещината и жаждата да са убили него самия.

И в двата си края преградата завършваше в стена. А нагоре и надолу?

Известно време съзнанието на Карсън беше замъглено и той въобще не знаеше как да разбере това. Седеше неподвижен на светлосиния пясък (а как седеше – не си спомняше), гледаше разсеяно как някакъв светлосин гущер прибягваше между храстите.

Карсън му се усмихна. Изглежда, че в главата му не всичко беше в ред, защото изведнъж си спомни разказите на старите марсианци преселници: „... и скоро ще ти стане толкова самотно, че ще започнеш да говориш с гущерите, а ще дойде време и те да ти отговарят...“

Разбира се, той трябваше да мисли как да убие Пришълеца, но вместо това се усмихна на гущера и каза:

– Здравей!

Гущерът се доближи до него.

– Здравей! – му отговори.

Карсън се вцепени от изненада, но бързо дойде на себе си и започна гръмко да се смее. И смехът не му причиняваше болка – гърлото му не беше пресъхнало дотолкова.

А защо пък не? Защо съществото, което е създадо толкова кошмарно място, да няма

чувство за хумор? Говорещи гущери, които владеят родния ти език – не е ли трогателно?

Той се усмихна на гущера и каза:

– Ела тук!

Но гущерът се обърна и избяга между храстите.

Той отново усети жажда.

А трябва да направи нещо. Не можеше да победи просто като седи и се предава на отчаянието. Трябва! Но какво?

Трябваше да проникна през бариерата. Не можеше да мине през нея, не можеше и да я прескочи. А ако се опита да мине под нея? Нали и без това, за да намери вода, трябва да копае. С един куршум – два заека.

Като пренебрегваше болката, Карсън се приближи до преградата и започна да копае пясъка с голи ръце. Беше бавна, трудна работа: пясъкът се сригваше и колкото по-надълбоко копаше, толкова по-широка трябваше да бъде ямата. Не знаеше колко часове са минали, но на дълбочина четири фута опря в скала. А тя беше съвършено суха. И нямаше никакви признаци за наличие на вода.

А силовото поле стигаше до скалата. Всичко беше напразно. И вода нямаше. Нищо нямаше.

Той изпълзя от ямата и легна на пясъка, като се задъхваше. После повдигна глава да

види какво прави Пришълецът. Сигурно правеше нещо.

Така си и беше. Той майстореше нещо от клончетата на хресталака, като ги връзваше с тънки мустачки. Почти квадратно, странно съоръжение с височина около четири фута. Карсън се изкачи на купчината пясък, която беше изкопал, за да го разгледа по-добре. В задния край стърчаха два дълги лоста, единият от които завършваше с вдлъбнатина, която приличаше на чашка. „Прилича на някакъв катапулт“ – помисли си Карсън.

И наистина Пришълецът сложи в чашката един тежък камък, повдигна с едното си пипало другия лост, след това леко завъртя приспособлението, като че ли се целеше, а после лостът с камъка отскочи нагоре и напред.

Камъкът прелетя няколко метра над главата на Карсън, толкова високо, че той даже не се наведе, но като видя докъде е стигнал, подсвирна. Той не би могъл да хвърли камък дори и на половината на такова разстояние. И дори да отстъпеше до най-задния край на своите владения, ако Пришълецът преместеше приспособлението до самата ограда, камъкът щеше да го настигне.

Над Карсън – вече по-близо – прелетя още един камък.

„Това е опасно“ – реши той.

Трябваше да се направи нещо.

Като се движеше на зиг-заг покрай бариерата, за да не може катапултът да го вземе на прицел, той хвърли по него няколко камъка. Но разбра, че няма смисъл. Можеше да хвърли само малки камъчета толкова далече. И ако уцелеше машината, те отскачаха от нея, без да ѝ навредят. А Пришълецът на такова разстояние без усилие избягваше камъните, които падаха около него.

Ръката го заболя от умора. Цялото му тяло беше изтощено. Ако можеше само малко да си почине и да не трябваше на всеки трийсет секунди да избягва снарядите. Като залиташе, той отстъпи към задната стена. Но и това не го спасяваше. Камъните долитаха и тук, само че по-рядко, защото механизмът на катапулта трябваше да се наглася по-прецизно.

Отново се промъкна към бариерата. Падна няколко пъти и с мъка се изправяше. Знаеше, че силите му са към края си. И все пак не можеше да спре, докато не извади от строя проклетата машина. Само малко да задреме и повече никога нямаше да се събуди.

У него проблесна идея след поредния изстрел на катапулта. Снарядът попадна в една от купчините от камъни, които той беше натрупал покрай бариерата, и от удара изскочи искра.

Искра. Огън. Първобитните хора са палили огън от искрите. Ако може да използва сухите храсти за подпалки...

За щастие имаше такъв храст съвсем близо. Той го начупи, доближи го до купчината камъни и търпеливо започна да удря камък по камък, докато една искра попадна върху подобната на прахан дървесина. Дървото се разгоря толкова бързо, че пламъкът опърли веждите му и превърна клонките в пепел за няколко секунди.

Но сега вече той знаеше какво да прави. И малко по-късно, под прикритието на купчината пясък, изваден от ямата, гореше мъничък огън. По пътя той събра няколко меки клончета, а огънят можеше да се поддържа и с другите храсти; които също горяха, само че по-бавно.

Жилавите мустачки, които приличаха на възета, почти не горяха. С тях можеше да направи запалителни снаряди. Трябваше само да оплете една топка от клончета с малък камък вътре за тежест и всичко да

свърже с мустачките, а после да замахне по-силно.

Приготви си около половин дузина такива снаряди, запали и хвърли първия. Не уцели и Пришълецът бързо започна да отстъпва, като влачеше след себе си машината. Но Карсън беше нащрек и хвърли още няколко снаряда един след друг. Четвъртият изстрел беше точен. Противникът напразно се опитваше да угаси разрастващия се пламък, като го засипваше с пясък. Ноктестите пипала не му помагаха особено. Катапултът изгоря.

Пришълецът застана на безопасно разстояние от огъня и отново съсредоточи вниманието си върху Карсън. И пак човекът беше залян от вълна на ненавист и отвращение, но по-слаба – или Пришълецът беше отслабнал, или Карсън вече знаеше как да се защитава.

Той се оплези на Пришълеца и го прогони с камъни на безопасно разстояние. Противникът се търкулна към задната част на своята половина и отново започна да събира клончета. Изглеждаше, че мисли да прави нов катапулт.

Карсън за стотен път провери дали преградата е на мястото си и изведнъж установи, че е седнал на пясъка до самата бариера, толкова отслабнал, че не може да

стане. Усещаше пулсираща болка в ранения си крак, а жаждата го мъчеше все по-силно и по-силно. Но това беше нищо в сравнение с налегналото го пълно изтощение.

И жега.

Ето така сигурно изглежда адът – помисли си той. Адът, в който са вярвали в древността. Макар че не виждаше особен смисъл, той се стараеше да не заспива – все едно нищо не можеше да направи, докато съществуваше непроходимата преграда и Пришълецът стоеше далеч при задната стена.

Но не можеше да няма начин! Карсън се опита да си спомни какво беше чел в книгите по археология за това, как са воювали някога преди появата на металите и пластмасите. Първото оръжие е бил камъкът за мятане. Е, вече, го имаше. Единственото усъвършенствуване на такъв вид оръжие беше катапултът, от рода на този, който беше построил Пришълецът. Но Карсън никога нямаше да може да го направи – храстите имаха само малки клончета, дълги не повече от фут. Разбира се, може да се измисли нещо от тях, но затова биха му трябвали няколко дни, а вече беше останал съвсем без сили.

Няколко дни? Но противникът го беше построил. Нима са минали няколко дни?

Карсън се сети, че Пришълецът има много пипала и благодарение на тях може да работи по-бързо.

Освен това катапултът няма да реши изхода на борбата. Трябва да измисли, нещо по-добро.

Лък и стрели? Не! Беше пробвал да стреля с лък и знаеше, че няма да му помогне. Дори да имаше съвременен спортен лък за точна стрелба. А с примитивния лък, който можеше да изработи тук, едва ли щеше да стреля по-далеч, отколкото хвърляше камъни, и нямаше да бъде толкова точно.

Копие? Ставаше. Безсмислено беше да го хвърля, но то щеше да му послужи при ръкопашен бой – ако се стигнеше дотам.

И освен това щеше да има някакво занимание. Да се откъсне от кошмарните мисли, които витаят из главата му. Време е да направи усилие, да си спомни защо е тук, защо трябва да убие Пришълеца.

За щастие беше легнал близо до една купчина камъни. Прехвърли ги, докато намери парче от камък, което приличаше на острие на копие. С друг, по-малък камък започна да го оформя, като се старееше да го заостри така, че като се заби, да не може да излезе обратно.

Нещо подобно на харпун? Заслужава си – помисли си той. За такова налудничаво

сражение харпунът е за предпочитане пред копието. Ако уцели Пришълеца и към харпуна е завързани въженце, ще може да го изтегли до бариерата – и тогава дори и ръцете му да не могат да я прехвърлят, каменното острие на ножа ще го направи.

Дръжката го затрудни повече от острието. Като усука четири от най-дебелите стебла на храстите и ги върза с тънки, но здрави мустачки, той направи здрава дръжка, дълга около четири фута, и завърза за края ѝ каменното острие. Изглеждаше грубо, но надеждно.

А сега – въженцето. Оплете го от тънки, здрави мустачки. Въженцето беше леко, дълго около двайсет фута и изглеждаше слабо. Но той знаеше, че ще издържи тежестта му. Единия край завърза за дръжката на харпуна, а другия – усука около дясната си китка. Сега като хвърли харпуна през бариерата, ако не уцели, поне можеше винаги да го изтегли обратно.

Като завърза и последния възел и вече нямаше какво да прави, усети, че горещината, умората, болката в краката и страшната жажда го събориха със стократна сила.

Опита се да стане да види какво прави Пришълеца и разбра, че не може да се

изправи на крака. При третия опит се изхитри да коленичи и отново се стовари на пясъка.

„Трябва да поспя – помисли си той – ако в момента се стигне до борба, няма да мога да направя нищо. Ако знаеше, Пришълецът щеше да дойде сега и да ме убие. Трябва малко да си почина.“

Като се преборваше с болката, той с мъка изпълзя по-далече от преградата.

Нещо тупна на пясъка наблизо и го събуди от ужасния, объркан сън, като го върна към още по-ужасната реалност. Отвори очи и отново вид синьото сияние над синия пясък.

Колко ли време беше спал? Минута, две?

До него, вече по-близо, падна още един камък и го засипа с пясък. Той се подпря на ръце, седна, обърна се и видя Пришълеца до самата бариера, на двадесет ярда от себе си.

Щом като Карсън седна, противникът побърза да се изтърколи по-далече и се спря чак при задната стена.

Карсън разбра, че е заспал много рано, докато е бил още в обсега на камъните, хвърлени от врага. А кълбото, като го видя да лежи неподвижно, се осмели да се приближи до границата и да хвърля камъни по него. За щастие то не знаеше за безсилието на Карсън – иначе щеше да остане на мястото си и да продължи да го обстрелва.

Дълго ли беше спал? Сигурно не, защото се чувствуваше точно така, както и преди. Силите му не се възвръщаха и жаждата не се усилваше – нямаше никаква разлика. Вероятно бяха минали само няколко минути.

Той отново запълзя, като си налагаше този път да се придвижи все напред и напред, докато безцветната непрозрачна външна стена на арената не застана на метър от него. И тогава отново заспа...

* * *

Когато се събуди, нищо не беше се изменило наоколо, но този път знаеше, че е спал дълго.

Първото чувство, което изпита, беше, че гърлото му е пресъхнало, а езикът – подпухнал.

Докато идваше бавно в съзнание, той усети, че нещо не беше в ред. Умората вече не го мъчеше така. Но болката беше непоносима. И когато се размърда, разбра, че тя идваше от крака му.

Надигна глава и погледна. Кракът му под коляното беше отекал ужасно и възпалението пълзеше към средата на бедрото. Мустачките на растенията, с които беше завързал компреса от листа върху раната, сега се бяха впили дълбоко в подутия крак. Невъзможно беше да пхне ножа под тях. За щастие последният възел

се намираше върху коляното отпред, където влакната не се бяха впили така дълбоко. Развърза ги, като събра всичките си сили.

Като хвърли поглед под превръзката, видя най-лошото, което можеше да бъде. Гангрена, ужасяваща и пълзяща нагоре.

Без лекарства, без бинтове, даже без вода, нищо не можеше да направи.

Освен да умре, когато възпалението обхване цялото му тяло.

Сега разбра, че няма надежда. Беше победен.

И заедно с него – цялото човечество. Докато той умира тук, в неговия свят ще умрат всичките му приятели, всички хора. Земята и нейните колонии на планетите ще бъдат притежание на чуждите на всичко земно Пришълци. На кошмарните, нечовешки създания, които си доставят удоволствие, като разкъсват живи същества.

Тази мисъл му вдъхна смелост и той запълзя напред към бариерата, като почти не виждаше от болка. Сега вече не на колене, а като се влачеше, избутвайки се с крака и ръце.

Оставаше му шанс едно на милион, когато стигне до бариерата да намери сили да хвърли харпуна си един единствен път и да уцели, ако – още един път едно на милион –

Пришълецът беше близо до преградата. Или ако я няма.

Стори му се, че докато стигна до нея, са минали години. Барьерата си беше там. Толкова непроходима, колкото си беше и преди.

И Пришълецът не беше близо. Като се повдигна на лакти, Карсън го видя в задната част на арената – беше зает с построяването на дървената рамка, която беше готовото до половина копие на унищожения от Карсън катапулт.

Пришълецът се движеше бавно – явно той също беше отслабнал. Карсън си помисли, че на врага едва ли ще му потрябва вторият катапулт. Мислеше си, че сигурно ще умре преди той да го завърши.

Ако успееше да го примаме близо до преградата, докато е още жив... Карсън замахна и се опита да извика, но от изсъхналите му устни не излезе нито звук. Само да можеше да проникне през барьерата...

Изглежда, че за известно време беше престанал да се владее, защото се видя, че в напразната си ярост барабани с юмруци по барьерата. Наложил си да спре и да затвори очи, като се опитваше да се успокои.

– Здравсти – произнесе някакво тънко гласче. То приличаше на гласа на...

Карсън отвори очи и се обърна. Наистина беше гущерче.

„Върви си – искаше да каже той. – Върви си. Същност ти не съществува, а ако съществува, не можеш да говориш. Пак ми се привижда.“

Но не може да каже нищо – устата и гърлото му бяха съвършено сухи. Той отново затвори очи.

– Боли – каза гласчето. – Убий! Боли. Убий! Хайде!

Отново отвори очи. Десетокракото синьо гущерче още беше тук. То изтича покрай барьерата, после се върна, пак притича и пак се върна.

– Боли – каза то. – Убий! Хайде!

И отново притича, после пак се върна. Явно искаше Карсън да го последва покрай преградата.

Той отново затвори очи. Гласът не млъкваше. Повтаряше все тези три безсмислени думи. И всеки път, като отваряше очи, виждаше гущера да притичва и да се връща.

– Боли, убий! Хайде!

Карсън простена. Проклетото животно няма да го остави на мира, докато не го последва. Той пропълзя след него. Чу нещо друго – тънък писък, който се усилваше.

Нещо лежеше на пясъка, като се гърчеше и извиваше. Нещо малко и светлосиньо, прилично на гуцер...

Изведнъж разбра, че това е гуцерът, на който Пришълецът късаше краката. Беше толкова отдавна. Но животното беше живо, беше дошло на себе си и сега, като пицеше, се гърчеше в агония.

– Боли – каза другият гуцер. – Боли. Убий! Убий!

Карсън разбра. Извади каменния нож и уби осакатеното животно. Живият гуцер бързо изчезна.

Той се обърна към преградата. Като се подпираше на нея с ръце и лице, той наблюдаваше как в далечината Пришълецът майстореше своя катапулт.

„Ех, ако можех да се добера до него – мислеше си той. – Ако можех да се прехвърля от другата страна. Все още бих могъл да победя. Изглежда, че той също е отслабнал. Бих могъл...“

И отново у него се надигна черна безнадеждност. Волята му отстъпи пред болката и той реши, че е по-добре да умре. Завидя на гуцера, когото току-що беше убил. И който нямаше да страда повече. А неговите мъки щяха да продължат още – може би часове, може би дни – докато не умре от отравяне на кръвта.

Ако можеше с този нож да се...

Но знаеше, че няма да го направи. Докато е жив, има поне шанс – едно на милион.

Натискаше бариерата с всичките си сили, като че ли искаше да я отблъсне от себе си. Забеляза колко тънки и костеливи са станали ръцете му. Навярно той се намираще тук вече много дни.

Колко ли му остава да живее? Колко ли време може да издържи при тази горещина, жажда и болка?

По едно време беше близо до истерия, след това дойде дълбокото спокойствие, а с него – потресаваща мисъл.

Гуцерът, когото току-що беше убил. Той е пресякъл бариерата, докато е бил жив! Нали се намираще откъм страната на пришълеца – той му откъсна краката и презрително го беше захвърлил насам през бариерата. Карсън беше помислил, че е преминал, защото е мъртъв.

Но гуцерът е бил жив! Бил е само в безсъзнание.

Живият гуцер не може да премине бариерата, но ако е в безсъзнание – може. Значи преградата е непроходима не за живата материя, а за мислещата материя.

С тази мисъл Карсън припълзя покрай бариерата, за да направи последен отчаян

опит. Надеждата беше толкова нищожна, че само умирающ би могъл да се хване за нея.

Няма смисъл да преценява шансовете за успех, защото ако се откаже от този опит, те са равни на нула.

Довлече се до високата около четири фута и половина купчина от пясък, която беше изкопал, като се питаше колко ли отдавна е било, когато се беше опитвал да премине под преградата или да намери вода.

Купчината беше до самата бариера – единият ѝ склон наполовина се прехвърляше от другата страна.

Като взе един камък от съседната купчина, той се покатери на хълмчето. Прехвърли се през върха му и се излегна, като се опираше на бариерата по такъв начин, че ако тя изведнъж изчезнеше, той да се търкулне по склона във вражеската територия.

Провери дали ножът е на мястото си, удобно ли е хванал с лявата си ръка харпуна и дали въженцето е завързано здраво към него и към китката му.

След това вдигна с дясната си ръка камъка, с който искаше да се удари по главата. Налагаше се да разчита на късмета си – ударът трябваше да бъде достатъчно силен, че да загуби съзнание, но не задълго.

Чувствуваше как Пришълецът го следи, ще види как той ще се търкулне през

бариерата и непременно ще се приближи да виси каква е работата. Карсън се надяваше, че той ще го помисли за мъртъв. Може би врагът е стигнал до същия извод за преградата, до който навремето беше стигнал той самият. Но Пришълецът ще бъде внимателен и няма да се приближи веднага. Карсън ще има известно време.

Той нанесе удара...

* * *

Събуди се от болка. От внезапна, рязка болка в бедрото, която не приличаше на пулсиращата болка в главата и в крака. Беше обмислил всичко предварително, предвидил беше и тази болка, даже се надяваше на нея, за да се събуди, без да се издаде с движение.

Като лежеше неподвижно, той лекичко отвори очи и вися, че предположенията му са правилни. Пришълецът се приближаваше. Беше на около двайсет фута и болката, от която Карсън се събуди, беше от хвърления за всеки случай от противника камък.

Карсън продължи да лежи неподвижно. Пришълецът се приближаваше. На около петнайсет фута той се спря. Карсън затаи дъх.

Стараше се с всички сили в главата му да няма нито една мисъл – в противен случай телепатичните способности на врага

ще му подсказат, че противникът му е в съзнание. Но изведнъж в мозъка му с потресаваща сила нахлуха мислите на Пришълеца.

Почувствува смразяващ ужас от тези съвършено чужди, различни мисли, които усещаше, но не можеше нито да разбере, нито да изрази, защото в нито един земен език не биха се намерили думи за тях и нито едно земно същество нямаше представа за тях. Той си помисли, че може би така би разсъждавал паякът, или богомолката, или марсианската пясъчна змия, ако имаха разум, и техните мисли в сравнение с тези, които усещаше, биха били нежни и мили.

Сега разбра, че тайнственото същество е имало право. Човекът или Пришълецът – във Вселената имаше място само за един от тях. Та бяха по-различни отколкото богът и дяволът – между тях не можеше да има даже равновесие.

По-близо. Карсън чакаше Пришълецът да се приближи на няколко фута, да протегне към него своите пипала...

И като забравяше страданията си, събрал всичките си останали сили, той седна, вдигна харпуна и го хвърли.

Пришълецът, с дълбоко забито в него оръжие, се изтърколи обратно. Карсън се

опита да стане, за да го догони, но не успя. Падна и се повлече след противника си.

Въженцето са размота и го задърпа за ръката. Изтегли го още няколко фута, след това опъването отслабна. Карсън продължи да се движи напред, като се хващаше с ръце за въжето.

Пришълецът се спря, като размахваше пипала, и безуспешно се опитваше да извади харпуна. Изглеждаше като че ли трепери, а после очевидно разбирайки, че няма да се отърве, се търкулна обратно към Карсън, протягайки към него ноктестите си пипала.

Карсън го срещна с ножа в ръка. Нанасяше удар след удар, а ужасните нокти разкъсваха кожата и плътта му.

Изведнъж Пришълецът застина неподвижен.

* * *

Звънна звънец. Карсън отвори очи, но не можа веднага да разбере къде се намира и какво става. Беше пристегнат към седалката на своя космолет и на екрана пред него нямаше нищо, освен космическа пустота. Никакъв противник, никаква планета.

Звънецът продължаваше да го вика – някой явно държеше да му се отговори. С чисто рефлекторно движение Карсън протегна ръка и превключи тумблера.

На екрана са появи лицето на Брандер – капитана на базовия кораб „Магелан“. Беше бледен, а очите му възбудено блестяха.

– Карсън! Тук „Магелан“ – излая той. – Отбой! Всичко свърши! Победихме!

Екранът угасна; Брандер призоваваше останалите патрули.

Карсън бавно поведе кораба си в обратен курс. Като не вярваше на очите и ушите си, той с мъка се откопча от креслото и застана пред крана за вода. Чувствуваше страшна жажда. Изпи шест чаши.

После се облегна на стената, като се опитваше да събере мислите си.

Истина ли беше всичко това? Той беше здрав, цял и невредим. Жаждата му беше по-скоро въображаема. Гърлото му въобще не беше пресъхнало. Кракът му...

Запретна панталона си и погледна глезена си. Там имаше дълъг бял белег, зараснал отдавна. По-рано го нямаше. Разкопча бързо куртката си и видя, че гърдите и коремът му са целите в малки, почти незабележими и също отдавна зараснали белези.

Значи е било истина.

.Автопилотът вече вкарваше космолета в базата. Машината застина на място и след миг зумерът съобщи, че шлюзът е пълен с въздух. Карсън отвори люка и излезе навън през двойната врата на шлюза.

Отиде направо в кабинета на Брандер, влезе и отдаде чест. Брандер изглеждаше леко замаян.

– Здравей, Карсън – каза той. – Толкова изпусна! Страшна картина беше!

– Какво се е случило, сър?

– Не знам точно. Дадохме залп и целият им флот се разпадна на прах! Нещо мигновено се прехвърли от кораб на кораби даже и на тези, в които не се целехме и които бяха извън обсега на нашия огън. Целият флот беше унищожен пред очите ни, а ние нямахме и драскотина! Дори не можем да си припишем честта за победата. Вероятно в метала им е имало някаква нестабилна съставна част и нашият изстрел предизвика реакция. Ей, великолепно беше! Жалко, че всичко мина без теб.

Карсън се постара да се усмихне. Това беше жалко подобие на усмивка – още толкова дълго той щеше да преживява миналото – но капитанът не го погледна и не забеляза нищо.

– Да, сър – каза той. Здравият смисъл, а не скромността му подсказа, че ще се прослави като най-големия лъжец в Космоса, ако отрони и една дума за това, което е преживял. – Да, сър, много съжалявам, че всичко мина без мен.

Дуел

Научно-фантастичен разказ

С. Райнфелд

– Тук е, в тази точка – рече капитанът, като сочеше на картата.

Там нямаше нищо. На това място трябваше да има само океан, неспокойният Тихи океан. И все пак се добраха до малко островче, вероятно от вулканичен произход, с растителност изключително бедна за този район на света. На малкия плаж се издигаха няколко палми, но ниските скали наоколо бяха почти голи, покрити само с рядка трева. Не беше трудно да се досети човек, че липсата на прясна вода отблъсква оттук растителност, животни и хора.

Корабчето вече беше хвърлило котва, докато излизаха от каютата, а екипажът слагаше вериги под единия от двата огромни сандъка, разположени на палубата. Разнасяха се гръмогласни команди, скърцаше кран, сандъкът се разклати, повдигна се и увисна над борда, а после бавно се спусна на брега. Другият сандък премина по същия път.

Едва след това, по заповед на капитана, моряците изнесоха и разпънаха на близката височина малка палатка, в чиято сянка

поставиха сгъваема масичка и два шезлонга. В палатката сложиха кутия с лед, в която имаше десетина бутилки с различни питиета, внесоха още малък бюфет и някои други дреболии.

– Готово – каза капитанът.

– Всичко е наред – потвърди по-високият от двамата пасажери.

Капитанът знаеше само, че се казва Мартинес. Точно с него се уговориха да откара тях двамата и странния им багаж на малкото островче, да ги остави за едно денонощие, а след това да мине оттук и да ги върне обратно в Чили. Цялата тази работа му се струваше доста подозрителна, но нито един курс на „Света Йоана“ не беше кристално чист. „Парите не миришат“ – обичаше да казва капитанът и не подозираше, че този девиз беше известен още преди повече от две хилядолетия.

Мартинес преброи парите и ги връчи на капитана.

– Това е половината от полагащата ви се сума – каза той, – остатъкът ще получите утре.

Капитанът кимна. Нямаше повод да се страхува. От този остров никой не би могъл да избяга.

Беше следобед и от безоблачното небе се сипеше зной. Въздухът беше съвсем неподвижен, едва се дишаше. Мартинес и другият, на име Фрети, все още стояха на плажа и се вглеждаха в океана дълго, толкова дълго, докато се виждаше на хоризонта изчезващият дим на отдалечаващия се параход. Накрая Фрети се приближи към единия от сандъците.

– Време е! – каза.

Отвори малкия капак и пъкна ръката си така, като че ли въртеше нещо вътре. Мартинес тръгна бавно към другия и направи същото. Без да се грижат повече за сандъците, двамата отидоха при палатката и се излегнаха на шезлонгите.

– Ох, колко е горещо! – въздъхна Фрети, бършейки потта от челото си.

– Да пийнем нещо – предложи Мартинес и посегна към една бутилка и две чаши.

– Може – съгласи се Фрети и погледна часовника си. – След пет минути трябва да започне.

– Ще бъде интересно представление.

– Ще видим – отвърна Фрети.

Обърнаха се към плажа. Златистият пясък отразяваше с извита линия ясения смарагдов

цвет на водата, която с надигаща се вълна напираше към брега, за да отстъпи отново след малко. Сред еднообразния шум на морето се чу силен трясък. Грубите дъски на единия от сандъците се напукаха като черупка на яйце. От него се източи отначало огромна стоманена глава, а после изпълзя със скриптене като гъсеница няколкометрово метално чудовище. Замя за секунда, след това се раздвижи и започна да расте пред очите им. Отделните му части, които първоначално плътно се прилепваха, започнаха да се разтягат като хармоника. Главата, която най-напред изглеждаше огромна, сега се оказа непропорционално малка по отношение на около двадесетметровото туловище. Още помалки, като че ли скрити за наблюдателя, изглеждаха лещите на камерите – две насочени напред и една обръната назад. Издълженият клон и подвижната, гъвкава и силна опашка, придаваха на чудовището вид на мравояд. А двата чифта мощни лапи, разположени пред гъсениците във фронталната част на корпуса, даваха възможност да се сравни грамадната машина с праисторически гущер.

– Добре измислено – похвали го Фрети.

Мартинес отвърна с безразличие.

– Ако трябваше да проектирам отначало, щях със сигурност да го направя по друг начин.

В същото време с трясък се разцепи другият сандък, разкривайки ужасяващото си съдържание: отвратителна конструкция със звездообразен купол, снабден наоколо с ред насочени обективи, вместен в средата на брониран корпус.

Чудовищата се ориентираха в обстановката и започнаха някакъв екзотичен танц. Заобикаляха се, приближаваха и се отдалечаваха едно от друго, първоначално бавно, после все по-бързо, докато отделните движения на стоманените им членове вече не можеха да се забележат и само слънчевите отблясъци, отразяващи се от метала, свидетелствуваха за съвършената координация на отделните части в тези сложни механизми. В един момент насекомото сви телескопите на лапите си, отскочи като скакалец и се намери съвсем близко до опашката на гущера-мравояд. Двете му лапи, въоръжени с щипци, се протегнаха към нея и тя изведнъж се завъртя във въздуха с огромна сила. Ако насекомото не се беше отдръпнало веднага, би загубило приспособленията си, а гущерът-мравояд, използвайки момента, с неочаквана бързина се обърна към противника си.

– Какво ще кажете сега за видимостта на камерите? – попита Фрети.

– Връщам си думите назад. Но сте разположили датчици и в крайниците?

– Естествено. Вие, предполагам, също не сте ги пестили. Мога ли да ви предложа нещо за пиене? – запита той Мартинес.

– О, с удоволствие. Дяволски е горещо. На човек му излиза душата през кожата. Цяло щастие е, че днес тази забава ще приключи.

– Поне за един от нас – отбеляза Фрети.

Отново се обърнаха към страшилището. Насекомото се дърпаше и скачаше, опитвайки да хване и обездвижи опашката на гущера, за да си осигури по-голяма безопасност. Понеже това не му се отдаваше, смени тактиката си и с пълна сила стовари протегнатата си лапа върху главата на врага. Гущерът-мравояд за миг замря като боксьор, оглушен от нанесен тежък удар. Насекомото, използвайки момента, смачка обектива на една от предните камери на металното влечуго.

– Постъпва правилно. Атакува ръководещия център – обади се Фрети.

– Не се радвайте предварително. Гущерът има запасна логика, разположена по целия корпус, и е в състояние да действа дори когато ръководещият център бъде напълно унищожен.

– Интересно, как сте го направили? – попита Фрети, бършейки с кърпичка изпотеното си лице.

– Повече от половината, без да смятам корпуса, се състои от вернетит, специална сплав с механични качества на стомана и електрически – на полупроводник. Именно поради това по отношение на рефлексите, реакциите, възможността за обучение и приспособимостта може да се сравни с примитивно животно.

– Аз го направих по друг начин. Измених локалната микроструктура на кристалната решетка на материята. Но резултатът е подобен. Погледнете само! Дори и най-разширената програма не би имала такъв ефект.

Наистина. Това, което ставаше на плажа, удивително напомняше битка между животни, обхванати от решителност, каквато може да бъде предизвикана само от панически страх. Насекомото, загубило единия си чифт щипци и още две лапи, размахваше раздробените си стърчащи отломки, като че ли с болка и ужас. Все пак продължаваше да подскача безспир, атакувайки ту главата, ту опашката на гущера, а той, от своя страна, се мяташе наоколо и се стараше – независимо от пораженията върху една от гъсениците си –

да не отстъпва на насекомото в бързината. Насекомото се спря за миг, а във въздуха, изпълнен преди това само с грохота и трясъка на метала, се разнесоха десетина последователни взрива. Повдигнатата нагоре опашка на гущера се пречупи наполовина и се сгромоляса. Насекомото скочи така, че гущерът-мравояд се оказа под него и отпусна три от своите лапи върху корпуса точно в основата на опашката.

Две от тях, завършващи с мощни свредели, преодоляха съпротивлението на метала и приковаваха гущера, а третата – с форма на чук, започна силно да го удря по бронята.

– Пийнете си, Мартинес – още малко ви остана – обади се Фрети.

– Битката не е свършила.

– Но резултатът е предопределен. Мъчно ми е за вас, откровено казано. Нямате никакви шансове. При едновременните дуели с пистолети бихте могли да разчитате на изкуството на лекаря, в най-лошия случаи на съчувствието на секундантите. Дори и смъртта би дошла бързо, в един миг, бихте си отишли без мъки. Тук отначало ще ви обхване ужас, ще започнете в страха си да бягате, без да има смисъл, докато тази кибернетична гад ви стигне и смаже.

Мартинес, спокоен до този момент, потрепери.

– Вие... очаквах всичко от вас, но не допусках, че сте такъв циник.

– Същото би могло да сполети и мен, скъпи Мартинес – разсмя се Фрети като човек, отдъхнал си след огромно напрежение. – Имахме еднакви шансове.

Все още беше твърде горещо, но слънцето клонеше към хоризонта. Двамата лежах в шезлонгите, а недалече кибернетичните чудовища стърчаха като символ на съвременното изкуство. Първоначалната им подвижност премина в статично напрежение, каквото характеризира двама атлети в схватка, с напрегнати мускули за победа над противника. Насекомото, обездвижило врага си, продължаваше да удря неуморно и да троши бронята. Влечугото се огъваше, повдигайки предната част на туловището върху лапите си, опитвайки се да избегне атаката. Накрая успя ловко да отклони удара нагоре, така че хвана с предните си лапи корпуса на насекомото. Изглежда успя да го залови в предсмъртната си агония, може би в момента, който би донесъл на противника окончателна победа. Всичко се промени. Гущерът-мравояд се впи в противника си и увисна на него с цялата си тежест: оцелелите

и незаети от ударите крака на насекомото трябваше да се справят с тежестта, която прехвърляше всякакви граници. Телескопите на лапите му започнаха опасно да се подават. Отново се разнесоха няколко поредни взрива и неочаквано опашката на гущера се пропука в основата си. Но на него не му беше необходима вече опора. Притисна туловището с четирите си огромни лапи, придвижи клюна си и изведнъж блесна електрическа дъга. Виждаше се как в бронята се появява обгорена линия, как се извива в затворен четириъгълник. Фрети пребледня и притвори очи. Неочакван трясък го накара да се раздвижи. Една след друга се пропукаха четирите лапи на насекомото. Без да може да удържа повече на тежестта на гущера-мравояд, насекомото грохна на земята. Противникът му, който също не беше в състояние да пази равновесие, пусна за малко жертвата си. Насекомото, използвайки трите си останали крака, се опита да избяга въпреки нанесените поражения. За щастие гущерът-мравояд не беше в състояние да го последва бързо. Лишен от опашката си, с развалена гъсеница, с мъка скъсяваше разстоянието, дялящо го от насекомото. Докато тази гонитба се водеше по продължението на плажа, разстоянието почти не се променяше.

Насекомото все пак достигна до малка височина и след няколко безрезултатни опита установи, че е попаднало на препятствие, което не е в състояние да преодолее. Обърна се и зае отбранителна позиция. Сега всичко беше въпрос на минути. Гуцерът-мравояд се довлече до него и не обръщайки внимание на леките удари на единствената лапа, която можеше да използва насекомото, се заби отново в корпуса му. На пясъка започнаха да падат капки разтопен метал. Конструкцията се преобърна безсилно на земята. Гуцерът нахъса частите ѝ, разхвърляйки ги наоколо, сякаш искаше да се увери, че страшният му противник наистина вече е унищожен.

Повдигна след това глава и се огледа. Когато лещата на оцелялата камера се насочи към хората, гуцерът се опъна на лапите си и започна бавно да се катери по височината, насочвайки се към палатката. Фрети се втурна с вик на ужас към вътрешността на островчето. Мартинес все още седеше с чаша в ръка и се смееше на глас. Отдалечен на около сто метра, Фрети застана зад ствола на една палма и като дишаше тежко, наблюдаваше чудовището. То, от своя страна, не обръщаше внимание на бягащия и се насочи към близката цел – човека, който спокойно седеше на шезлонга.

Мартинес продължаваше да държи чашата, но престана да се смее. Защо тази фурия не внимава? Защо не гони Фрети? Защо той, Мартинес, не всява послушание и покорство?

– Бягай, Мартинес!

Фрети се показва зад палмата и закрещя, размахвайки ръце.

– Бягай, не може да те познае, атакува всеки!

Мартинес обърна стола и хукна с всичка сила. Гуцерът се повлече след него. Тъкмо се приближи до палмата и Фрети започна да се катери по нея.

– Слизай, Фрети, безсмислено е...

– Тук няма да ме хване.

– Ще я събори, тогава няма да избягаш. Бързо, към скалата, може би няма да успее да се качи.

Фрети скочи и двамата побягнаха към невисока скала, издигаща се стръмно над морето. Покатериха се, за да се предпазят от чудовището, което непрекъснато ги преследваше. Лежах на ръба на няколкометрова скала и гледах към подножието ѝ, където се въртеше гуцерът.

– Засега сме на сигурно място – прошепна Фрети.

– Сега, а после?

– Искаш да ме пожертвуваш, за да си запазиш кожата?

– И двамата сме в едно и също положение
– каза Мартинес.

– Да, гони ни и двамата.

– Успя... – прокле го Фрети. – И какво ще правим?

– Нищо. Тук е добре.

– И какво от това? Колко време ще стърчим? Докато издъхнем от глад?

– Утре ще доплава „Света Йоана“. Но, по дяволите, какво от това – замисли се Мартинес. – Това кошмарно създание нито на нас ще даде възможност да избягаме, нито на тях да хвърлят котва.

– Капитанът веднага ще се измъкне само като види какво става. Дори да успеем да го обезвредим, после ще си останем живи погребани.

– Изводът е, че трябва да го унищожим, и то преди да падне мрак. Нощем вижда по-добре от нас, а това е голямо преимущество.

– Какво можем да направим! – заинтересува се Фрети.

– Единственото, което ми се струва възможно, е да повредим двигателя.

Мартинес с тих глас обясни подробностите. Минаха още няколко минути. Повече не можеше да отлага. Фрети стана и направи няколко крачки; бавеше се, наблюдавайки гущера, но в един момент все пак се реши и се спусна от едната страна на

височината. Звярът, скърцайки с гъсеницата си, се придвижи към него, като му отрязва пътя за връщане. Фрети се отправи към плажа. Като се отдалечи на около двеста метра, спря, за да събере сили и да се ориентира в ситуацията. В страха си, той замръзна на място, не можеше нито да бяга, нито да събере мислите си. „Дали няма да ме изостави? Мръсник е, способен е на всичко! Но това няма никакъв смисъл – не би се спасил. Спуска се! Спуска се от височината!“

С облекчение гледаше как Мартинес започна да се промъква към гущера. Той самият побягна към плажа, към мястото, където лежах останките от насекомото. Като се отдалечи на сигурно разстояние – застана и се загледа. Мартинес догони чудовището и се закатери по развалената гъсеница към гърба му.

Звярът, усетил другия човек, се опитваше да се обърне и да го хване, но безрезултатно. Мартинес го беше възседнал като кон, придържайки се с ръце и се преместваше към отвора, появил се на мястото, където беше прикрепена опашката. Машината, помагайки си с четирите лапи, се опитваше напразно да се обърне.

Накрая човекът изчезна във вътрешността ѝ. Фрети погледна часовника си. „Ако в продължение на пет минути не се появя –

беше казал Мартинес, – спасявай се както можеш.“ Фрети престана да се страхува. Влечугото не му обръщаше никакво внимание, откакто другият човек изчезна от полезрението му. Гущерът се въртеше непрекъснато в кръг. Минаха 3 минути... 4 минути...

„Трябва вече да излиза. Тече петата минута. Какво още прави там?“

Чудовището продължаваше да се върти. Фрети грабна един метален лост – жалка останка от лапата на насекомото. Приблужи се предпазливо до гущера.

Машината, с помощта на лапите си, правеше кръгови движения и не обръщаше внимание на човека.

„Пази си кожата! Можеш спокойно да си дочакаш „Света Йоана“. Дори на най-близкия си приятел не можеш да помогнеш! Защо лежиш тук?“ – мислеше си Фрети и въпреки това се закатери по следите на Мартинес. Продължавайки да държи лоста, той се премести към отвора и с мъка се спусна във вътрешността. Беше тъмно, горещо, задушно. Целият в пот, с усилие се промъкваше през безразборно разхвърляните части и накрая достигна отделението, където през едва прокрадващата се светлина различи контурите на метални шкафове. „Сигурно

това е енергийният център“ – помисли си. Натъкна се на нещо меко. По-скоро предположи, отколкото видя, че това е тялото на Мартинес. Наведе се да го повдигне. Хвърли пречещия му лост.

Изведнъж го ослепи ярка светлина и чу пронизително свистене. За момент остана на мястото си, скован от внезапен страх.

„Електрическа искра! Направих късо съединение! Защо ли не е изолирал проводниците? Ще се изпека жив!...“

В паниката, блъскайки се, той се придвижи към изхода. Свистенето не преставаше. Фрети обърна глава към източника. Примижа, заслепен от яркия синкав блясък на волтовата дъга. Тогава той забеляза тялото на Мартинес. Направи крачка към него, а после притича, хвана го под мишниците и го завлече към изхода. Знаеше, че трябва да измъкне това тяло навън. След него свистеше непрекъснато и блестеше светлината на Волтовата дъга. „Толкова дълго продължава!“ Едва по-късно, когато се озова на земята заедно с Мартинес, си даде сметка, че това е станало за няколко десетки секунди, най-много няколко минути.

Ужасното изобретение вече не се движеше. От неговите останки се издигна силен пламък. Фрети усещаше опасността интуитивно и куцайки напред, влачеше

безжизнения Мартинес. Бързо и неочаквано падна мрак, както обикновено се случваше на тази географска ширина. Фрети, изчерпан до краен предел, спря и без да разбира защо, осъзна, че морето е потъмняло. По-късно забеляза внезапно припламване, чу гръм от

взрив и веднага след това всичко потъна в тъмнина.

А още по-късно изгря луната. Тя освети тъмносиньото море, вълните, разбиващи се със сребърна пяна в ивицата на брега, разпръснатите останки от чудовищата и две безчувствени тела.

[«](#)

По-великото нещо

Научно-фантастичен разказ

Том Годуин

Нещото в Мъртвия град се зароди някъде под развалините като една-единствена частица протоплазма без усещания и цел – едва ли не проста химична реакция. Но все пак имаше разлика – то нарастваше. То растеше като съкращаваше хилядолетията в дни. Едновременно променяше и формата си. Части от него, непригодени да оцелеят, загиваха, но онова, което оставаше, ставаше все по-силно и по-сложно. То придоби зачатъци на разум, който се развиваше с растежа на тялото. Появиха се израстъци, които пълзяха по развалините, изследваха, протягаха се нагоре към слънцето. То разпростираше своите възли и пипала и непрестанно се развиваше. Дойде мигът, когато вече бе способно да променя формата си по своя воля; части от него можеха да се отделят от цялото за известно време и после отново да се сливат с него.

То мислеше. Отначало мислите му бяха просто усещания – осъзнаването, че съществува, волята да оцелее, усещането за разрушения град около него. Но заедно с тялото все по-сложни ставаха и мислите му.

Най-накрая неговите възли и пипала изпълниха целия град и то достигна физическа зрелост. То престана да расте, нямаше вече накъде да се движи и какво да прави, освен да мисли.

То си създаде множество очи и други органи, с които да изучава света. Мозъкът му узна тайните на материалната Вселена, но огромното му тяло познаваше само града и се движеше единствено в него.

То изследва останките на съществата, които бяха построили града, и узна техния физически строеж. Изследва останките на онова, което бяха създали, и узна техния начин на живот – но не можеше да го разбере. Защото бе напълно лишено от чувства, подобно на материалните предмети, които познаваше толкова добре. То просто се питаше и чакаше деня, когато тези същества щяха може би да дойдат в града и то щеше да разбере причините за техните постъпки.

Чакаше търпеливо – проблемът имаше значение за него.

То бе живяло петнадесет години, когато първите човешки същества дойдоха в града.

То притежаваше телепатични способности и можеше да чете мислите им, но не разбираше чувствата, които ги водеха. Знаеше, че първите двама ще умрат от ръцете на другите, които ги следваха – интересът му нарасна. Но за него бе достатъчно да остане скрито и просто да наблюдава – то нямаше причина да се намесва.

* * *

Дългият хребет в далечината се очертаваше рязко на фона на вечерната заря и Торн се взираше в седловината, откъдето щяха да преминат преследвачите им, ако наистина бяха толкова близо, колкото се опасяваше.

На седловината се появи черна точка – миниатюрна, но ясно открояваща се на фона на небето. Той прикова поглед в седловината, докато всичко останало потъна в мъгла; броеше точиците, които се появяваха и миг след това изчезваха по отсамния склон. Преброи девет.

Извърне се с мрачно, тревожно лице. Девет малки черни точки на фона на небето: девет запъхтени, настървени полицаи, идещи по петите на своята плячка. Но прекалено увлечени в гонитбата, те бяха издали присъствието си, като не изчакаха

прикритието на мрака, за да пресекат хребета.

Торн бързо се скри между дърветата, където спеше момичето. Тя лежеше така, както я бе оставил: русата ѝ коса бе разпиляна по раменете, дишаше бавно и уморено.

Разтърси я за рамото.

– Време е да тръгваме, Лорайн, идат!

Тя моментално скочи на крака, напълно събудена и цялата нащрек.

– Близо ли са? – попита.

– На не повече от миля.

Тя изтръска листата от косата си, опита се да я срене с пръсти. Остатъците от разкъсаната верига, които висяха от белезниците на китките ѝ, издрънчаха.

– Още ли са само четирима? – попита тя и, разбрала отговора по лицето му, престане да реши косата си. – Девет?

Той кимна.

– Значи... вече са убили всички останали. Не вярвам да са ги върнали живи.

– Никога не го правят – отвърна кратко той. – Сега идва нашият ред. Хайде да тръгваме.

Тя го последва мълчаливо през здрача на гората. Излязоха на открито, когато се бе смрачило и сиянието на изток предвещаващо изгрева на луната. Той ускори крачка,

доколкото се осмеляваше – усещаше, че дългият преход през деня е изтощил момичето. Но тя знаеше, че единственият ѝ шанс да оцелее, е да накара уморените си крака да я носят напред, докато могат, колкото е възможно по-далеч от душещото куче.

Когато луната се бе издигнала над хоризонта, те стигнаха до една рекичка, която течеше почти перпендикулярно на пътя им. Нейните бързи, плитки води щяха да заличат следите им и да скрият миризмата им от кучето. Нагазиха в нея и вървяха по течението, докато се отклониха достатъчно от пътя си.

След като излязоха от рекичката, местността започна да се променя. В далечината се мяркаха скелети от здания. Излязоха на един път и тръгнаха по него. Пътят пресичаше някакво шосе, те поеха по него и бързите им стъпки отекваха по разбития паваж. С приближаването им къщите ставаха все по-нагъсто и когато луната се бе издигнала наполовина до зенита си, те стигнаха до предградията – до първите пропукани и срутени стени на града.

* * *

Момичето дишаше тежко и все по-често се препъваше. Той я наблюдаваше, без да продума и без да смекчи суровото си

изражение, но когато първият завой ги скри от откритата местност зад гърба им, той обяви почивка. Тя се свлече на земята, с гръб опрян върху бетонната стена на една сграда без покрив край пътя. Мъчителното ѝ, отчаяно дишане се чуваше ясно в тишината.

– Ще починем за малко – каза той. – Виждам, че си на края на силите си, а и сигурно сме ги забавили с няколко часа, като тръгнахме по рекичката.

Той се отдръпна малко и зае позиция, от която можеше да наблюдава безкрайната нишка на пътя, осветен от луната. Той беше пуст и Торн насочи вниманието си към онова, което се виждаше от града.

После свали полицейската карабина от рамото си и я сложи напреко на коленете си, като още веднъж провери дали резервният пълнител е в джоба му. Два патрона в магазина и още пет в пълнителя. Седем изстрела срещу девет полицаи. По-добре да имаше пушка с щик, с която да се брани от преследвачите си, когато се свършат патроните. Но беше голям късмет, че му попадна и тази карабина по време на кратката суматоха при бягството им.

Дишането на момичето почти се успокои и тя му се усмихна унило.

– Темпото си го биваше. Казват, че ходенето било полезно за здравето. В нашия

случай несъмнено е така. Но колко дълго ще издържим?

Той сви рамене.

– Можем да продължим да бягаме, а можем да изберем и другата възможност.

Тя опипа веригата на ръката си, вперила невидждащ поглед напред.

– Да, можем да изберем и другата възможност – каза тя. – Ножът, камшикът и юмрукът, докато изтръгнат от нас всичко, което знаем, а после – куршум. Не, продължаваме да бягаме.

– Ти можеше да си в безопасност – отбеляза той, като я погледна с любопитство.

– Никой не те е карал да влизаш в организацията, там идват само по своя воля. От колко време си в нея?

– Три години.

– С какво се занимаваше?

– Аз самата предпочитам да гледам на себе си като глашатай на истината. Някога сме били велика, свободна страна, която човек е можел да преброди от край до край, без да го спират и да му задават въпроси. И, преди всичко, между хората е имало доверие и обич, а не взаимно подозрение и безразличие. Моята задача беше да докажа на хората, че могат отново да бъдат свободни и че никой няма право да се разпорежда с живота на останалите. По-

старите хора знаят това, но не смеят да говорят. По-младите могат да бъдат убедени и когато го разберат, всички хора ще имат обща цел.

Торн леко се усмихна. Тя го забеляза и попита:

– Смешно ли ти се вижда?

Торн отново се усмихна – кротко, като на дете. Вратата си беше нейна, той нямаше право да ѝ я отнема.

– Може би си права. Надявам се да е така. А сега – почини си добре, докато имаш тази възможност. След малко тръгваме отново и ще се помъчим да се измъкнем от тях преди да е изтекла нощта.

Той отново огледа пътя, като се вслушваше и се взираше за малките черни точки, които трябваше да се появят. Пътят беше чист и безмълвен, доколкото можеше да види, и той отново се извърна към момичето, чийто напрегнат поглед усещаше. Тя не се беше отпуснала; седеше, опряла гръб на стената, и го гледаше. Играеше си с веригата на китката си и нейното подрънквано сякаш отразяваше несигурността на момичето.

– По-добре си почини – посъветва я той отново.

– Първо искам да разбера нещо – каза тя.
– И искам нещо да ми обещаеш. Мислиш ли, че наистина ще успеем да се изплъзнем?

– Може би – отговори той. – Поне можем да опитаме.

– Няма да сме нито първите, нито последните, които умират за онова, което смятат за справедливо – продължи тя, – и аз не съжалявам, че съм избрала този път.

– Зная.

– Тогава искам да ми обещаеш, че когато разбереш, че е дошъл краят, няма да ги оставиш да ме хванат.

Той бе способен да сложи край на собствения си живот – от две злини тази бе по-малката. Би било жестоко да ѝ откаже да направи същото и за нея, но самата мисъл да я убие беше болезнена и мъчителна.

– Обещавах ли? – попита отново тя.

– Разбира се – каза той, като се стараеше гласът му да звучи безизразно и безучастно.
– Но още не са ни хванали.

– Още не. – Тя се усмихна на песимизма му. – Само исках да ми обещаеш. Това е нещо като мост, до който още не сме стигнали. А може и мостът да го няма.

– Мостовете се пресичат едва когато стигнеш до тях. А един от начините изобщо да не стигнеш, е сега да не си починеш добре.

Тя покорно се подчини, прибра колене до тялото си и сложи глава на скръстените си ръце. Той я гледа известно време, уверен, че само се преструва на задрямала, но доволен, че се е успокоила – сега, когато мисълта за това как ще умре не ѝ тежеше.

Той отново огледа пътя и не откри нищо. Погледна и града, но той бе все така безмълвен, с пусти улици, залени от бяла лунна светлина. От другата страна на улицата имаше двуетажна сграда. На приземния етаж, там, където преди е имало витрина, сега зееше черна дупка. На два прозореца на горния етаж стъклата още си стояха и те приличаха на очи, втрещени безизразно над зейнала уста. Над витрината се виждаше част от фирмата: ...ГР...Т...

Това не беше достатъчно да му подсказже името на града, а и да го знаеше, едва ли би му помогнало. Това беше район, твърде отдалечен от гъсто населените центрове и непознат за него. А и градът беше мъртъв и не можеше да му предложи нищо. Можеха да се крият тук – но докога? Дори ако по някакво чудо успееха да се изплъзнат от полицаите до сутринта, щяха да спечелят само един ден отсрочка, а след това на сцената щеше да се появи вертолетният патрул. В тази открита местност не можеха да се изплъзнат нито от кучето, нито от очите, които щяха да ги

търсят отгоре. Всичко можеше да свърши само по един начин.

Мислите му се прекъснаха, когато видя нещо сиво и безформено да се движи в мрака зад празната витрина. То се мерна за миг – достатъчен за Торн да вдигне карабината и да се прицели, но в това време онова нещо изчезна. Той зачака със затаен дъх и с пръст на спусъка, но не успя да види нищо, освен втренчените очи на прозорците; не се чуваше нищо, освен биенето на собственото му сърце, дишането на Лорайн и, някъде в далечината, съненото чуруликане на някаква птичка.

Той свали карабината от рамо и погледна Лорайн. Тя седеше в същото положение, не бе усетила движението му. Нерви, помисли си той. Нерви и възбудено въображение. Или пък повеи на вятъра, който е вдигнал прахта в старата сграда. Но нямаше вятър.

Той отново се взря и се вслуша в мрака. Нищо не помръдваше, но се чу някакъв звук. Това бе звукът, който Торн знаеше, че ще чуе рано или късно. Идваше далеч от пътя и долиташе до слуха му слабо, но отчетливо – звук от човешки гласове.

* * *

За него бе достатъчно да остане скрито и просто да наблюдава – то нямаше причина да се намесва и не желаше да служи като

катализатор, който да отклони човешките реакции от нормата им. Неговото любопитство бе могъщо като интелекта му и то откриваше в мислите на хората и в поведението им проблем, по-сложен от всички други, с които се бе сблъсквало дотогава. То четеше мислите им и се опитваше да ги анализира, съпоставяйки получената информация с огромния си опит. Разбра, че съпоставката е невъзможна: двете човешки същества действаха, подтиквани от непонятни за него нематериални мотиви.

То вложи в анализа на проблема цялата си безгранична мъдрост, но не можа да открие решението. Нещо тласкаше хората към нелогични постъпки, които щяха да ги доведат до смъртта, но движещата сила бе нематериална. Това бе някаква типично човешка черта, неуловима и неосезаема, и Нещото не можеше да я определи. Бе някакъв фактор, който имаше жизнено значение за решаването на проблема.

То продължаваше да наблюдава двамата, които подновиха бягството си в града, и чакаше по-нататъшните им действия да му разкрият липсващия фактор. Скоро то щеше да стана свидетел и на още едно действие, което му бе непознато – то никога не бе виждало как умира живо същество.

* * *

Торн неохотно се извърна към момичето. Не му се искаше да я буди, за да я поведе отново в една обречена битка, но нямаше избор.

– Лорайн!

Тя вдигна глава начаса̀, като преследвано животно.

– Идват – каза тя. Не питаше, беше сигурна.

– Още са твърде далеч, за да ги видим в този мрак, но чух гласовете им. Крий се в сянката, докато навлезем по-навътре в града.

Улицата направи завой, който ги скри от пътя. Те вървяха по средата, заобикаляха срутените стени, завиваха наслуки, но все повече се приближаваха към сърцето на града. На места преминаваха почти безпрепятствено, другаде на пътя им се изпречваха купища отломки и те трябваше да се катерят през тях. Понякога се натъкваха на толкова разрушени участъци, че бяха принудени да заобикалят отдалеч.

Минаха покрай някогашна банка. Прозорците бяха разбити, но на паважа се търкаляше едно по-голямо парче стъкло, на което се четяха полуизтрити златни букви: ГРИЙН СИТ... НАЦИО...

Грийн Сити. Той смътно си спомни това име. Град, прекалено отдалечен от големите населени центрове, веднъж бе видял карта на този град в щаба на Организацията – топографска карта, която само бе погледнал и сложил настрана.

Сега се опита да си спомни как изглеждаше картата. Беше бяла... с пътища, обозначени в черно... И синьо – да, имаше синьо! Малка рекичка на изток от града, в самите покрайнини. Река – и свобода!

– Лорайн! – гласът му бе почти тържествуващ. – Зная къде сме. Накрая на града има река, тя ще ни отведе далеч. Ще използваме нещо за сал – каквото и да е, само да може да плава. Те не могат да плуват по течението по-бързо от нас, а ние имаме преднина. И трудно ще разберат къде сме излезли от реката.

Реката беше на изток от града и те продължиха да вървят по същата улица, докато стигнаха една пресечка, на която още си стоеше надписът „Крайбрежна“.

– Трябва да сме наблизно – каза той. – Скоро ще потеглим по реката и Харкър с неговата малка армия ще изгуби следите ни.

– За него ще е голям удар, ако избягаме – каза Лорайн. – За да го повишат, трябва да залови доста бегълци, но достатъчно е да изпусне само двама, за да го разжалват.

– Да, Държавата не прощава на некадърните – съгласи се той. – Но щом е стигнал до този чин, трябва да е изключително ловък касапин. Знаеш ли нещо повече за Харкър?

– Изглежда се е проявил, докато е бил във вертолетното разузнаване.

Той с нищо не показва какво впечатление му направиха думите й. Вертолетното разузнаване... Като бивш разузнавач, Харкър трябваше да знае за реката и би се сетил, че ще тръгнат натам. Докато те криволичеха из града в опитите си да му се изплъзнат, той сигурно е изпратил едно отделение към реката. Може би вече ги чакаха, докато другите, заедно с кучето, идваха по петите им.

Бяха в капан.

Стигнаха до един ъглов магазин, където витрината бе още цяла и луната осветяваше прашните стоки вътре. Той спря да огледа улицата зад тях, а в това време Лорайн заслони стъклото с ръка и се взря вътре.

– Било е магазин за играчки – обади се тя, когато тръгнаха отново. Трябва да е било точно преди Коледа. Вътре видях една звезда – Витлеемската звезда.

Прашна звезда от станиол – мир на земята и добра воля между човеците.

Трогателен малък символ, който все още блещукаше в мъртвия, безмълвен град.

– Бил е красив символ – обади се отново тя.

Той не отговори. Очите му зорко оглеждаха улиците. Градът бе целият потънал в лунна светлина. Струваше му се, че никога не е виждал толкова ярка луна. Тя заливаше улицата със сребърно сияние, отразяваше се в късчетата стъкло по паважа. Около тях всичко бе светлина и блясък, но отпред ги чакаше реката. Те можеха само да вървят напред – натам, където хората на Харкър сигурно вече ги чакаха.

* * *

След малко Лорайн се обади отново.

– Сирак ли си?

– Баща ми умря, когато бях на три години, а майка ми – една година по-късно. Защо питаш?

– Защото съм виждала и други като теб, също така сурови. Те не знаят какво е майчина любов, не познават дори приятелството. Научават се или да се подчиняват, или да мразят.

– Имаше един старец, който се грижеше за мен. Приличаше на теб по убежденията си. Караше ме да чета – всички стари книги. В онези години аз вярвах в идеалите му. Арестуваха го, когато бях двайсетгодишен.

– И тогава ги намрази още повече?

– Естествено. Цялата му доброта и вяра в доброто у човека не значеше нищо за мръсника, който го предаде на полицията. Тогава започнах да губя вярата си.

– Значи си имал само един приятел? – попита тя. – Ако бе имал щастието да имаш семейство, да видиш какво могат да направят хората за онези, които обичат; жертвите, на които са способни, нямаше да мислиш така.

– Омраза или идеализъм – целта е една – отговори той. – Да се унищожи робството.

– Не – поклати глава тя. – Не е едно и също, Джони.

Джони... Старецът го бе наричал така... От колко време беше Джон Торн? Или просто Торн? Странно как само една буква, прибавена към името ти, е способна да го превърне в нещо приятелско, ласкаво.

– И, освен стареца, никой друг не те е обичал и ти не си обичал никого...

В думите ѝ имаше съчувствие и разбиране, които се докосваха прекалено близо до нещо, което той искаше да скрие от нея, и отговорът му бе кратък, почти предизвикателен:

– Да, и така е по-добре.

Тя отново погледна напред, за да не разбере той, че резкият му отговор я е

засегнал. Той почувства разкаяние и добави по-меко:

– Както и да е, сега не е време за спорове.

* * *

Тогава тя започна да му разказва, докато вървяха. Разни неща за себе си и детството си, за своите надежди и планове за бъдещето. Малките неща, близки до сърцето, които си разказват двама души в обща опасност. Но, въпреки че нищо в думите ѝ не го показваше, на него му се струваше, че с тях се мъчи да прикрие предчувствията си; че още се страхува и мечтите ѝ за бъдещата им свобода са само шепот в мрака.

Тя бе проникнала през бронята му, той чувстваше, че иска да ѝ го каже и да я помоли да не го напуска никога. Това беше слабост, която той презираше у другите, и сега я проклинаше у себе си. Тя беше за другите, за слабите – не за него. Ако хората на Харкър ги чакаха край реката, чувствата нямаше да променят съдбата им. Нямаше нужда да се разделят със сълзи и нежни думи. Тя бе проникнала през бронята му и той не можеше и не искаше да я изгони оттам, но никой от тях нямаше да спечели, ако ѝ кажеше това.

Докато продължаваха, тя се поколеба, отблъсната от мълчанието му, но не се обади повече.

Сградите вече не бяха толкова нагъсто, явно навлизаха в жилищен район. Градинките бяха гъсто обрасли с трева, живите плетове се бяха превърнали в непроходими бариери. Облъхна ги ветрец, който носеше неповторимия свеж, влажен мирис на река.

* * *

Мислите му отново се зареяха.

Да, може би Лорайн е права. У хората има нещо добро, но те са безпомощни и напласени. Човек става предател, когато е застрашен неговият живот или животът на семейството му.

Отново се замисли за идеализма на Лорайн и изпита чувството за нещо безвъзвратно изгубено.

Те изминаха още няколко пресечки, след това пред тях се показаха дървета и малко по-нататък, с води, блеснали на лунната светлина, беше реката.

– Ето я най-послед! – Лорайн се усмихна радостно и го хвана за ръката. – Беше ме страх да се надявам, но ние успяхме! Да вървим, да побързаеме, преди да се е оказало, че всичко е прекалено хубаво, за да бъде истина.

– Почакай – каза той. Вече виждаше как умира надеждата ѝ, чувстваше болката ѝ. – Слушай.

Тя застана неподвижно, с ръка върху неговата и затаи дъх. Реката бълбукаше покрай своите бетонни брегове и ветрецът носеше към бегълците нейната свежест и мириса на дървета. Заедно с тях той донесе и звука, който Торн бе очаквал: звука на гласове.

Пръстите на Лорайн се впиха в ръката му и тя изохка, почти беззвучно. След това пръстите ѝ се отпуснаха, тя се усмихна отново, и гласът ѝ бе почти спокоен, когато каза:

– Знаех си, че е прекалено хубаво, за да е истина.

* * *

Докато Торн наблюдаваше реката, те се появиха; вървяха бавно и уверено. Бяха двама. Единият стреля три пъти във въздуха и други изстрели му отговориха отнякъде нагоре по реката. Той погледне назад към улицата, по която бяха дошли, и видя далечните фигури да се приближават.

Бяха обкръжени. Харкър си бе направил добре сметките, нямаше къде да бягат. Хората му се приближаваха предпазливо, но уверено. Искаха да заловят плячката жива. Трябваша им отговори на някои въпроси и си имаха начини да ги изтръгнат – с помощта на ножа, камшика и юмука.

Торн се огледа. Малката каменна къщичка наблизко щеше де им свърши работа колкото всяка друга и те тръгнаха към нея, без да бързат. Вече нямаше смисъл да бързат.

Вратата се завъртя тежко на пантите си. Той я отвори и влезе с насочена напред карабина. Лунната светлина струеше през широките, големи прозорци и заливаше стаята със сребристите си лъчи. Най-далечният ъгъл беше тъмен и отново за миг му се стори, че там се размърда нещо сивкаво и безформено. Но преди да го стигне, то вече беше изчезнало.

Отвътре вратата имаше желязно резе. Докато той оглеждаше стаята, чу как Лорайн залоства вратата. Стаята беше квадратна и в нея нямаше нищо, освен малката решетка на пода край отсрещната стена – невярно някакъв отдушник, прекалено тесен, за да могат да избягат оттам.

Срещу вратата, през която бяха влезли, имаше друга. Той залости и нея. Пантите, на които се държеше, бяха разядени от ръжда – през тази врата щяха да нахлуят полицаите.

Единият прозорец гледаше към реката и той застана до него в очакване. Лорайн тихо прекоси стаята, долепи се до стената и също зачака. Той не сваляше очи от сенките под дърветата, с карабина, опряна до бузата, и

мисълта за онова, което Лорайн очакваше от него, го пронизваше като ледено острие.

Една фигура се стрелна през осветеното от луната пространство и карабината в ръцете му изляя два пъти. Човекът продължи да тича и се скри сред друга групичка от дървета. Торн извади другия пълнител от джоба си и го пхна в карабината. От петте изстрела – само три.

Лорайн го гледаше, опряла гръб в посребрената от луната стена.

– Само три, Джони. Спомни си за обещанието.

Той се обърна към прозореца, без да й отговори. Помнеше и нямаше какво да й каже. Наблюдаваше сенките край реката, готов за стрелба. Реката отразяваше лунните лъчи с вълничките си и бързаше, бързаше нанякъде. Тя можеше да ги отнесе със себе си към свободата, но бяха дошли твърде късно. Бяха се стремили към нея, търсейки спасение от смъртта, но смъртта се бе оказала по-бърза от тях. Тя ги бе настигнала.

Той стреля по още една пробягала сянка и тихо изруга неточния си мерник, когато фигурата залитна и продължи да бяга. Четири изстрела – брой два.

Нещо тежко блъсна вратата с ръждясалите панти. Тя изскърца и един винт отхвърча чак до отсрещната стена. Той

стреля два пъти през вратата, внезапно почувствал безкрайна умора и желание да изпълни обещанието си и най-после всичко да свърши.

Изад вратата се разнесе вик на болка и звук на отдалечаващи се стъпки. Чу ги да спират на известно разстояние и да се съвещават тихо.

Оставаха му два куршума. Безнадеждният им опит за съпротива бе приключил. Той се извърна към Лорайн.

– Мисля, че това е краят – каза бавно. – Краят. Съжалявам... бих искал...

Млъкна. Какво би искал? Какво иска човек, когато обича едно златокосо момиче и стои пред него с дуло, опряно в сърцето му? Какво може да му каже в тези последни отлитаци мигове?

– Не съжалявай, Джони – каза тя и гласът ѝ вече не трепереше.

Отвън отново блъснаха вратата и тя поддаде. Следващият път щяха да нахлуят. Той вдигна карабината.

– Не съжалявай – повтори тя. – Сбогом, Джони.

Лостът отново се вряза във вратата и той натисна спусъка.

Карабината изтрещя и тя за миг застина край стената, после се свлече на колене. Опита се да каже нещо, но кръвта бликна от

устата ѝ и я задуши. Той видя къде я бе ударил куршумът – високо, твърде високо. Щеше да умре, но задушена от собствената си кръв.

Вдигна карабината отново, в пристъп на безсилна ярост и съжаление, но полицаите вече се бяха вкопчили в него. Едно дуло го удари по главата, той се строполи на пода и започна да губи съзнание. С усилие на волята направи опит да изплува над притискащия го мрак, чу как някой казва:

– Мъртва ли е?

Друг му отговори:

– Почти. Да вървим. Харкър ни чака.

В този миг мракът го погълна.

* * *

То никога не бе виждало как умира живо същество, но разумът му подсказваше, че стремежът да се избегне смъртта трябва да е най-могъщото желание. То знаеше мислите на Лорайн, докато тя очакваше смъртта си, облегната до стената, знаеше мислите ѝ, когато куршумът я прониза и тя падна на пода. Знаеше всичките ѝ мисли и виждаше, че онова нещо, което бе я водило към смъртта, неуловимото нещо, което бе мотивирало всичките ѝ постъпки, е все така силно и непоклатимо.

* * *

Дори умирайки, тя с нищо не му помагаше да разбере причините за своите действия, да открие липсващия фактор, и любопитството му растеше. С целия си разум се бе опитало да разбере – и не бе успяло. Може би беше нещо, свързано с тялото или съзнанието ѝ – нещо, което то дори не подозираше.

Полицайте отведоха пленника си и тя остана да лежи на пода. То се приближи до нея – гаснещият ѝ живот не го интересуваше, то просто искаше да открие онова неосезаемо нещо, което я бе накарало да жертва живота си за другите.

Възможностите му бяха огромни, то бе способно да достигне до всяка клетка от тялото ѝ, без да повреди тъканите. Докато тя умираше, то проникна в клетките ѝ и узна всички мисли, които някога се бяха раждали в мозъка ѝ, всички спомени, всички чувства. В момента на смъртта ѝ то възпроизведе в себе си нейното „аз“.

И в същия миг то откри липсващия фактор и най-после разбра защо не е могло да го намери до този момент. Осъзна защо никога не би могло да го анализира единствено с мозъка си.

Липсващият фактор представляваше цел, мъдрост, която се е трупала в продължение на два милиарда години. Той бе познание, съвършено различно от неговото; познание,

което обхващаше такъв невъобразимо дълъг период от време, че дори и неговият могъщ разум бе стъписан пред мащабите му.

Когато то възпроизведе в себе си нейното „аз“, то прие в себе си и нейните чувства, нейните стремежи – и най-после успя да разбере. И за един кратък миг то достигна границата на безумието.

* * *

Първото нещо, което Торн усети, когато дойде в съзнание, бе режещата болка в китките от въжетата, с които бе привързан за бетонния стълб; те се опъваха силно от теглото на отпуснатото му тяло. Съзнанието му постепенно се избистри, той отвори очи и бавно се изправи.

Бяха го отвели назад по същата улица, по която бяха дошли. Той разпозна магазина за играчки на ъгъла.

Полицайте бяха наклевали около него, с изражение на очакване, застинало върху лицата им. Един от тях се изсмя и каза:

– Ето го отново сред нас!

– Къде се губи Харкър – обади се друг недоволен. – За какво ни беше да го влачим тоя чак дотук? Да не би Харкър да е сакат, че да не може да дойде сам, а?

Първият полицай го погледна втренчено.

– Ти имай късмет да те чуе Харкър, тебе ще осакати.

– Той е в оня стар хотел отсреща – обади се друг. – Съветва се с щаба по радиостанцията. Май вертолетите са открили нещо подозрително по пътя, откъдето дойдохме, и ще трябва бързо да са изнесем натам.

Торн презрително сви устни, първият полицаи се изправи и с усмивка стовари юмрук върху челюстта му.

– На твое място не бих го направил – посъветва го друг. – Знаеш, че Харкър ги иска в добра форма, когато се заеме с тях.

Торн изплю кръвта от устата си, а ударилният го полицаи се отдръпна намръщен. Друг донесе купчина дърва и ги струпа пред Торн. До тях сложи почернял нож.

– Няма защо да бързаш, Джек – обади се трети. – Ако е както казва Скуинт, няма да сме тук, за да гледаме – ще се влачим по обратния път.

– Значи ще трябва да тръгнем отново? – възмути се оня, когото бяха нарекли Джек. – Ние да вървим, а онзи...

– Ето го, идва!

Торн видя как Харкър пресича улицата и се приближава към тях. Полицайте се отдръпнаха почтително, а той мина край тях с пренебрежение. Спря пред Торн, едър и

набит, с широко разтворени крака и святкащи очи.

– Значи ти си Джон Торн? – каза той. – А жената беше Лорайн Калвърт?

Торн не отговори и Харкър се усмихна.

– Не те питам, просто ти съобщавам. Когато реша да ти задам някои въпроси, които ме интересуват, ти ще отговаряш. Може би ще те улесня, като ти кажа, че никой от другите не успя да избяга. Ще се смаеш, ако разбереш колко много научихме от тях. Но всяка трохичка информация ни е от полза, а ти може и да добавиш нещо. Сигурен съм, че поне ще се опиташ.

Той тихо се засмя на собственото си остроумие и полицаите се присъединиха към смеха му в желанието си да му угодят. Той се извърна към тях с рязък, властен тон:

– Ще се справя и без чужда помощ. Върнете се по пътя, откъдето дойдохме, и не се мотайте. До сутринта ви искам да сте в подножието на планината. Аз ще дойда с вертолет да ви кажа какво да правите. Хайде, тръгвайте.

* * *

Те бързо се отдалечиха, като прикриваха недоволството си от страх пред него, а той се обърна към Торн:

– Доста ни разиграхте, Торн. А и както разбирам, ти сам си убил жената. Вълнуваща мелодрама, няма що.

Ръката на Харкър го удари злобно през лицето.

– Твоето благородно момиче е мъртво. Недей да страдаш прекалено много – мисля, че скоро ще успея да разсея мъката ти. Пък и вместо да се правиш на герой, трябвало е да помислиш и за себе си. Или не ти достигна кураж за това?

– Твоите кучета ме изпревариха, Харкър.

– Един плъх няма никакви шансове пред кучетата – отвърна Харкър.

Той се наведе и поднесе запалена клечка към купчината дърва. Тя пламна и Харкър мушна дългото почерняло острие на ножа в пламъците.

– Да – продължи той с добродушен тон, като се изправи. – Ще си устроим малко другарско тържество. Веселата топлина на огъня винаги предразполага към разговор. Дружелюбната игра на пламъците, червеният блясък на нажежената стомана бързо развързват езика.

Торн силно притисна гърба си към стълба и почувствува, че въжетата около китките му леко се разхлабват. Харкър стоеше пред него и не можеше да види движенията на ръцете му. Торн започна бавно и мъчително да се

опитва да освободи дясната си ръка. Грубите въжета се връзваха болезнено в кожата му.

– Аз съм амбициозен човек, Торн – обади се пак Харкър. – Доста успях да се издигна, но искам да стигна до върха, до самия връх. Ти ще ми помогнеш, Торн, ще ми помогнеш да се прославя. Искам имена, дати, планове. Искам да знам какво сте правили и какво сте смятали да направите. Искам да знам всичко, което знаеш ти. Всичко, разбираш ли?

Въжето стягаше като менгеме, но ръката му вече беше почти свободна. Той напрегна всичките си сили.

– Зная какво искаш, Харкър. Но понякога човек се разочарова. Колко души си кълцал и горил с този нож, докато обезумеят от болка?

Харкър се изсмя и извади ножа от огъня, гледайки доволно нажежения му връх.

– Това не трябва да те вълнува, ти ще си още един от тях, а след теб ще има и други. Скоро ще проговориш, ще видиш какъв добър помощник е горещото острие за ръката, която го държи.

Нажеженият връх го докосна в мига, в който се освободи от въжето. Ръцете му, с охлузена, разкъсана кожа, се стрелнаха напред и изтръгнаха ножа от ръката на Харкър, като извиха силно китката му. Харкър тронаво посегна към револвера си с

лявата ръка. Торн замахна с все още горещия нож и удари Харкър.

Револверът изтрака на паважа и Харкър падна на колене, притиснал с ръка корема си. Торн пререза въжетата, които пристягаха краката му към стълба, и вдигна револвера.

– Аз... аз... – Харкър се опита да каже нещо, потръпна конвулсивно и се свлече на паважа.

Торн погледна надолу към безмълвната, безформена купчина, която до преди миг бе Харкър. Понякога на този свят има малко справедливост – Харкър бе умрял от собствения си нож.

Торн се обърна и тръгна обратно към реката. Краткият миг на удовлетворение бе отлетял. Харкър бе мъртъв, той успя да го убие, както си бе мечтал, но нямаше с какво да запълни празните години пред себе си. Можеше да се върне към стария живот без надежда, да изживее някак дългите празни години, които го чакаха.

Луната светеше високо над главата му и стаята, в която тя бе останала да лежи, вече нямаше да е заляна в светлина. Тя сигурно лежеше в мрака с угаснали очи. Трябваше да се върне при нея.

Той продължи нататък и вече познатата улица му връщаше живия спомен за нея.

Тя някак си бе усетила, че това е наистина последният ѝ час, и бе искала той да проговори, да се престори заедно с нея, че краят още не е настъпил и с това да я стопли и утеши. Тя се бе страхувала от самотата на този миг и го бе молила по своему да не я оставя така сама.

Тогава той мислеше, че е по-добре да се преструва на суров и равнодушен. Не беше я разбрал, а сега бе твърде късно.

* * *

– Джони!

Той рязко вдигна глава и я видя да идва към него по улицата. Това беше Лорайн, тя бързаше към него с тихи стъпки, в усмивката ѝ имаше нежност.

Той я чакаше с неподвижно, измъчено лице. Това бе видение, родено от мъката му; то щеше да се стопи след миг.

Тя спря пред него с несигурна усмивка.

– Джони! Не се ли... не се ли радваш, че ме виждаш?

– Не! – отвърна той дрезгаво. – Ти не си Лорайн. Нали аз я убих!

– Но аз съм Лорайн! – Тя сложи ръка върху неговата. – Виж, аз съм истинска като теб!

Ръката ѝ беше топла и истинска. Той я хвана, сякаш, за да ѝ попречи да изчезне.

– Но аз те застрелях – каза той. – Наистина ли си Лорайн, или си нещо изпратено да ме измъчва?

– Аз съм истинската Лорайн. Никога не бих искала да ти причиня зло. Онова нещо в града...

– Какво искаш да кажеш?

– То прилича на амеба, но е много по-сложно. То ни е наблюдавало през цялото време. То не е можело да разбере защо постъпваме по този начин, защо вярваме в нещо толкова силно, че да умрем за него. То е по-умно от хората, но само по отношение на материалните неща. То е лишено от чувства и затова не може да разбере. Но когато аз умирах там, на пода, то дойде при мен и възпроизведе в себе си моите мисли и чувства. За него това е било съвсем непознато преживяване, чуждо на досегашния му опит и това, струва ми се, го е зашеметило. Но то си спомнило за мен навреме и се заело да възстановява тъканите ми. Отнело му е доста време. Когато ме съживи, то си спомни за теб. Знаеше, че си невредим и че си убил Харкър. Тогава ме пусна да те потърся, а то самото се оттегли към центъра на града.

Сега то е на наша страна. Искане да знае какво съм искала да постигна аз – а то може да направи такива неща! И то ще ги направи.

То ще ни помогне и тогава нашите хора отново ще бъдат свободни!

– Трудно ми е да го повярвам – каза Торн. – Това е направо невероятно, но нали ти си тук, нали си жива. – Той я притегли по-близо до себе си. – Но дори и да ни помогне, после какво?

– То не се нуждае от благодарности – отговори тя. – Помага ни, защото така иска. Каза, че след като си свърши работата, ще се оттегли зад своята силова бариера. Но след това, година след година, то постепенно ще сваля бариерата, и когато най-после хората дойдат в града, то ще ги посрещне, за да им каже нещо.

– Не разбирам, трудно ми е да го проумея. Но ако това е истина, няма значение дали разбирам или не. То е обещало да ни помогне, то ми върна теб – за мен само това има значение.

Той остана известно време безмълвен, щастлив от близостта ѝ; реалността на нейното присъствие постепенно заличаваше всичката болка на изминалите часове.

– Това беше една дълга и самотна нощ, нали, Лорайн?

* * *

За петнадесет години едно мислещо същество може да научи много от

неодушевените неща, които познават само настоящето и са лишени от воля и цел.

Но в постъпките на Лорайн се криеше цел, която идеше от дълбините на Времето, от самото начало – отпреди два милиарда години. В нейните постъпки бе заложена мъдрост, трупана в продължение на хилядолетия – мъдрост, придобита в безброй мъчителни уроци, с помощта на опити, грешки и предавана като инстинкт от поколение на поколение.

В мига, когато Нещото осъзна истинския обхват на тази мъдрост, то за първи път разбра, че не знае нищо за живота. Самото то бе живо същество, но не знаеше нищо за живота – цялото му познание се отнасяше до неживата материя.

От Лорайн то можеше да разбере какво е животът; в нея можеше да открие цялото натрупано познание на един вид, който се е развивал и променял и се е борил да оцелее, опитвал се е, не е успявал, опитвал пак и се учел, през цялото време се учел, докато Слънцето е обиколило десет пъти центъра на Галактиката; десет огромни бавни обиколки, всяка по двеста милиона години.

Десет пъти по двеста милиона години – а то самото се учеше едва от петнадесет години!

Жаждата му за познание бе ненаситна и то бързаше да усвои новите знания, да ги прибави към познанията си за материалния свят. Когато пое в себе си нейните чувства, то най-после разбра, но това бе твърде различно от разбирането на физическите явления.

За кратко време неговата хладна логика се обърка, то бе зашеметено от чудото на онова, което бе открило. Но скоро то успя да приеме новия си опит и, за първи път, откакто съществуваше, то усети, че животът му има цел. То не искаше повече да живее ден за ден; то бе живо същество и вече знаеше, че животът не се състои от отделни смъртни същества. Той трябва да продължава в безкраен низ от поколения.

Най-после то имаше цел. Знаеше какво иска и какво трябва да направи. Не можеше да остане чуждо на онази форма на живот, която му бе показала какво е животът. Неговите чувства, познанията, които бе възприело, бяха човешки – то не можеше да бъде друго, освен човек и в стремежите си. То бе приело в себе си идеализма на Лорайн и сега знаеше, че идеалите ѝ не са лишени от логика. Знаеше, че те са се родили в непрекъснатия процес на еволюцията и са израз на безсмъртните стремежи на човешкия род.

То можеше да раздели тялото си на толкова части, колкото пожелаеше, и тези части можеха да приемат всякаква форма, с всякаква клетъчна структура, временно или за постоянно. Сега то се чувстваше човек и не виждаше смисъл да запази първоначалния си вид на безформена маса.

И то започна да дели тялото си и да придава на частите човешка форма – човешка по структура, напълно, абсолютно човешка до най-малката клетка, и всяка от тях наследила идеализма на Лорайн. Те тръгнаха в нощта, понесли в себе си този идеализъм, но и още нещо – способността да осъществят тези идеали; познанията за материята, които принадлежаха на Нещото от града.

Една малка част от него щеше да остане в града. Тя скоро щеше да се присъедини към другите – когато вече нямаше да има нужда то да произвежда същества, които да се борят против насилието.

Тогава то щеше да премине своята бариера и последната частица от него щеше да се изгуби в нощта. Зад бариерата един радиов часовник щеше да отброява година след година, век след век, докато всички негови потомци се слоят с останалите хора.

Тогава часовникът щеше да покаже, че е настъпил часът, бариерата щеше да изчезне и хората щяха да влязат в града, за да узнаят онова, което Нещото бе обещало да им каже.

Но те щяха да намерят града празен. Щеше да ги посрещне само надписът на една стоманена плочка върху малка каменна сграда:

Тук една жена загина в името на нещо неосезаемо и аз се питах защо го направи. Искях да разбера, затова поех в себе си нейния опит, за да открия естеството на нейните подбуди. Дотогава аз бях живот, без да познавам живота. Когато възприех опита на една форма на живот, съществувала от два милиарда години, аз не можех да постъпя иначе, освен да остана верен на този опит. Когато приех опита, аз не можех да не приема и нейните стремежи и цели. В замяна дадох на човечеството своите познания за материалния свят, за да може по-добре да осъществи тези цели.

Аз имах знание и сила, но човечеството имаше нещо по-велико, то имаше мъдрост и цел.

Затова не ме търсете в този град – вие самите сте онова, което търсите.

Такъв хубав ден

Научно-фантастичен разказ

Айзък Азимов

На 12 април, 2117-та, прекъсвачът на полевия модулатор във Вратата, принадлежаща на мисис Ричард Ханшоу, се деполяризира по неизвестни причини. Като резултат, денят на мисис Ханшоу беше напълно провален, а синът ѝ, Ричард младши, за първи път прояви странната си невроза.

Тя не бе от типа, класифициран като невроза в обикновените учебници и със сигурност младият Ричард се държеше в много отношения точно както подобава на едно добре възпитано дванайсетгодишно момче.

И все пак, от 12 април нататък, Ричард Ханшоу младши успяваше само с неохота понякога да се убеди да мине през някоя Врата.

* * *

На 12 април мисис Ханшоу дори не подозираше за всичко това. Тя се събуди сутринта (една обикновена сутрин), щом мянканото ѝ тихо се плъзна в стаята с чаша кафе върху малък поднос. За следобед мисис Ханшоу бе запланувала едно

посещение на Ню Йорк и преди това трябваше да свърши някои работи, които не можеха да бъдат поверени изцяло на едно мянкане, така че след няколко глътки кафе, тя стана от леглото.

Мянканото се отдръпна безшумно по диамагнитното поле, което поддържаше продълговатото му тяло на половин инч над пода и се върна в кухнята, където неговият прост компютър беше напълно достатъчен за включването на съответните механизми от разнообразното кухненско обзавеждане, необходими да пригответ подходяща закуска.

Мисис Ханшоу, дарила обичайния сантиментален поглед на кубографията на починалия си съпруг, мина през етапите на утринния си ритуал с известно задоволство. През хола можеше да чуе как синът ѝ минава с трополене през своя, но знаеше, че не е необходимо да му се меси. Мянканото бе добре приспособено да има грижа за това, дотолкова, разбира се, че той да вземе душ, да облече чисти дрехи и да изяде хранителна закуска. Въртящият се душ, който бе инсталирала миналата година, правеше

сутрешното миене и сушене толкова бързо и приятно наистина, че тя се чувствуваше сигурна в измиването на Дики, дори и без наглеждане.

В сутрин като тази, когато беше заета, със сигурност за нея не бе необходимо да направи нещо повече от това, да лепне една небрежна целувка върху бузата на момчето преди тръгването му. Тя чу мекото прозвъняване на мянкането, което отбелязваше приближаването на времето за училище, и се понесе по соло-лифта към долния етаж (с нахвърлена само засега идея за прическата ѝ за деня), за да изпълни майчинския си дълг.

Откри Ричард застанал пред Вратата, с провесени на ремъка си учебни ролки и джобен проекционен апарат и някакво вцепенение на лицето си.

– Виж, мамо, – каза той като погледна нагоре, – набрах координатите на училището, но нищо не се случи.

Тя каза почти автоматично:

– Глупости, Дики. Никога не съм чувала подобно нещо.

– Добре, опитай ти.

Мисис Ханшоу опита няколко пъти. Странно, училищната врата винаги беше включена на общ прием. Опита и други координати. Вратите на приятелите ѝ

можеше и да не са включени на прием, но поне щяха да сигнализират и тогава би могла да обясни.

Но въобще нищо не се случи. Вратата продължи да бъде една бездейна сива бариера, въпреки всички манипулации. Очевидно бе, че Вратата е развалена... и то само пет месеца след годишния преглед на компанията.

Тя се ядоса при тази мисъл.

И трябваше ли да се случи в ден, за който има толкова много планове! С досада си помисли, че само преди месец бе решила да не поставя допълнителна Врата в партера, сметнала го за излишен разход. Откъде би могла да знае, че вратите могат да бъдат толкова елементарни?

Тя пристъпи към визифона, докато гневът все още гореше в нея, и каза на Ричард:

– Ти просто слез на пътя, Дики, и използвай Вратата на Уилямсънови.

По ирония, предвид на по-късните събития, Ричард се запъна.

– Иии, мамо, ще се изцапам. Не може ли да остана в къщи, докато поправят Вратата?

И, също по ирония, мисис Ханшоу, настоя. С пръст на пулта за избиране на виаифона, тя каза:

– Няма да се изцапаш, ако си сложиш еластици на обувките и не забравяй добре да се изтриеш, преди да влезеш в къщата им.

– Но, божичко...

– Не ми отговаряй, Дики. Трябва да отидеш на училище. Нека просто видя как излизаш оттук. И побързай, иначе ще закъснееш.

Меканото, един съвременен и много отзивчив модел, вече стоеше пред Ричард с еластици в един манипулатор.

Ричард обу прозрачните пластмасови предпазители върху обувките си и тръгна през хола с видимо нежелание.

– Аз дори не знам как работи това нещо, мамо.

– Просто натискаш онзи бутон – извика мисис Ханшоу. – Червеният бутон. Където пише: „За аварийни нужди“. И не се разтакавай. Искаш ли меканото да дойде с тебе?

– Пфу, не – извика той мрачно в отговор. – За какъв ме мислиш? За бебе ли? Пфу! – мърморенето му бе отрязано от трясък на врата.

С бягащи по клавиатурата пръсти, мисис Ханшоу набра съответната комбинация по визифона и си помисли за нещата, които възнамеряваше да каже на компанията по този повод.

Джо Блум, благоразумен млад човек, завършил технологичното училище с допълнително обучение по сило-полевите механизми, беше в резиденцията на Ханшоуви след по-малко от половин час. Той действително беше напълно компетентен, обаче мисис Ханшоу отбеляза младостта му с дълбоко подозрение.

Тя отвори подвижния къщен панел при първия му сигнал и го видя така, както си стоеше там, изтупвайки енергично от себе си прахоляка на открития въздух. Той си свали еластиците и ги пусна, където си беше. Мисис Ханшоу затвори панела на къщата срещу блясъка на суровата, необработена слънчева светлина. Тя се улови глупаво да се надява, че пътуването му стъпка по стъпка от обществената Врата е било неприятно. Или, че самата обществена Врата не е работела и младежът е трябвало да влочи съоръженията си дори повече от необходимите двеста ярда. Искаше ѝ се компанията, или поне нейните представители, малко да пострадат. Това би ги научило какво означава една повредена Врата.

Но той изглеждаше жизнерадостен и доволен, когато каза:

– Добро утро, мем. Идвам да видя какво се е случило на Вратата ви.

– Радвам се, че дойде някой – нелюбезно каза мисис Ханшоу. – Целият ми ден е съсипан.

– Съжалявам, мем. Какъв е проблемът ви?

– Тя просто не работи. Въобще нищо не се случва, като се нагласят координатите – каза мисис Ханшоу. – Без никакво предупреждение. Трябваше да изпратя сина си навън до съседите през онова... онова нещо.

Тя посочи към входа, през който монтьорът бе дошъл.

Той се усмихна и изказа осъзнатата мъдрост на собственото си специализирано обучение по Врати.

– То също е врата, мем. Само дето не се пише с главна буква. То е един вид ръчна врата. Някога е било единственият вид въобще.

– Е, то поне работи. Момчето ми трябваше да излезе навън сред мърсотията и микробите.

– Днес не е лошо навън, мем – каза той, със самоуверения тон на човек, чиято професия го принуждава почти всеки ден да излиза на открито. – Понякога действително е неприятно. Но предполагам, че искате да оправя тази Врата, мем, така че ще се заловя с нея.

Той седна на пода, отвори големия си куфар с инструменти и за половин минута, използвайки точков демагнетизатор, махна контролния панел и оголи мрежа от сложни вътрешности.

Той си подсвиркуваше, докато поставяше фините електроди на полеанализаторите върху многобройните точки и изучаваше променящите се индикации по скалите. Мисис Ханшоу го наблюдаваше със скръстени ръце.

Накрая той каза:

– Да, тук има нещо – и със сръчно завъртане, свали прекъсвача. Почука го с нокът и каза: – Този тук прекъсвач се е деполяризировал, мем. В него е целият ви проблем.

Той прекара пръст по малките преградки в куфарчето с инструментите и извади точно копие на предмета, който бе свалил от механизма на Вратата.

– Тези работи просто изведнъж излизат от строя. Не може да се предвиди.

Постави обратно контролния панел и стана.

– Сега ще работи, мем.

Той набра една пробна комбинация, изтри я, после набра друга. Всеки път убитото сиво на Вратата отстъпваше място на дълбока, кадифена чернота. Той каза:

– Бихте ли се поописали тук, мем? И да запишете номера на сметката си, ако обичате. Благодаря, мем.

Той набра нова комбинация, на неговата служба, и с едно учтиво докосване на пръст до челото, мина през Вратата. Когато част от тялото му навлезе в чернотата, тя рязко изчезна. Виждаше се все по-малко и по-малко от него и последното нещо, което се показваше, бе крайчеца на куфарчето с инструментите. След секунда, той премина изцяло. Вратата отново стана убито сива.

Половин час по-късно, когато мисис Ханшоу най-последно бе завършила прекъснатите си приготовления и се ядосваше на лошия си късмет тази сутрин, визифонът обезпокоително избръмча и истинските ѝ проблеми започнаха.

Мис Елизабет Робинс беше наскърбена. Малкият Дик Ханшоу винаги е бил добър ученик. Много неприятно ѝ беше да докладва такива работи за него. И все пак, каза си тя, постъпките му бяха наистина странни. Първо ще поговори с майка му, не с директора.

Тя се измъкна до визифона по време на утрешните учебни занимания, като остави един ученик дежурен. Свърза се и се озова очи в очи с красивата и някак заплашителна глава на мисис Ханшоу.

Мис Робинс трепна, но беше вече твърде късно за връщане. Тя неуверено каза:

– Мисис Ханшоу, аз съм мис Робинс – тя завърши с извисяващ се тон.

Мисис Ханшоу изглеждаше озадачена, а после каза:

– Учителката на Ричард?

Това също завърши с извисяващ се тон.

– Точно така. Обаждам ви се, мисис Ханшоу – мис Робинс се хвърли направо с главата надолу, - за да ви кажа, че Дик закъсня много за училище тази сутрин.

– Закъсня ли? Но това не може да бъде! Аз го видях, като излизаше.

Мис Робинс изглеждаше удивена. Тя каза:

– Искате да кажете, че го видяхте да използва Вратата?

Мисис Ханшоу бързо каза:

– Е, не. Нашата Врата временно не беше в изправност. Изпратих го до съседите и той е използвал тяхната Врата.

– Сигурна ли сте?

– Разбира се; че съм сигурна. Няма да ви лъжа.

– Не, не, мисис Ханшоу. Съвсем не съм искала да кажа такова нещо. Имах пред вид, сигурна ли сте, че е намерил пътя до съседите? Може и да се е загубил.

– Абсурд. Ние притежаваме съответните карти и аз съм сигурна, че Ричард знае

мястото на всяка къща в район А-3. – После, с цялата гордост на човек, който знае своя дълг, добави. – Не че някога е имало нужда да го знае, разбира се. Координатите са единственото, което е необходимо по всяко време.

Мис Робинс, излязла от семейство, което винаги е било принудено сурово да икономисва от употребата на своите Врати (при тези цени на енергията) и която, следователно, бе изпълнявала поръчки на крак до съвсем напреднала възраст, се засегна от гордостта. Тя каза много ясно:

– Е, страхувам се, мисис Ханшоу, че Дик не е използвал Вратата на съседите ви. Той закъсня за училище повече от час и състоянието на еластиките му недвусмислено показваше, че е бродил из местността. Те бяха кални.

– Кални?! – мисис Ханшоу повтори думата с натъртване. – Какво каза той? Какво беше извинението му?

Мис Робинс не можа да се въздържа да не се зарадва малко на неудобството на другата жена. Тя каза:

– Той не желае да говори за това. Честно казано, мисис Ханшоу, той изглежда болен. Затова и ви се обадох. Може би ще поискате да извикате лекар да го види.

– Има ли температура? – Гласът на майката стана писклив.

– О, не. Нямам предвид физически болен. Просто заради държанието му и погледът в очите му. – Тя се поколеба, после каза колкото може по-деликатно: – Мислех, че може би един профилактичен преглед с психична проба...

Тя не довърши. Мисис Ханшоу, с леден глас изсумтя:

– Да не би да намекувате, че Ричард е неврастеник?

– О, не, мисис Ханшоу, но...

– Точно така прозвуча. Що за идея! Той винаги е бил съвършено здрав. Аз ще се заема с него, щом се прибере. Сигурна съм, че има съвършено нормално обяснение, което ще даде на мен.

Връзката рязко прекъсна и мис Робинс се почувствува обидена и изключително глупаво. В края на краищата, опитала се бе само да помогне, да изпълни това, което смяташе за задължение към учениците си.

Тя забърза обратно към класната стая, като хвърли поглед върху металния циферблат на стенния часовник. Часът отиваше към края си. Следваше съчинение на английски.

Но умът ѝ не беше изцяло в съчинението на английски. Автоматично тя вдигаше

учениците да четат откъси от литературните си творения и от време на време набираше някой от тази откъси на лента и го пускаше на малкия вокализатор, за да покаже на учениците как би трябвало за бъде четен английският.

Механичният глас на вокализатора течеше, както винаги, съвършено и пак, както винаги, му липсваше характер. Понякога се чудеше дали е разумно да се опитва да обучи учениците си в една реч, скарана с индивидуалността и наблюдаваща само на безлично произношение и интонация.

Днес, обаче, въобще не мислеше за това. Обект на вниманието ѝ беше Ричард Ханшоу. Той тихо си седеше на мястото, съвсем очевидно безразличен към обкръжението си. Бе потънал дълбоко в себе си и просто не беше същото момче като преди. За нея бе явно, че е преживял нещо необикновено тази сутрин и тя действително бе имала право да се обади на майка му, макар че може би не трябваше да прави забележката за пробата. И все пак, точно това се правеше в днешно време. Всякакви видове хора си правеха проби. Нямахме нищо позорно в това. Или не би имало, във всеки случай.

Тя вдигна Ричард последен. Два пъти трябваше да го извика, преди той да реагира и да се изправи на крака.

В основата си темата на съчинението беше: „Ако можете за избирате с какво древно превозно средство да пътувате, кое бихте си избрали и защо?“ Мис Робинс опитваше да използва темата всяка година. Тя беше хубава, защото носеше усет за историята със себе си и караше младежите да се замислят как са живели хората в миналите времена.

Тя слушаше, докато Ричард Ханшоу четеше с тих глас.

– Ако можех да избирам от древните превозни средства – каза той, като пропусна да произнесе „т“-то в „средства“, – аз бих си избрал стратолайнера. Той пътува бавно, като всички превозни средства, но е чист. Тъй като се движи в стратосферата, целият трябва да е затворен, за да не хванете някоя болест. Можете да видите звездите, ако е нощно време, почти така добре, както в планетариум. Ако погледнете надолу, можете за видите земята като карта, или може би, облаци... – той продължи с още няколко думи.

Тя каза жизнерадостно, щом той свърши с четенето:

– Произнася се „средс-т-ва“, Ричард. Ударението на първата сричка. И не казвай „като карта“ и „не ще се вижда“. Какво ще каже класът?

Вдигна се малък хор от отговори и тя продължи.

– Правилно. Сега, каква е разликата между прилагателно и наречие? Кой може да ми каже?

И така нататък. Мина обяд. Някои ученици останаха, някои се прибраха в къщи. Ричард остана. Мис Робинс забеляза това, тъй като обикновено той не оставаше.

Следобедът също мина, прозвуча последният звънец и обичайната глъчка, когато двайсет и пет момчета и момичета едновременно събраха нещата си и спокойно заеха местата си в редицата.

Мис Робинс плесна с ръце.

– По-бързо деца. Хайде, Зелда, застани на мястото си.

– Изпуснах си лентовия избирач, мис Робинс – изписка момиченцето отбранително.

– Добре, вдигни го, вдигни го. Хайде, деца, по-живо, по-живо.

Тя натисна бутона, който накара един отсек от стената да се плъзне встрани и да разкрие сивеещата чернота на голямата Врата. Това не беше обикновена Врата, каквато от време на време учениците използват, за да си отидат в къщи за обяд, а последен модел Врата, една от гордостите на това състоятелно частно училище.

В добавка към двойната широчина, тя съдържаха и едно приспособление „автоматичен сериен намиращ“, който умееше да настройва вратата на много, различни координати през автоматични интервали.

В началото на всеки срок мис Робинс трябваше да прекарва по един следобед с механика в нагласяне на устройството за домашните координати на новия клас. Но после, слава богу, то рядко имаше нужда от внимание през останалата част от срока.

Класът се строи в редица по азбучен ред, първо момичетата, после момчетата. Вратата стана кадифено-черна и Хестър Адамс махна с ръка и пристъпи. „И-и-и...“

„И-и“-то се прекъсна по средата, както ставаше почти винаги.

Вратата стана сива, после отново черна и Тереза Кантрочи мина. Сиво, черно, Зелда Карлович. Сиво, черно, Патриша Кумс. Сиво, черно, Сара Мей Евънс. Редицата намаляваше, докато Вратата една по една ги поглъщаше и доставяше по домовете им. Разбира се, от време на време някоя майка забравяше да остави домашната Врата на специално приемане в съответното време и тогава училищната Врата оставаше сива. Автоматично, след едноминутно изчакване, Вратата продължаваше със следващата комбинация в редицата и въпросният ученик

трябваше да изчака края, сред което едно визифонно обаждане до забравилите родители оправяше нещата. Такова нещо винаги се отразяваща зле на учениците, особено на по-чувствителните, които взимаха присърце факта, че не се мисли много за тях в къщи. Мис Робинс всеки път се опитваше да внуши това на родителите при посещенията си, но все едно, то се случваше поне веднъж на срок.

Вече бяха минали всички момичета. Пристъпи Джон Абрамович, след него Едуин Бърн...

Разбира се, друг и то по-често срещан проблем беше, момче или момиче да застане в редицата не на мястото си. Те го правеха и при най-строго наблюдение от страна на учителя, особено в началото на срока, когато съответният ред им е по-непознат.

Щом станеше така, децата се появяваха в чужди къщи и трябваше за бъдат изпращани обратно. Това винаги означаваше бъркотия, за оправянето на която се губеха минути и родителите неизменно се сърдеха.

Мис Робинс изведнъж осъзна, че редицата е спряла. Тя рязко се обърна към момчето най-отпред.

– Минавай, Самюъл. Какво чакаш?

Самюъл Джонс запази добродушния си израз и каза:

– Не е моята комбинация, мис Робинс.

– А чия е? – тя нетърпеливо огледа редицата от пет оставащи момчета. – Кой не си е на мястото?

– Дик Ханшоу, мис Робинс.

– Къде е той?

Отговори друго момче, с доста отблъскващия тон на самодоволство, който всички деца автоматично възприемат, когато съобщават за отклоненията на приятелите си пред възрастни с авторитет.

– Той мина през пожарния изход, мис Робинс.

– Какво?

Училищната Врата бе минала на друга комбинация и Самюел Джонс прекрачи. Едно по едно, останалите момчета го последваха.

Мис Робинс остана сама в класната стая. Тя пристъпи към пожарната врата, която беше малка, с ръчно действие, скрита зад една извивка на стената, за да не нарушава еднообразната структура на стаята.

Тя леко я открехна. Предназначена беше за бягство от сградата, съоръжение, наложено от архаичен закон, не взел предвид съвременните методи за автоматична борба с огъня, използвани във всички обществени сгради. Отвън нямаше нищо освен... самото отвън. Слънчевата

светлина бе груба, сурова и духаше пращен вятър.

Мис Робинс затвори вратата. Радостна беше, че се е обадила на мисис Ханшоу. Бе изпълнила дълга си. Повече от всякога беше очевидно, че нещо не е наред с Ричард. Тя подтисна импулса да се обади отново.

* * *

Мисис Ханшоу не отиде в Ню Йорк този ден. Тя си остана в къщи, разкъсвана от нетърпение и безразсъден гняв, насочен към безсрамната мис Робинс.

Около петнайсет минути преди края на училището, нетърпението я заведе до Вратата. Миналата година я бе снабдила с автоматично устройство, което я активизираше за училищните координати в три без пет и я задържаеше така, освен ако се пренастроеше ръчно, до пристигането на Ричард.

С очи, приковани върху безрадостното сиво на Вратата (защо ли неактивираното силово поле не беше някакъв друг цвят, нещо по-живо и жизнерадостно) тя чакаше. Ръцете ѝ бяха студени, като ги склучи.

Вратата стана черна на точната секунда, но нищо не се случи. Минутите минаваха, а Ричард закъсняваше. После доста закъсня. После много закъсня.

Беше четири без петнайсет и тя беше почти обезумяла. Ако всичко беше нормално, щеше да се обади в училището, но сега не можеше, не можеше. Не и след като тази учителка преднамерено бе хвърлила съмнение върху душевното състояние на Ричард. Как можа!

Мисис Ханшоу неспокойно се разхождаше наоколо, като палеше цигара с пипкави пръсти, а после я гасеше. Можеше ли да е нещо съвсем нормално? Можеше ли Ричард да е останал в училище по някаква причина? Със сигурност би ѝ казал предварително. Проблесна искрица надежда: той знае за намерението ѝ да ходи до Ню Йорк и може да не се върне до късно вечерта...

Не, със сигурност щеше да ѝ каже. Защо да се самозалъгва?

Гордостта ѝ се пречупваше. Трябваше да позвъни в училището или дори (тя затвори очи и сълзи се процедиха през клепачите ѝ)... в полицията.

А когато отвори очи, Ричард стоеше пред нея, забил поглед в земята с вид на човек, който очаква върху му да се стовари удар.

– Здравей, мамо.

Безпокойството на мисис Ханшоу мигновено се превърна в гняв, по един, известен само на майките, начин.

– Къде беше, Ричард?

А след това, преди да успее да продължи припева за нехайните, немислещи синове и майките с разбити сърца, тя забеляза външния му вид по-отблизо и възкликна с абсолютен ужас:

– Ти си бил навън!

Синът ѝ погледна надолу към прашните си обувки (без еластици), към мръсните, на шарки следи по долната част на ръцете си и към дребната, но определено разпрана част от ризата си и каза:

– Их, мамо, мислех само да... – и спря.

– Нещо с училищната Врата ли не беше в ред? – попита тя.

– Не, мамо.

– Ти съзнаваш ли колко ужасно се тревожеш за теб? – Тя напразно почака отговор. – Добре, после ще говоря с теб, млади човече. Първо, изкъпваш се и всяка бримка от дрехите ти да бъде изхвърлена. Мекано!

Но меканото вече бе реагирало на фразата „изкъпваш се“ и беше на път към банята с безшумно плъзгане.

– Събуй си обувките още тук – каза мисис Ханшоу – и марш след меканото.

Ричард изпълни каквото му беше наредено с примирие, обзело го сред неуспешния му протест.

Мисис Ханшоу вдигна с два пръста изцапаните с пръст обувки и ги пушна в шахтата за смет, която забръмча, леко слисана от неочаквания товар. След това внимателно изтри ръцете си със салфетка, която пушна в шахтата след обувките.

Тя не седна да вечеря с Ричард, а го остави да се храни в компанията на меканото. Това, помисли си тя, ще бъде знак на нейното неодобрение и ще свърши повече работа от всякакъв опит за хокане или наказване, за да го накара да осъзнае, че е постъпил зле. Ричард, често си казваше тя, е чувствително момче.

Но като стана време за лягане, тя се качи да го види.

Усмихна му се и нежно му заговори. Смяташе, че този начин е най-добър. В края на краищата, той вече беше наказан.

Тя каза:

– Какво стана днес, Дикинц?

Наричаше го така като бебе и само звукът на името я размекна почти до сълзи.

Но той само отклони поглед и гласът му прозвуча упорит и студен:

– Просто не ми харесва да минавам през тези проклети Врати, мамо.

– Но защо, всъщност?

Той прекара пръсти по ефирния чаршаф (свеж, чист, антисептичен и, разбира се, за еднократна употреба) и каза:

– Просто не ги харесвам.

– Но тогава как смяташ да ходиш на училище, Дики?

– Ще ставам рано – смутолеви той.

– Но на Вратите нищо им няма.

– Не ги харесвам. – Той нито веднъж не погледна към нея.

Тя каза отчаяно:

– О, добре, наспи се хубаво и утре сутринта ще се чувствуваш много по-добре.

Целуна го и излезе от стаята, като автоматично прекара ръка през лъча на фотоклетката и по този начин намали светлината.

Но тя самата имаше проблеми със заспиването тази нощ. Защо така изведнъж Дики взе да не харесва Вратите? Никога преди не го бяха дразнили. Наистина, Вратата сутринта се бе развалила, но това би трябвало само да го накара по-добре да я оцени.

Дики се държеше толкова неразумно.

Неразумно? Това ѝ напомни за мис Робинс и нейната диагноза и нежната челюст на мисис Ханшоу се втвърди в мрака на уединението на спалнята ѝ. Глупости!

Момчето беше разстроено и цялото лечение, от което имаше нужда, беше една нощ сън.

Но на следващата сутрин като стана, синът ѝ не беше в къщата. Меканото не можеше да говори, но отговаряше на въпроси с жестове на израстъците си, равносилно на „да“ и „не“ и на мисис Ханшоу не ѝ отне повече от половин минута, за да се увери, че момчето е станало трийсет минути по-рано от обикновено, претупало е душа си и се е втурнало навън.

Но не през Вратата.

Навън, по другия път... през вратата. С малко „в“.

Визофона на мисис Ханшоу нежно сигнализира в 15 и 10 същия ден. Мисис Ханшоу предположи кой се обажда и като задействува приемателя, видя, че е предположила правилно. Хвърли бърз поглед в огледалото и се увери, че е подобаващо спокойна след цял ден, изпълнен с грижи и тревоги, и включи собствения си предавател.

– Да, мис Робинс – каза тя студено.

Учителката на Ричард беше леко задъхана. Тя каза:

– Мисис Ханшоу, Ричард нарочно си тръгна през пожарната врата, макар че му казах да използва редовната Врата. Не зная къде отиде.

Мисис Ханшо внимателно каза:

– Тръгнал е към къщи.

Мис Робинс изглеждаше слисана.

– Вие одобрявате ли това?

Побледняла, мисис Ханшоу се зае да постави учителката на мястото ѝ.

– Не смятам, че влиза в задълженията ви да критикувате. Ако моят син предпочита да не използва Вратата, това си е негова и моя работа. Мисля, че няма такова училищно правило, което да го принуждава да използва Вратата, нали?

Дишането ѝ съвсем ясно даваше да се разбере, че и да има, тя ще се погрижи, то да бъде променено.

Мис Робинс се изчерви и успя да вметне само една бърза реплика преди връзката да прекъсне. Тя каза:

– Аз бих го изпратила на проба. Наистина бих.

Мисис Ханшоу остана да стои пред кварцовата плоскост и сляпо да гледа празната ѝ повърхност. Семейното ѝ чувство я постави за няколко мига твърдо на страната на Ричард. Защо наистина да се налага да използва Вратата, ако предпочита да не го прави? А после се настани да чака и гордостта се бореше с разяждащото безпокойство, че пак нещо не е наред с Ричард.

Той се прибра с предизвикателен израз на лицето, но майка му го посрещна сякаш нямаше нищо необичайно.

Седмици наред следваше тази тактика. Няма нищо, казваше си тя. Прищявка някаква. Ще я надживее.

Това се превърна почти в обичайно състояние на нещата. А пък и от време на време, понякога по три дни поред, като слезеше долу на закуска, намираше Ричард да чака намусено пред Вратата и да я използва щом дойдеше време за училище. Тя винаги се въздържаше да коментира по въпроса.

Винаги, когато направеше това, и особено, когато продължеше и с прибиране в къщи през Вратата, сърцето и се стопляше и тя си мислеше: „Е, свърши се“. Но винаги, с минаването на един, два или три дни той се връщаше като наркоман към наркотика си и мълчаливо се изнизваше през вратата – с малко „в“ – преди тя да се е събудила.

И всеки път тя с отчаяние си мислеше за психиатри и проби, и всеки път представата за нискостоящата мис Робинс и удовлетворението ѝ при вероятното научаване за това, я спираше, макар и със страх да си даваше сметка за този мотив.

Междувременно търпеше и правеше каквото можеше. Меканото бе инструктирано

да чака при вратата – с малко „В“ – с екипировка „Терго“ и смяна дрехи. Ричард се измиваше и преобличаше без съпротива. Долните му дрехи, чорапите и еластиците бяха за еднократна употреба, а мисис Ханшоу понасяше без оплаквания разходите по всекидневната еднократна употреба на ризи. За панталоните накрая позволи да изкарват по седмица преди изхвърлянето им, при условие да бъдат идеално почиствани нощем.

Един ден тя предложи на Ричард да я придружи при едно пътуване до Ню Йорк. Това бе по-скоро смътно желание да го държи под око, отколкото част от някакъв целеустремен план. Той не възрази. Дори беше щастлив. Мина право през Вратата, спокоен. Не се поколеба. Дори му липсваше киселия вид, който придобиваше сутрините, когато използваше Вратата, за да отиде на училище.

Мисис Ханшоу се развесели. Може би това беше начинът да го върне към употребата на Вратите и тя изчерпа въображението си в измисляне на извинения за пътувания с Ричард. Дори повиши сметката си за енергия до нечувани висини, чрез предлагане и осъществяване на пътуване до Кантон, за да присъствуват на един китайски фестивал.

Това стана в неделя, а на следващата сутрин Ричард се запъти директно към дупката в стената, която винаги използваше. Мисис Ханшоу, събудила се особено рано, го видя в този момент. По изключение, изцедила до краен предел издръжливостта си, тя жално извика след него:

– Защо не Вратата, Дики?

Той кратко отвърна:

– Тя е добра за Кантон – и излезе от къщата.

Така този план завърши с провал. И тогава, един ден Ричард се прибра мокър до кости. Меканото неуверено се въртеше около него, а мисис Ханшоу, току-що завърнала се от четиричасово посещение на сестра си в Айова, извика:

– Ричард Ханшоу!

Той каза с гузен вид:

– Заваля. Съвсем внезапно заваля.

За момент, думата не й говореше нищо. Собствените й училищни дни и изучаването на географията бяха отпреди двайсет години. А след това си спомни и й се мярна образ на вода, която се излива безразсъдно и безкрайно от небето – една луда каскада вода, без никакъв кран за спиране, никакъв бутон за натискане, никакъв контакт за изключване.

Тя каза:

– И ти стоя навън, под това?

Той каза:

– Амии... иих, мамо, прибрах се колкото можех по-бързо. Не знаех, че ще вали.

Мисис Ханшоу нямаше какво да каже. Тя беше ужасена и чувството прекалено силно я изпълваше, за да намери място за думи.

Два дни по-късно, Ричард се оказа с течач нос и сухо, дращецо гърло. Мисис Ханшоу трябваше да признае, че вирусът на болестта е намерил място в дома ѝ, сякаш е някакъв мизерен коптор от Желязната ера.

Свършено бе, упоритостта и гордостта ѝ се пречупиха и тя си призна, че Ричард трябва да получи психиатрична помощ.

* * *

Мисис Ханшоу грижливо избра психиатър. Първият ѝ импулс беше да намери някой по-отдалечен. Известно време обмисля дали да не отиде направо в Медицинския център на Сан Франциско и да не избере един напосоки.

А после ѝ хрумна, че така ще се превърне просто в анонимен клиент. Няма да има възможност да получи по-голямо внимание, отколкото който и да е нещастник, използващ обществената Врата на градските бедняшки квартали. Обаче, ако останеше в своя собствен район, думата ѝ щеше да тежи...

Консултира се с картата на областта. Тя беше от онази отлична партида, изготвена от Обединение „Врати“ и раздадена безплатно на клиентите им. Мисис Ханшоу не успя напълно да подтисне лекия трепет на гражданска гордост, като разгърна картата. Тя бе не само фино напечатан указател на координатите на Вратите. Тя беше истинска карта, на която всяка къща бе грижливо обозначена.

И защо не? Зона А-3 бе име с авторитет, символ на аристократизъм. Тя олицетворяваше първото общество на планетата, стабилизиране върху напълно „оВратена“ основа. Първото, най-голямото, най-богатото, най-известното. То нямаше нужда нито от фабрики, нито от магазини. Нямаше нужда дори от пътища. Всяка къща беше малък, уединен замък, чиято Врата водеше навсякъде по света, където съществуваха други Врати.

Внимателно, тя проследи приложения списък на петте хиляди семейства в зона А-3. Знаеше, че той съдържа няколко психиатри. Хуманитарните професии бяха добре представени в А-3.

Доктор Хамилтън Слоун беше второто име, до което стигна, и пръстът ѝ се завъртя над картата. Кабинетът му беше едва на две мили от къщата на Ханшоуви. Тя хареса

името му. Фактът, че живееше в А-3 беше гаранция за стойност. А той беше и съсед, практически съсед. Щеше да разбере, че въпросът е спешен... и поверителен.

Твърдо, тя се обади в кабинета му, за да уговори посещение.

Доктор Хамилтън Слоун беше сравнително млад мъж, на не повече от четирийсет. Произлизаше от добро семейство и действително бе чувал за мисис Ханшоу.

Той я изслуша мълчаливо и каза:

– И всичко това започна след повредата на Вратата?

– Точно така, докторе.

– Показва ли някакъв страх от Вратите?

– Разбира се, че не! Що за идея? – тя беше искрено удивена.

– Възможно е, мисис Ханшоу, възможно е. В края на краищата, ако човек се позамисли за начина на действие на една Врата, може наистина да се изплаши. Влизате в някоя Врата и за един миг атомите ви се превръщат в силова енергия, изпращат се в друга част на пространството и отново се обръщат в материя. В този миг човек не е жив.

– Сигурна съм, че никой не мисли за такива неща.

– Но вашият син може и да мисли. Той е бил свидетел на развалянето на Вратата. Може да си е казал: „Ами ако Вратата се развали точно, когато съм наполовина вътре?“

– Но това са глупости. Той все още използва вратата. Дори беше с мен в Кантон: Кантон, Китай. И както ви казах, използва я за ходене на училище около един или два пъти в седмицата.

– Непринудено? Жизнерадостно?

– Е – неохотно призна мисис Ханшоу, – действително има малко унил вир. Но наистина, докторе, няма голяма полза да обсъждаме това, нали? Ако направите една бърза проба, ще установите какъв е проблемът, – и тя завърши с ентузиазъм – и това ще бъде всичко. Сигурна съм, че е някаква дреболия.

Доктор Слоун въздъхна. Думата „проба“ не му харесваше, а едва ли имаше друга дума, която да чува по-често.

– Мисис Хеншоу – каза търпеливо той, – няма такова нещо като „бърза проба“. Зная, илюстрацията са пълни с такива истории и има мания в някои кръгове, но възможностите на пробата много се надценяват.

– Сериозно ли говорите?

– Напълно. Пробата е много комплицирана и на теория проследява мисловните вериги. Както знаете, мозъчните клетки са свързани по много и вариращи начини. Някои от тези вътрешни връзки се използват повече от други. Те представляват навичките в мисленето – съзнателни и несъзнателни. Теорията се обосновава на това, че тези пътища, във всеки даден мозък, могат да бъдат използвани за диагноза на умствено заболяване, рано и със сигурност.

– Е, тогава?

– Но подлагането на проба е твърде страшно нещо, особено за дете. Преживяването е травматизиращо. Пробата отнема повече от час. И дори тогава резултатите трябва да се изпратят до Централното психоаналитично бюро за анализи, а това може да отнеме и седмици. И като връх на всичко, мисис Ханшоу, според много психиатри, теорията за прободанализите е съвсем несигурна.

Мисис Ханшоу стисна устни.

– Искате да кажете, че нищо на може да се направи?

Доктор Слоун се усмихна.

– Съвсем не, психиатри е имало и векове преди да е имало проби. Аз ви предлагам да ме оставите да поговоря с момчето.

– Да му поговорите? Това ли е всичко?

– Ще се обръщам към вас за информацията относно обстановката, когато е необходимо, но основното, смятам, е да поговоря на момчето.

– Наистина, доктор Слоун, съмнявам се, че той ще пожелае да разисква въпроса с вас. Дики не говори за това с мен, а аз съм негова майка.

– Често става така – увери я психиатърът. – Едно дете понякога с по-голяма готовност говори с непознат. Във всеки случай, иначе не мога да поема случая.

Мисис Ханшоу се надигна, без да е удовлетворена въобще.

– Кога можете да дойдете, докторе?

– Какво ще кажете за идващата събота? Момчето няма да е на училище. Вие заета ли сте?

– Ще бъдем готови.

Тя излезе с достойнство. Доктор Слоун я придружи през малката приемна до служебната си Врата и почака, докато тя набра координатите на дома си. Наблюдава преминаването ѝ. Тя стана половин жена, четвърт жена, един отрязък от лакът и крак, нищо.

Това беше страшно.

Дали наистина понякога Вратата се разваляше по време на преминаване,

оставяйки половин тяло тук и половин там? Никога не бе чувал за такъв случай, но предполагаше, че е възможно да се случи.

Той се върна на бюрото и погледна времето на следващата си среща. За него бе очевидно, че мисис Хеншоу се разстрои и разочарова от неуспеха си да уреди лечение с психична проба.

Защо, за бога? Защо такова нещо като пробата, очевидно чисто шарлатанство, според собственото му мнение, имаше толкова голяма популярност сред масите на обществото? Сигурно това бе част от общата склонност към машините. Всичко, което човекът може да направи, машината може се го направи по-добре. Машини! Повече машини! Машини за всеки и за всичко! О, темпора! О, морес!

О, ад!

Негодуванието му към пробата бе започнало да го притеснява. Дали то не бе страх от технологична безработица, една базисна неувереност в ролята му, някаква механофобия, ако това беше думата...

Той си отбеляза наум да обсъди това със собствения си аналитик.

* * *

Доктор Слоун трябваше да налучква пътя си. Момчето не бе пациент, дошъл при него, повече или по-малко горящ от желание да

говори, повече или по-малко нетърпелив да му бъде помогнато.

Предвид на обстоятелствата, щеше да е най-добре да остави първата си среща с Ричард кратка и неангажираща. Колкото да се постави в позиция на нещо повече от пълен непознат. Следващият път щеше да бъде някой, който Ричард е виждал преди. След време щеше да стане познат, а после и приятел на семейството.

За нещастие мисис Ханшоу вероятно нямаше да се съгласи на дълготраен процес. Тя щеше да тръгне да търси проба и, разбира се, щеше да я намери.

И щеше да навреди на момчето. Той бе сигурен в това.

По тази причина почувствува, че трябва да жертва част от уместната предпазливост и да рискува една малка криза.

Бяха минали десет неудобни минути, когато той реши, че трябва да опита. Мисис Ханшоу се усмихваше доста сковано и го гледаше напрегнато, сякаш буквално очакваше магия от него. Ричард се гърчеше на мястото си, неотзивчив към пробните коментари на доктор Слоун, преизпълнен с досада, без да може да я прикрие.

Доктор Слоун каза с небрежна внезапност:

– Искаш ли да излезеш на разходка с мен, Ричард?

Очите на момчето се разшириха и то спря да се гърчи. Погледна право в доктор Слоун.

– На разходка ли, сър?

– Имам предвид – навън.

– Вие ходите ли... навън?

– Понякога. Когато съм в такова настроение.

Ричард бе на крака, като едва сдържаше разпъващото го нетърпение.

– Мислех, че никой не го прави.

– Аз го правя. И обичам да имам компания.

Момчето седна несигурно:

– Мамо?...

Мисис Ханшоу се бе вдървила на мястото си, стиснатите ѝ устни излъчваха ужас, но успя да промълви:

– Но, разбира се, Дики. Само внимавай.

И тя хвърли убийствен поглед към доктор Слоун.

* * *

В известен смисъл доктор Слоун бе излъгал. Той не излизаше навън „понякога“. Не бе излизал на открито от ранните си дни в колежа. Наистина, бе имал атлетически наклонности (още ги имаше в известна степен), но по негово време закритите ултравиолетови камери, плувни басейни и тенис-кортове преуспяваха. За хората с пари те бяха много по-задоволителни от същите

навън, които бяха открити. Нямаше причини да се излиза навън.

Затова по кожата му полазиха тръпки, като усети вятърът да я докосва и той с възбудено движение постави обувките си с еластици върху голата трева.

– Ей, вижте там – сега Ричард беше съвсем различен, смееше се, необщителността му бе изчезнала.

Доктор Слоун успя да зърне само кратко проблясване в синьо, което се гмурна в едно дърво. Изшумоляха листа и то изчезна.

– Какво беше това?

– Птица – каза Ричард. – Син вид птица.

Доктор Слоун се огледа с удивление. Къщата на Ханшоуви беше на възвишение и се виждаше на мили наоколо. Областта бе съвсем слабо залесена и между групичките дървета тревата ярко блестеше на слънчевата светлина.

Цветове, разположени сред по-дълбокото зелено, образуваха черни и жълти ивици. Това бяха цветя. От книгите, изчел през живота си, и от старите видео програми той бе научил достатъчно, за да има всичко странно познат вид.

И все пак, тревата бе така равно подрязана, цветята така подредени. Смътно осъзна, че е очаквал нещо по-диво. Той каза:

– Кой се грижи за всичко това?

Ричард вдигна рамене:

– Не знам. Може би مکانите.

– Меканите ли?

– Пълно е с тях наоколо. Някои имат вид на атомен нож, който държат близо до земята. Той реже тревата. И те все се щурат около цветята и другите работи. Ето едно от тях, ей там.

То беше дребно, отдалечено на половин миля нататък. Металната му повърхност хвърляше слънчеви зайчета, докато то бавно са движеше по блестящата ливада, заето с дейност, която доктор Слоун не можеше да определи.

Доктор Слоун бе удивен. Това тук беше някакъв извратен естетицизъм, едно очевидно прахосничество...

– Какво е онова там – попита той изведнъж.

Ричард погледна и каза:

– Къща. Принадлежи на Фрьолихови. Координати А-3, 23, 461. Онази малка фугирана сграда ей там е обществената Врата.

Доктор Слоун гледаше към къщата. Значи така изглежда, погледната отвън. Някак си, си а бе представял много по-кубична и по-висока.

– Хайде, идвайте – извика Ричард и затича напред.

Доктор Слоун го погледна по-спокойно.

– Знаеш ли всички къщи наоколо?

– Само наоколо.

– Къде е А-23, 26, 475?

Това беше собствената му къща, разбира се.

Ричард се огледа.

– Чакайте да вися. О, да, зная къде е – виждате ли онази вода там?

– Вода ли? – доктор Слоун различи една линияка от сребро да криволичи през зеленото.

– Да. Истинска вода. Точно от вида, който бяга върху скали и работи. Бяга непрекъснато. Може да се мине през нея, ако се стъпва върху скалите. Нарича се река.

По-скоро поток, помисли си доктор Слоун. Той беше учил география, разбира се, но това, което минаваше за този предмет днес, всъщност бе икономика и културна география. Физическата география бе почти забравена наука, освен между специалистите. И все пак, знаеше какво са реките и потоците на теория.

Ричард още говореше.

– Е, точно отвъд реката, зад онзи хълм с голямата група дървета от другата страна на пътя е А-23, 26, 475. Тя е светлозелена, с бял покрив.

– Така ли? – Доктор Слоун беше искрено удивен. Не бе знаел, че е зелена.

Някакво дребно животинче разроши тревата в бързината си да избегне идващите крака. Ричард погледна след него и вдигна рамене.

– Не можеш да ги хванеш. Опитвал съм.

Една пеперуда прелетя покрай тях – трепкащо късче жълто. Доктор Слоун я проследи с поглед.

Над полето се носеше ниско бръмчене, накъсвано от случайни, остри, зовящи звуци, трополене, цвърчене, потракване, които се усилваха и спадаха. Когато слухът му се приспособи, доктор Слоун чу хиляди звуци и нито един от тях не се предизвикваше от човек.

Върху пейзажа падна сянка, придвижи се към тях, покри ги. Внезапно застудя и той сепнат погледна нагоре.

Ричард каза:

– Просто облак. Ей сега ще се махне... Погледнете онези цветя. Те са от вида, който мирише.

Бяха на няколкостотин ярда от къщата на Ханшоуви. Облакът отмина и слънцето отново грейна. Доктор Слоун погледна назад и се ужаси от изминатото разстояние. Ако се отдалечаха толкова, че да не виждат къщата

и, ако Ричард избягаше, щеше ли той да е способен да намери обратния път?

Отхвърли нетърпеливо тази мисъл и погледна напред към линията на водата (по-близо сега) и над нея, към мястото, където би трябвало да е собствената му къща. Учудено си помисли: „Светлозелена ли?“

– Ти си направо изследовател – каза той.

Ричард каза със свенлива гордост:

– Когато ходя на училище и се връщам, винаги се опитвам да минавам по различен път и да виждам нови неща.

– Но не излизаш навън всяка сутрин, нали? Понякога използваш Вратата, предполагам.

– О, да.

– И защо, Ричард?

Някак си доктор Слоун усещаше, че този пункт може да е от значение.

Но Ричард го отрезви. С вдигнати вежди и удивен вид той каза:

– Ами, пфу, някои сутрини вали и аз трябва да използвам Вратата. Не ми е приятно, но какво мога да направя? Преди около две седмици ме заваля и – той автоматично се огледа и гласът му се смали до шепот – хванах хрема и мама се разстрои.

Доктор Слоун въздъхна.

– Ще се връщаме ли вече?

По лицето на Ричард премина разочарование.

– Оо, защо?

– Ти ми напомни, че майка ти сигурно ни чака.

– Предполагам. – Момчето неохотно се обърна.

Те вървяха бавно на връщане. Ричард бърбореше:

– Веднъж в училище написах съчинение, как, ако можех да избирам с кое превозно средство (той го произнесе с преувеличено старание) да се движа, бих се спрял на стратопланера, за да гледам звездите и облаците. О, боже, та аз съм бил пълен глупак.

– Сега нещо друго ли би избрал?

– Можете да се обзаложите. Бих пътувал с авт’м’бил, истинско забавление. Така бих видял всичко.

* * *

Мисис Ханшоу изглеждаше разтревожена, несигурна.

– В такъв случай вие не смятате това за ненормално, докторе?

– Необичайно, може би, но не и ненормално. На него му харесва навън.

– Но как е възможно? Там е толкова мръсно, толкова неприятно.

– Въпрос на личен вкус. Преди сто години нашите предшественици са прекарвали навън по-голямата част от времето си. Дори днес, смея да твърдя, има милиони африканци, които никога не са виждали врата.

– Но Ричард винаги е бил възпитаван да се държи както подобава на един приличен обитател на зона А-3 – каза мисис Ханшоу яростно. – А не като африканец или... предшественик.

– Може би това е част от проблема, мисис Ханшоу. Той чувства, че не трябва, а изпитва силна нужда да излиза навън. Срамува се да говори за това с вас или учителката си. Принуден е намусено да се уединява и това, евентуално, може да стане опасно.

– Тогава как можем да го убедим да спре?

– Не се и опитвайте. По-добре го направлявайте. Денят, в който Вратата ви се е развалила, той е бил принуден да излезе навън, открил е, че му харесва и това е поставило основите. Пътуването до училище и обратно е използвал като извинение, за да повтаря първото вълнуващо усещане. Сега, да предположим, че се съгласите да го пускате извън къщата по два часа в съботите и неделите. Да предположим, че той проумее възможността да излиза навън, без да е

необходимо да отива някъде. Не смятате ли, че може да пожелае да използва Вратата за отиване до училища и връщане тогава? И не мислите ли, че така проблемът, който има сега с учителката и съучениците си, ще отпадне?

– Но тогава всичко така ли ще си остане? Необходимо ли е? Никога вече ли той няма да стане нормален?

Доктор Слоун се изправи.

– Мисис Ханшоу, той е толкова нормален, колкото е необходимо точно сега. Точно сега той вкува радостите на забраненото. Ако се съюзите с него и му покажете одобрението си, част от привлекателността ще изчезне веднага. После, докато расте, той все по-добре ще осъзнава очакванията и изискванията на обществото.

Той тръгна към Вратата.

Мисис Ханшоу каза:

– И вие смятате, че проба не е необходима, докторе?

Той се обърна и каза разпалено:

– Не, определено не! В момчето няма нищо, което да налага употребата ѝ. Разбирате ли? Нищо!

Пръстите му се поколебаха на инч от командното табло на вратата и изражението на лицето му стана по-мрачно.

– Какво има, доктор Слоун? – попита мисис Ханшоу.

Но той не я чу, защото си мислеше за Вратата, психичната проба и целия нарастващ, вклиняващ, се наплив на машините. Има по малко революционен дух във всеки от нас, помисли си той. Затова, докато ръката му се отдръпваше от таблото и краката му се извъръщаха от Вратата, той с тих глас каза:

– Знаете ли, такъв хубав ден е, че смятам да се поразходя.

Молтерис

Научно-фантастичен разказ

Станислав Лем

Някой неочаквано почука на вратата ми. Беше един есенен следобед, когато мракът вече обгръщаше улицата и валеше равномерен, дребен, сив дъжд. Той правеше спомена за слънцето нещо почти невероятно и човек в такъв случай за нищо на света не би напуснал мястото си при камината, където седи вгълбен в стари книги (в тях той търси не съдържанието, а самия себе си). Чукането беше силно. Сякаш дошлият, без дори да докосне звънеца, искаше да покаже, че появяването му има спешен, бих казал – отчаян характер. Като оставих настрана книгата, излязох в коридора и му отворих. Видях човек с мушама, от която течеше вода. По лицето му, изкривено от силна умора, блестяха капки дъжд. Той не гледаше към мен – беше на края на своите сили. Опираше се с двете си зачервени и мокри ръце на голям сандък, който явно бе изкачил сам по стълбите.

– Госпорине – казах аз, – какво има... – и се поправих: – Мога ли да ви помогна с нещо?

Той направи някакво неопределено движение с ръка и продължи да диша тежко. Разбрах, че иска да внесе своя товар в жилището, но вече не му достигат сили. Затова хванах мокрите, грапави върви, с които беше завързан сандъкът, и го внесох в коридора. Когато се обърнах, човекът вече стоеше зад мен. Посочих му закачалката; той закачи мушамата, хвърли отгоре шапката, която беше прогизнала цялата и приличаше на безформен филцов парцал, и с не много сигурна крачка влезе в кабинета ми.

– С какво мога да ви бъда полезен? – попитах след известно време. Ставаше ми ясно, че това е още един от моите необикновени гости. А той, продължавайки да не ме гледа, сякаш зает със собствените си мисли, изтри лицето си с носна кърпа и потръпна от студения допир на влажните маншети на ризата. Казах му да седне до камината, но той не благоволи даже да отговори. Хвана се за своя сандък, от който течеше вода, и започна да го влачи, бута и преобръща. По пода оставаха кални следи, свидетелстващи за това, че за да си поеме

дъх по време на неведомия си път, е трябвало да го поставя на залетите с локви тротоари. Едва когато сандъкът застана в центъра на стаята и можеше да го държи непрекъснато под око, той сякаш изведнъж осъзна моето присъствие. Погледна ме, измърмори нещо неразбрано, кимна с глава, отиде до празното кресло с прекалено широка крачка и падна в неговата изтрита от употреба седалка.

Седнах срещу него. Мълчахме дълго, но по необясними причини това изглеждаше съвсем естествено. Не беше млад; като че ли имаше около петдесет години. Лицето му бе неравно и правеше впечатление с това, че лявата му половина е по-малка, сякаш не бе успяла да догони дясната. По тази причина краят на устата, разширението на носа и цепката на окото отляво бяха по-дребни. В резултат лицето му завинаги бе придобило израз на изненада.

– Вие ли сте Тихи? – каза най-сетне той, когато най-малко очаквах това.

Кимнах утвърдително с глава.

– Йон Тихи? Оня... пътешественикът? – увери се още един път той, наведен напред. Гледаше ме недоверчиво.

– Да – повторих аз. – Кой друг би могъл да бъде в моето жилище?

– Можех да сбъркам етажа – измърмори той, сякаш зает с нещо друго, много по-важно.

Изведнъж стана, докосна машинално сакото си, искаше да го приглади, но сякаш разбрал безполезността на това намерение – не зная дали най-добрите ютии и шивашки средства биха успели да помогнат на облеклото му, износено до крайност – той се изпъна и каза:

– Аз съм физик. Казвам се Молтерис. Чували ли сте за мене?

– Не – отговорих. Наистина никога не бях чувал за него.

– Това е без значение – измърмори той по-скоро на себе си, отколкото на мен.

Изглеждаше мрачен, обаче всъщност само се беше замислил: претегляше някакво взето по-рано решение, което бе предизвикало посещенията му, но сега го обземаха нови съмнения. Виждах това по беглите му погледи. Имах чувството, че ме мрази – заради това, което иска, което трябва да ми каже.

– Направих откритие – изведнъж каза той с хриплив глас. – Изобретение. Такова нещо още не е имало. Никога. Не сте длъжен да ми вярвате. Аз не вярвам на никого, така че няма нужда някой да ми вярва. Достатъчни

са фактите. Ще ви докажа това. Всичко. Но още не съм напълно...

– Вие се страхувате? – подхвърлих с доброжелателен и успокояващ тон. Този вид хора са все пак деца, луди, объркани, гениални деца. – Страхуваме се от кражба, от предателство, така ли? Можете да бъдете спокоен. Тази стая вече е виждала и е чувала за изобретения...

– За такова не е! – избухна категорично той и в гласа му, и в блясъка на очите за миг се появи невъобразима гордост. Сякаш бе сътворил света.

– Дайте ми някакви ножици – каза той мрачно, в нов пристъп на меланхолия. – Може и нож.

Подадох му ножа за рязане на хартия, който лежеше върху бюрото. Той преряза с бързи и широки движения вървите, разкъса хартията и я хвърли на пода, смачкана и мокра, навярно с умишлено небрежност, сякаш казваше „можеш да ме изхвърлиш, като ме наругаеш, че цапам лъскавия ти паркет – ако имаш смелостта да изхвърлиш човек като мене, който трябва да се подложи на такова унижение“. Показа се сандък, почти с кубична форма, скован от рендосани дъски и боядисан в черно. Капакът беше черен само наполовина, а наполовина – зелен и аз си помислих, че не му е стигнала боята от

единия цвят. Сандъкът беше затворен с шифров катинар. Молтерис нагласи цифрите, закривайки ги с ръка, приведен така, че да не мога да видя комбинацията. Когато катинарът щракна, вдигна бавно и внимателно капака.

От дискретност, а също и от нежелание да го плаша, седнах отново в креслото. Макар да не показва, имах чувството, че ми е благодарен за това. Той бръкна в сандъка и с такива усилия, та чак бузите и челото му почервеняха, извади голям, оксидиран черно апарат с някакви капачета, лампи, кабели. Държейки товара си като любима жена в своите прегръдки, той подхвърли със задавен глас:

– Къде е... контактът?

– Там – показах му ъгъла на библиотеката, защото в другия контакт бе пхнат кабелът на настолната лампа. Той се доближи до лавиците с книги и с най-голяма предпазливост положи тежкия апарат на пода. След това отвърза от намотаните кабели един и го пхна в контакта. Като клекна до своя апарат, той започна да премества някакви ръчки и да натиска бутоните. Тихо, напевно мъркане изпълни стаята. Изведнъж на лицето му се изписа страх; приближи до една от лампите, която за разлика от другите продължаваше да не

свети. Докосна я лекичко с пръсти, а когато нищо не се промени, като обърна поривисто всичките си джобове, намери отвертка, парче жица, някакви плоски метални клещи. Коленичи пред апарата и започна трескаво, макар и по възможно най-прецизния начин, да рови в неговите вътрешности. Изведнъж ослепялата лампа се изпълни с розова светлина. Молтерис, който сякаш бе забравил къде се намира, сложи с въздишка на дълбоко облекчение инструментите в джоба си, стана и каза съвсем спокойно, така, както се казва „днес ядох хляб с малсо“:

– Тихи, това е машина на времето.

Не отговорих. Не зная дали си давате сметка колко деликатно и трудно беше моето положение. Изобретатели от този тип – които са изнамерили еликсира на вечната младост, или електрически предсказвач на бъдещето, или, както в този случай, машина на времето – се сблъскват с недоверието на всеки, когото се мъчат да посветят в тайната на своето дело. Те са изпълнени с комплекси и са раздразнителни. Страхуват се от другите хора, а едновременно с това ги презират, защото знаят, че са осъдени да търсят тяхната помощ. Като знам това, в подобни случаи се държа необикновено предпазливо. Впрочем, каквото и да направех, щеше да бъде прието зле. Изобретателят, който търси

помощ, е тласкан от отчаянието, а не от надеждата, и очаква подигравки вместо благосклонност. Между другото благосклонността – това изобретателят е научил от опит – представлява само встъпление, след което по правило идва пренебрежението, скрито зад думите-уговорки, защото, наистина, не един и не два пъти вече са се опитвали да го разубеждават в неговата идея. Ако бях казал: „О, това е необикновено нещо, наистина ли сте изобретили машина на времето?“ може би щеше да се хвърли върху мене с юмруци. Това, че мълчах, го изненада.

– Да – каза той, слагайки дръзко двете си ръце в джобовете, – това е машина на времето! Машина за придвижване във времето, разбирате ли?

Кимнах с глава, стараяйки се да изглежда естествено.

Агресивността му се изпари, изгуби се, и той стоя около минута с доста глупав израз. Лицето му дори не бе старо, бе само измъчено – нечувано измъчено. Зачервените му очи свидетелствуваха за неизброими безсънни нощи, клепачите му бяха подпухнали, обръснатото му за случая лице имаше останали при ушите и под долната устна косми – знак, че се е бръснал бързо и

нетърпеливо. За това свидетелствуваше и малката черна лепенка на лицето му.

– Не сте физик, нали?

– Не.

– Толкова по-добре. Ако сте физик, няма да ми повярвате дори, след като видите със собствените си очи, защото това – той показва апарата, който продължаваше да мърка тихичко като сънен котарак (лампите хвърляха розов отблясък по стената) – може да се появи едва след отхвърляне на купчината идиотизми, които днес се приемат за физика. Имате ли някой предмет, с който бихте могъл да се разделите без съжаление.

– Вероятно ще намеря – казах аз. – Какво трябва да представлява?

– Все едно. Камък, книга, метал – само да не е радиоактивно. Важното е да няма и следа от радиоактивност. Може да доведе до нещастие.

Той още говореше, когато станах и отидох до бюрото. Както знаете, аз съм педант и най-малката дреболия у дома има своето постоянно място. Особено старание полагам за поддържане на ред в библиотеката; толкова повече ме удиви едно нещо, случило се предния ден: работех на бюрото си след закуска, тоест от ранните утринни часове, над един откъс, който ми струваше много усилия, и вдигайки в един момент глава над

разположените по цялото бюро хартии, видях край стената, в ъгъла до библиотеката, тъмночервена книга, осмина формат; лежеше си на пода, сякаш някой я беше хвърлил там.

Станах и я вдигнах. Познах корицата. Беше отпечатък от тримесечника по космическа медицина, съдържащ дипломната работа на един далечен мой познат. Не разбрах по какъв начин се е намерила на пода. Наистина, седнах да работя, потопен в мисли, и не се оглеждах специално из стаята, но можех да се закълна, че когато влязох вътре, до стената на пода не лежеше нищо. Инак веднага би ми направило впечатление. В края на краищата обаче трябваше да стигна до извода, че съм се задълбочил много повече от друг път в мислите си и по този начин съм се изолирал за малко от околността – едва когато концентрацията на вниманието ми е отслабнала, с неவிждащи дотогава очи съм забелязал книгата на пода. Инак не можеше да се обясни този факт. Поставих я на лавицата и забравих за всичко, но сега, след думите на Молтерис, тъмночервеният гръб на този съвсем ненужен за мен труд, сякаш сам се напъха в ръцете ми, така че му го подадох без думи.

Той го взе, претегли го на длан, без дори да погледне заглавието, вдигна черния капак в средата на апарата и каза:

– Елате тук...

Заставах до него. Той клекна, нагласи един регулатор, подобен на този при радиоапаратите, и натисна вдлъбнатия бял бутон до него. Всички светлини в стаята помръкнаха, в контакта, където бе поставен кабелът на апарата, се появи с особен, пронизителен пукот синя искра, но след това не се случи нищо.

Помислих си, че ще стопи всичките ми бушони наведнъж, а той се обади хрипливо.

– Виджте!

Сложи книгата в апарата легнала на широката си страна и натисна една малка, стърчаща отстрани, черна ръчка. Тогава светлините на лампите върнаха нормалния си блясък, а едновременно с това тъмната книга с картонена подвързия се замъгли на дъното на апарата. За част от секундата тя стана прозрачна и ми се стори, че през затворените корици виждах белезникавите контури на страниците и сливащите се печатни редове, но това трая много кратко, в следващата секунда книгата изчезна и вече виждах само пустото, черно, оксидирано дъно на апарата.

– Придвижи се във времето – каза той, без да ме гледа и тежко стана от пода. По челото му лъщяха дребни като остриета на топлийки капки пот. – Но, ако искате да знаете – назад...

– С колко? – запитах аз.

Деловитостта на тази думи разведри малко лицето му. Неговата лява, по-малка, като че ли недорасла половина – както забелязах отблизо, тя беше и малко по-тъмна – затрепери.

– Горедолу с едно денонощие – отговори той. – Още не мога да пресмятам точно. Но...

Той млъкна и ме погледна.

– Бяхте ли тук вчера? – попита, без да скрива напрежението, с което чакаше отговора ми.

– Бях – отговорих бавно, защото подът изведнъж като че ли пропадна под краката ми. Разбрах всичко и в състояние на замайване, което не може да се сравни с нищо друго, освен с преживяванията от някой невероятен сън, свързах двата факта: вчерашното толкова необяснимо появяване на книгата точно на това място, до стената, и неговия днешен експеримент.

Казах му това. Не засия, както би могъл да си помисли някой, само, мълчейки, изтри няколко пъти челото си с кърпичка; забелязах, че се поти силно и че леко е

пребледнял. Преместих към него едно кресло. Седнах и аз.

– Може би сега ще ми кажете какво желаете от мене? – го попитах, когато видимо се успокои.

– Помощ – измърмори той. – Подкрепа, но не милостиня. Нека това да е... нека го наречем аванс за участие в бъдещите печалби. Машината на времето... – нали разбирате – не е завършена.

– Да – казах аз. – Предполагам, че преди всичко ви трябва голяма сума?

– Много голяма. Виждате ли, необходими са значителни количества енергия, освен това измерителят на времето – за да може пренасяното тяло да отива точно в тази минута, в която желаем да го оставим – изисква още много работа.

– Колко много? – подхвърлих аз.

– Най-малко около година...

– Добре – отговорих. – Разбирам. Само че, виждате ли, трябва да потърся помощта на други хора. Накратко казано, на някои финансисти. Вероятно нямате нищо против това...

– Не... разбира се, не – отговори той.

– Добре. Ще играя с открити карти. Повечето хора на мое място биха допуснали – след това което ми показахте – че имат работа с трик, с ловка измама. Но аз ви

вярвам. Вярвам ви и ще направя, каквото мога. Това, разбира се, ще ми отнеме малко време. В този момент съм много зает, освен това ще трябва да се посъветвам...

– С физици ли? – надхвърли той. Слушаше ме с най-голямо напрежение.

– Не, откъде-накъде. Виждам, че сте чувствителен на тази тема. Не говорете нищо, моля ви. Аз не ви питам за нищо. Съветите ще ми се необходими, за да избира най-подходящите хора, които биха били готови...

Млъкнах. И на него в тази минута трябва да му бе хрумнала същата мисъл, която и на мене. Очите му светнаха.

– Господин Тихи – каза той, – не е необходимо да търсите ничий съвет... аз сам ще ви кажа към кого трябва да се обърнете.

– С помощта на вашата машина, така ли? – подхвърлих аз.

Той се усмихна триумфално.

– Разбира се! Какво съм магаре,... че не се сетих преди това...

– А вие вече пътували ли сте във времето? – попитах аз.

– Не. Знаете ли, машината работи едва отскоро, от миналия петък. Изпратих само една котка...

– Котка? И какво, върна ли се?

– Не. Придвижи се в бъдещето – горе-долу с пет години; скалата още не е свършена. Точността при определяне момента на спиране във времето изисква враждане на диференциатор, който би координирал завихрящите се полета. А в това състояние десинхронизацията, предизвикана от квантовия тунелов ефект...

– За съжаление не разбирам нищо от това, което говорите – казах аз. – Но защо самият вие не сте опитали?

Това ми се стори чудновато, да не кажа нещо повече. Молтерис се обърка.

– Имах намерение, но... виждате ли... аз... моят хазяин ми изключи електричеството... в неделя.

Лицето му, а по-точно нормалната му дясна половина, почервеня.

– Закъснявам с наема и затова... – заекваше той. – Но е в действителност... сега... Да, вие сте прав. Ще го направя сега. Ще вляза тук, разбирате ли? Ще задвижа апарата и... ще се намеря в бъдещето. Ще разбера кой е финансирал начинанието, ще разбера имената на хората и благодарение на това ще можете веднага, без протакане...

Като казваше това, той разхвърли настрани преградите, дялящи на части вътрешността на апарата.

– Чакайте – казах аз, – не искам така. Нали не можете да се върнете, ако апаратът остане тук, при мене.

Той се усмихна.

– О, не – отговори. – Ще пътувам във времето заедно с апарата. Това е възможно – той има две различни настройки. Виждате ли тук този вариометър? Ако изпращам нещо във времето, а искам апарата да остане, съсредоточавам полето в малкото пространство под капака. Но ако искам сам да се придвижа, разширявам полето, за да обхваща целия апарат. Само разходът на енергия ще бъде по-голям. Колко ампера са ви бушоните?

– Не зная – казах аз, – но се страхувам, че няма да издържат. Още преди това, когато... изпратихте книгата, светлината намаля.

– Това е дреболия – каза той – ще сменя жичките с по-силни, ако ми разрешите...

Той се зае за работа. Джобовете му съдържаха всичко най-необходимо за една електротехническа работилница. След десет минути бе готов.

– Тръгвам – каза той, след като се върна в стаята. – Мисля, че трябва да се придвижа най-малко с тридесет години.

– Чак толкова? Защо? – попитах аз. Стояхме пред черния апарат.

– След няколко години това ще бъде известно само на специалистите – отговори той. – След четвърт век – на всяко дете. В училище ще го изучават и аз ще мога да разбера от който и да е минувач имената на хората, които са съдействували за осъществяването на проекта.

Той се усмихна леко, тръсна глава и стъпи с двата си крака в апарата.

– Светлината ще намалее – каза той, – но няма значение. Бушоните вероятно ще издържат. Същевременно... с връщането може би ще има известни затруднения.

– Как така?

Той ме изгледа проникателно.

– Не сте ли ме виждали някога тук?

– Какво говорите?

Не го разбрах.

– Е... не сте ли ме виждали... вчера или преди седмица, преди месец... а дори и преди година? Не се ли е появявал изведнъж тук, в този ъгъл, човек, стоящ като мене с два крака в такъв апарат?

– А – извиках аз, – разбрах... страхувате се, че връщайки се, можете да се окажете не с точност до минута в сегашното време, а преминавайки го, ще спрете някъде в миналото, нали? Не, никога не съм ви виждал.

– Момент... – каза той и се замисли дълбоко. – Сам не зная... – добави най-сетне.

– Нали ако съм бил тук някога, то би трябвало да зная това, да го помня, не е ли така?

– Съвсем не – отговорих живо аз, – това е парадокс, свързан с примката на времето; тогава сте били някъде на друго място и сте правили нещо друго – вие, от онова време; същевременно, без да искате, можете да влезете в миналото и от тази минута, от настоящето...

– Е, – каза той, – не е толкова важно. Дори ако се върна много далече назад, ще направя поправка. Най-много работата да се позабави.

Той се наведе и натисна първия прекъсвач. Светлината намаля веднага; апаратът издаде слаб, висок звук като ударена стъклена пръчка. Молтерис вдигна ръка за сбогом, а с другата докосна черната ръчка, като веднага след това се изправи. Когато се изправяше, светлините на лампите отново заблестяха с пълна сила и аз видях как неговият вид се промени. Дрехите му потъмняха и започнаха да се замъгляват, но не обърнах внимание на това, поразен от промените, настъпващи с главата му: ставайки прозрачни, черните ѝ коси същевременно побеляваха, фигурата му в

една и съща секунда се размазваше и сгърчваше, така че когато изчезна от очите ми заедно с апарата и аз се намерих пред празния ъгъл, пред празния под и бялата гола стена с контакта, в който нямаше нищо – когато, казвам, останах така, с отворена уста, с гърло, в което беше заседнал вик на ужас, очите ми още виждаха тази негова необикновена промяна, защото той, господа, отвлечен от времето, същевременно старееше със замайваща бързина; навярно за част от секундата бе преживял десетки години! Отидох с треперещи крака до креслото, придърпах го, за да виждам добре празния, ярко осветен ъгъл, седнах и започнах да чакам. Така чаках цялата нощ, до сутринта. Господа, оттогава минаха седем години. Мисля, че той вече никога няма да се върне, защото, погълнат от своята идея, бе забравил за едно съвсем просто, направо елементарно нещо.

Нали пътешественикът във времето, ако се придвижи в него с двадесет години, трябва да остарее с толкова, защото как иначе може да бъде? Всички са си представяли, че човекът от настоящето може

да бъде пренесен в бъдещето и неговият часовник ще показва часа на тръгването, докато всички часовници наоколо ще показват бъдещия час. Но това, разбира се, е невъзможно. За да стане така, човекът трябва да излезе от времето, някак си да се добере извън него до бъдещето и като намери там подходящия момент, да влезе вътре, отвън... като че ли има нещо, което се простира вън от времето. Но нито такова място, нито такъв път съществуват. Нещастният Молтерис бе задвижил със собствените си ръце машината, която го уби – със старост, с нищо друго. И когато тя е спряла там, в набелязаното място от бъдещето, в нея е имало само един побелял, сгърчен труп...

Сега, господа, най-страшното. Машината е спряла в бъдещето, а къщата, заедно със стаите, с тази стая и с този празен ъгъл също пътува във времето – но по единствения възможен за нас начин – докато стигне в края на краищата до момента, в който е спряла машината и тогава тя ще се появи там; в белия ъгъл, а заедно с нея – Молтерис... неговите останки... и това е напълно сигурно.

Премеждие

Научно-фантастичен разказ

Робърт Хайнлайн

По-добре никога да не бяхме дръзвали да навлезем в Космоса. Нашата раса има изначален, вроден страх от две неща: от шум и от падане. Тези ужасни височини! И въобще, защо ли един нормален човек трябва да бъде поставен там, откъдето би могъл да пада... да пада... да пада. Но космонавтите са смахнати – всеки го знае.

Лекарите бяха любезни с него.

– Запомнете, приятелю, имали сте късмет. Все още сте млад, а пенсията ще ви отърве от грижите за бъдещето. Ръцете и краката ви са здрави и сте в отлична форма.

– Отлична форма! – неволно в гласа му прозвуча презрение.

– Не, наистина – любезно, но настоятелно се обади главният психиатър. – Вашата малка странност изобщо не ви пречи... Освен, че не можете отново да летите в Космоса. Алтофобията не е невроза. Страхът от падане е естествен и нормален. При вас е само малко по-силен, отколкото при другите, но и това не е аномално, като се има предвид какво сте преживели.

Напомнянето го разтърси отново. Затвори очи и пак видя как звездите стремглаво се спускат надолу. Той падаше... падаше до безкрай. Гласът на лекаря стигна до него и го върна на Земята.

– Съвземете се, човече. Огледайте се наоколо.

– Извинете.

– Няма защо. Кажете ми сега какво смятате да правите?

– Не знам. Ще си намеря някаква работа, предполагам...

– Компанията, разбира се, ще ви предложи работа.

Той поклати глава

– Не искам да се мотая около космодрума.

Да носи малко копче на ризата си, за да показва, че някога е бил мъж, да се обръщат към него от куртоазия с титлата „капитан“, да се ползува от привилегиите на пилотското кафене благодарение на това, което е бил, да чува как замира разговорът в магазина винаги, когато приближи някоя група и да се чуди какво ли говорят зад гърба му – не, благодаря!

– Прав сте. По-добре да скъсате окончателно, поне за известно време, докато се почувствувате по-добре.

– Мислите, че ще се оправя?

Лекарят сви устни.

– Възможно е. Това, знаете ли, е функционално... Не е травма.

– Но не сте сигурен.

– Не съм казал такова нещо. Наистина не знам. Все още много малко ни е известно за човешките фобии.

– Разбирам. Е, аз май трябва да тръгвам.

Психиатърът стана и протегна ръка.

– Обаждайте се ако имате нужда от нещо, и във всички случаи минете пак да се видим.

– Благодаря.

– Ще се оправите, сигурен съм.

Но когато пациентът излезе, лекарят поклати глава. Човекът нямаше походка на космонавт, нямаше го ведрото, първично самочувствие.

* * *

В онези дни само една малка част от Ню Йорк беше под земята. Намирайки се в тази част, той остана за известно време в подлеза, но след това издири една подземна улица с ергенски квартири от двете страни. Пъхна монета в процепа на първата, докато светна сигнал „СВОБОДНО“, хвърли вътре пътната си чанта и излезе. Мониторът на

първата пресечка му даде адреса на най-близката служба за настаняване на работа. Отиде там, седна до гишето за анкетиране, даде пръстови отпечатащи и започна да попълва разни формуляри. Имаше странното усещане, че започва всичко отначало. Не беше търсил работа от времето преди да постъпи в кадетското училище. Остави попълването на името си за най-накрая и въпреки това пак се колебаеше. До гуша му беше дошло от славата. Не желаше да го познават. Никак не искаше тълпата да се струпва край него, а от всичко най-много мразеше да го наричат герой. След малко написа с печатни букви името „Уилям Сондърс“ и пусна формуляра в процепа.

Допушваше вече третата си цигара и се готвеше да запали нова, когато екранът пред него най-после светна. Появи се приятна на вид брюнетка.

– Господин Сондърс – каза образът от екрана. – Бихте ли влезли, моля! Врата номер седемнадесет.

Брюнетката от плът и кръв беше там и му предложи да седне и да запали цигара.

– Настанете се удобно, господин Сондърс. Аз съм мис Джойс. Бих искала да поговорим относно вашата молба.

Той седна и зачака мълчаливо. Като видя, че клиентът няма намерение да говори, тя добави:

– Ето сега да вземем например името, което сте ни дали – „Уилям Сондърс“. Естествено ние знаем кой сте от вашите пръстови отпечатьци.

– Да... предполагам.

– Аз, разбира се, зная за вас това, което всеки знае, но постъпката ви да се наречете „Уилям Сондърс“, господин...

– Сондърс.

– ... господин Сондърс, ме накара да проверя в досиетата.

Тя му подаде микрофилмовата лента така, че той да може да прочете върху нея собственото си име.

– Знаем доста неща за вас. Повече, отколкото обикновените хора знаят и много повече от това, което сте сметнали за необходимо да напишете в молбата си. Имате хубава характеристика, господин Сондърс.

– Благодаря.

– Но не мога да я използвам, за да ви настаня на работа. Не мога даже да се позова на нея, ако настоявате да се наричате „Сондърс“.

– Казвам се Сондърс – тонът му не изразяваше нищо, беше по-скоро безразличен.

– Не прибързвайте, господин Сондърс, Има много постове, при които факторът престиж може съвсем законно да се използва, за да се осигури на клиента по-високо първоначално заплащане, отколкото...

– Не ме интересува.

Тя го погледна и реши да не настоява повече.

– Както обичате, Отидете, моля, в приемна „Б“ и там можете да започнете с тестовете за клас и професионален опит.

– Благодаря.

– Ако по-късно промените решението си, господин Сондърс, ще се радваме да разгледаме отново вашия случай. През онази врата, моля.

След три дни той вече работеше като градуировчик на електронни прибори в една малка фирма, специализирана в производството на митнически съобщителни системи. Работата беше успокояваща – достатъчно напрегната, за да ангажира мисълта му, и все пак лесна за човек с неговия ценз и опит. След изтичане на тримесечния пробен период от категорията на помощник той премина в по-горен клас.

Изграждаше си една собствена рутина: работа, сън, храна, някоя вечер, прекарана в библиотека или извънредни работни часове в ИМКА. Ала никога и за нищо на света той не оставаше под открито небе, нито пък се качваше на височини. Не отиваше даже и на балкона в театъра.

Опитваше се да не мисли за миналото си, но споменът за него бе все още жив. Понякога сънуваше посред бял ден мразовитото марсианско небе, прорязано от студеното звездно сияние или шеметния нощен живот във Венисбург. Отново виждаше подпухналата, ръждивочервена маса на Юпитер, увиснал над летището в Ганимед, подобен на огромно, издуто яйце, затулило хоризонта. От време на време пак усещаше сладостния покой на дългите бдения сред безлюдните пространства между планетите. Но такива спомени бяха опасни. Те почти докосваха ръба на новия му душевен мир. Замислеше ли се малко повече и веднага се виждаше вкопчен в последната метална скоба върху стоманения корпус на „Валкирия“. Усещаше как животът се изплъзва от вкочанените му пръсти, а под него – само бездънната пропаст на Космоса. Тогава той се връщаше на Земята, разтърсван от конвулсии, и пръстите му се впиваха в седалката на стола или работната

скамейка. Когато това се случи за първи път по време на работа, до него беше съседът му по стол Джо Тъли, който го изгледа с любопитство и попита:

– Какво ти става, Бил? Махмурлия ли си?

– Нищо ми няма, просто ме тресе – успя да каже той.

– По-добре вземи някакво хапче. Време е за обяд.

Тъли тръгна пръв към асансьора и двамата успяха да се сместят вътре. Повечето служители – даже и жените – предпочитаха да слизат с парашутния елеватор. Тъли винаги използваше асансьора. Сондърс, разбира се, никога не използваше елеватора и това им създаде навика да ходят заедно на обяд. Той знаеше, че спускането с парашутния елеватор е безопасно, че даже и да спре тока, на нивото на всеки етаж има автоматични спасителни мрежи, но просто не можеше да си наложи да престъпи ръба. Тъли открито заявяваше, че веднъж при приземяване с елеватора си навехнал ходилото, но тайно споделяше със Сондърс, че не се доверява на автоматиката. Сондърс кимаше с разбиране, но нищо не казваше. Тъли му стана симпатичен. За първи път откакто водеше този начин на живот, Бил се чувствуваше приятелски настроен и не изпитваше нужда да се брани

от друго човешко същество. Започна да му се иска да каже на Тъли истината за себе си. Само ако можеше да е сигурен, че Джо няма да започне да го третира като герой. Всъщност, не че имаше нещо против. Като дете се навърташе често около космодрума, опитваше се да уреди някак да влезе в корабите, бягаше от час, за да наблюдава излитанията. Тогава мечтаеше да стане герой някой ден, герой на космическите пътища, завърнал се триумфално от невероятно и опасно изследване. Но днес го тревожеше фактът, че все още имаше същата представа за това, как трябва да изглежда героят. Тя не включваше отбягването на отворени прозорци, страх от прескачането на десетсантиметрова пролука, загуба на душевно равновесие само при мисълта за безкрайните дълбини на Космоса.

Тъли го покани вкъщи на вечеря. Искаше му се да отиде, но отклони поканата, когато Джо му каза, че живее в жилищата „Шелтън“, назовавайки един от онези грамадни, подобни на кутия, гъмжилници, които разваляха вида на апартаментите в Джърси.

– Много е далече и няма да мога да се прибера – издума Сондърс колебливо, докато прехвърляше в ума си начините, по които можеше да се добере дотам, без да се изложи на това, от което се страхуваше.

– Няма нужда да се връщаш – увери го Тъли. – Имаме свободна стая. Хайде, ела. Майка ми готви много хубаво, затова и живеем заедно.

– Е, добре – съгласи се той. – Благодаря ти, Джо.

Щеше да измине четвърт миля с метрото Ла Гардия, а оттам, ако не откриеше подземен път, щеше да вземе такси и да спусне пердетата.

Тъли го посрещна в антрето и шепнешком се извини.

– Искях да поканя една млада дама за теб, Бил, но вместо това, дойде зет ми. Той е гадина! Извинявай!

– Не се притеснявай, Джо. Радвам се, че дойдох.

И наистина се радваше. Откритието, че апартаментът на Джо беше на тридесет и петия етаж го смая в началото, но после с радост осъзна, че всъщност височината не се усеща. Лампите светеха, завесите на прозорците бяха спуснати, подът под него беше от твърд гранит. Чувствуваше, че е на топло и сигурно място. За негова изненада се оказа, че госпожа Тъли готви чудесно (като всеки ерген, той не се доверяваше много на любители – готвачи). Отдаде се изцяло на удоволствието да се чувствува като у дома си, спокоен и желан. Успяваше дори да пусне

покрай ушите си нападателните и самонадеяни забележки на роднината на Джо.

След вечеря Бил се отпусна в едно кресло с чаша бира в ръка и се загледа във видеоекрана. Даваха някакъв мюзикъл. Смееше се от сърце, така както не беше се смял с месеци. След малко мюзикълът свърши и започна религиозна програма. Пееше националният катедрален хор. Не го интересуваше много и той разсеяно се заслуша в музиката, като в същото време даваше ухо на разговора до него.

Хорът беше почти преполовил „Молитва за пътници“, преди Бил да осъзнае напълно текста.

Поиска да изключи телевизора, но се налагаше да го чуе до края, въпреки че думите го нараняваха дълбоко в сърцето с непоносимата болка на безнадеждния изгнаник от тъгата по родината. Даже като кадет само този единствен химн беше достатъчен, за да овлажни очите му. Извърна се настрани, опитвайки се да скрие сълзите, които мокреха страните му. Когато хорът изпя последното „амин“, бързо превключи телевизора на някаква друга програма и остана наведен над апарата, преструвайки се, че го настройва, за да има време да се успокои. След това се обърна отново към

компанията, външно спокоен, но все му се струваше, че всички усещат твърдата, болезнена топка в стомаха му.

Зетят още се оплакваше.

– Трябва да ги анексираме – говореше той. – Длъжни сме да го направим. Трипланетен пакт! Що за отвратителна глупост! Те ли ще ни казват какво можем и какво не можем да направим на Марс?!

– Виж, Ед – каза меко Тъли, – това е тяхна планета, нали? Те са били там преди нас.

Ед пренебрежително махна с ръка.

– Ние питахме ли индианците дали ни искат в Северна Америка или не? Никой няма право да задържа нищо, което не знае как да използва. С правилна експлоатация...

– Спекулираш, Ед!

– Ами! Нямахме да бъде спекулация, ако правителството не представляваше сбирщина от мекушави бабички. „Права на туземците“, представете си! Какви права имат една банда дегенерати?!

Сондърс се хвана, че противопоставя Ед Шулц на Нат Сут, единствения марсианец, когото на времето добре беше опознал. Благородният Нат, който беше остарял преди още да се роди Ед и все пак минаваше за млад сред своите хора. Нат... Ами че Нат можеше с часове да седи с някой приятел или близък познат, без да каже дума, без да

има нужда от думи. „Да сраснем един с друг“ – тъй обяснявах те този факт. Цялата им нация беше така сраснала, че нямаха нужда от правителство, докато не дойдоха земните жители.

Веднъж Сондърс запита приятеля си защо не прави никакви усилия за нищо, защо се задоволява с толкова малко. Измина повече от час и Бил започваше да съжاليا за проявеното си любопитство, когато Нат отговори:

– Моите деди са се трудили много и аз съм уморен.

Сондърс се надигна в креслото и се обърна с лице към Ед.

– Не са дегенерати.

– Ха! Предполагам, че сте експерт по въпроса.

– Марсианците не са дегенерати, те просто са уморени – настоя Бил.

Тъли се ухили. Зет му го видя и се намуси.

– Какво ви дава право на мнение? Били ли сте някога на Марс?

Изведнъж Сондърс разбра, че Ед блъфираше.

– А вие? – попита той предпазливо.

– Това няма отношение към въпроса. Най-големите умове са единодушни...

Бил го остави да говори и повече не му противоречи. Почувствува облекчение,

когато Тъли предложи да тръгнат, тъй като всички трябва да станат рано сутринта, че може би вече е време да се помисли за сън.

Каза „лека нощ“ на госпожа Тъли, благодари за чудесната вечеря и последва Джо в гостната.

– Това е единственият начин, Бил, да се отървем от сполетялото ни семейно проклетие – извини се той. – Стой колкото искаш.

Тъли се приближи до прозореца и го отвори.

– Тук ще спиш добре. Достатъчно височко сме, за да усетиш истински чист въздух.

Подаде глава навън и вдъхна няколко пъти.

– Истинското си е истинско – продължи той, отдръпвайки се от прозореца. – Произходът ми е селски. Какво ти е Бил?

– Нищо. Нищо ми няма.

– Стори ми се, че пребледня. Е, приятни сънища. Вече ти нагласих леглото за седем часа. Ще имаш достатъчно време.

– Благодаря ти, Джо. Лека нощ.

Щом Тъли излезе от стаята, Бил събра всичкия си кураж, приближи до прозореца и го затвори. Извърна се плувнал в пот, включи отново вентилацията и се отпусна накрая на леглото. Дълго седя така, като палеше цигарите си една от друга. Прекалено добре

знаеше, че душевният покой, който беше постигнал, е нереален. Нищо друго не му оставаше, освен позор и безкрайна мъка. Беше стигнал до положението да подлага динена кора на такива десеторазрядни глупаци като Ед Шулц. По-добре изобщо да не бе оцелявал след случая с „Валкирия“.

След малко отброи от кесията си пет зрънца, „Флайт райт“ за сън и ги глътна. Легна си и почти веднага пак се надигна в леглото. Чудеше се дали ще има сили да открехне малко прозореца, но се отказа и вместо това реши да промени програмата на леглото така, че осветлението да не изгасва след като заспи.

Събуди се с неясното чувство, че беше спал дълго. Пак беше в Космоса. Всъщност никога не беше го напуснал, но бе щастлив, с блаженството на човека, разбрал, че всичко е било само лош сън.

Плачът го разстрои. Отначало беше само леко обезпокоен, но след това съвестта го загриза и почувствува, че трябва да направи нещо. Преминаването в състояние на падане имаше в основата си само логиката на съня, но за него беше реалност. Той отчаяно се беше вкопчил, ръцете му се изплъзваха, бяха се изплъзнали вече, а под него – нищо, само черната бездна на Космоса!

Събуди се в леглото на Тъли, стреснат и задъхан. Лампите ярко светеха. Плачът продължаваше. Бил разтърси глава, след това се послуша. Съвсем истински беше. По звука разбра, че е на котка или котенце. Надигна се. Дори и да не питаше обичайната за космонавтите любов към котките, трябваше да разбере какво е. Като оставим настрана факта, че котките бяха чисти животни, удобни за борда на космически кораб, бързо се приспособяваха към промяната в ускорението и унищожаваша всички вредни гадинки, той обичаше котките заради самите тях. Затова веднага стана и потърси наоколо. Бързо огледа стаята, но не намери котка. По звука успя да се ориентира, че мяукането идваше отвън, през леко открехнатия прозорец. Той се дръпна назад, спря се да събере мислите си. Каза си, че не е необходимо да прави каквото и да било. Ако звукът идваше от прозореца, то е защото съседният прозорец също е отворен и затова се чува. Но той знаеше, че се самозалъгва. Звукът беше наблизно. По някакъв странен начин котката се беше озовала отвън на прозореца на тридесет и пет етажа височина.

Бил седна и се опита да запали цигара, но тя се натроши между пръстите му и парчетата паднаха на пода. Стана и направи няколко нервни крачки към прозореца.

Застана на колене, сграбчи го и широко го отвори. Стисна очи и се прилепи към перваза. След малко започна да му се струва, че рамката, за която се държеше, спря да се люлее. Отвори очи, ахна и пак ги затвори. Най-после ги отвори отново, като много внимаваше да не поглежда нито към звездите, нито надолу към улицата. Надяваше се, че котката е отвън, на неговия балкон. Това беше единственото разумно обяснение. Но... нямаше никакъв балкон, изобщо никакво свястно място, където би могло да има котка.

Мяукането, обаче, все повече се усилваше. То сякаш идеше точно под него. Бавно и полека Бил подаде глава, все още здраво вкопчен в перваза. С огромно усилие погледна навън, където на четири фута под ръба на прозореца тясна ивица опасваше цялата сграда. Точно там бе седнало едно мрачно и окаяно коте. То се ококори срещу него и отново измяука. „Даже да протегна ръка и да се държа за перваза, едва ли ще мога да го достигна, без да падна“ – помисли той. Как му се искаше да може да го направи!

Реши да извика Тъли, но после се отказа. Тъли беше по-нисък от него и, следователно, с по-къси ръце. А трябваше да направи нещо преди смахнатото идиотче да скочи долу. Опита се да го стигне. Подаде рамене,

протегна дясната си ръка, като с лявата здраво стискаше рамката. В този миг отвори очи и видя, че котето все още беше на около един фут или десет инча от него. То размърда муцунка и започна да души по посока на ръката му. Бил се протегна, докато костите му изпукаха, но котарачето ловко се изплъзна и спря на достатъчно разстояние от пръстите му. Подви опашница и започна да мие с лапи муцунката си. Бил се дръпна от прозореца и хълцайки неудържимо се строполи на пода.

– Не мога... Не мога – хрипеше той. – Никога...

* * *

Вече минаваше двеста четиридесет и деветия ден откак космическият кораб „Валкирия“ беше напуснал терминала Земя–Луна и приближаваше крайната спирка на Деймос, външния спътник на Марс. Главният инженер по свръзките и сменен пилот, Уилям Кол, сладко спеше, когато помощникът му го раздруса.

– Хей, Бил, ставай! Хубаво се подредихме...

– А? К'во? – И вече посягаше за чорапите си. – Какво има, Том?

След четвърт час Бил вече знаеше, че помощникът му не беше преувеличил и трябваше да докладва на „стареца“. Първият

радар-пилот беше извън строя. Том Сендбърг го беше забелязал по време на обичайната проверка, направена веднага след като Марс бе навлязъл в максималния обсег на радарния пилот. Капитанът сви рамене.

– Оправяй го, човече... и не се бави. Имаме нужда от него.

Бил поклати глава.

– Отвътре всичко е наред, капитане. Изглежда антената е паднала.

– Не е възможно! Не сме имали даже предупреждение за метеорити.

– Всичко може да е, капитане. Може металът да се е износил и антената просто да е паднала. Трябва да поставим нова. Спрете въртенето на кораба и ще изляза да я вдигна. Докато корабът забавя въртенето, ще подготвя всичко необходимо за монтажа.

За времето си „Валкирия“ беше луксозен кораб, конструиран много преди някой да се сети за създаването на изкуствено гравитационно поле. „Валкирия“ имаше собствен псевдогравитет за удобство на пътниците. Корабът непрекъснато се въртеше около главната си ос като гилза, излитаща от дулото на винтовка; полученото ъглово ускорение, погрешно наричано „притегателна сила“, позволяваше на пътниците да се чувствуват стабилни и

легнали, и прави. Въртенето започваше веднага след спиране на ракетните дюзи, още в самото начало на пътуването и преустановяваше чак когато трябваше да започнат маневрите по приземяването. Това се постигаше не чрез магия, а като реакция на противовесното въртене на маховика, монтиран върху осовата линия на кораба.

Капитанът изглеждаше ядосан.

– Вече започнах да намалявам въртенето, но не мога да чакам толкова дълго. Нагласете астронавигационния радар за пилотиране.

Кол понечи да обясни защо астронавигационният радар не може да се приспособи за краткотрайна работа, но реши, че не бива.

– Няма да стане, сър. Технически е невъзможно.

– Когато бях на твоята възраст, можех да приспособя каквото и да било! Хм, решавай проблема, драги. Да не искаш да спускам кораба слепешката? Няма да го направя даже и за медала на Харимън.

Бил Кол се поколеба за момент преди да отговори.

– Ще изляза, докато „Валкирия“ все още се върти, капитане, и ще направя подмяната. Друг начин няма.

Капитанът извърна поглед, мускулите покрай устните му се свиха.

– Направете подмяната. И побързайте.

Когато пристигна с инструментите, необходими за монтирането, Кол намери капитана при херметичната камера. За негова изненада „старецът“ беше облечен в скафандър.

– Обясни ми какво трябва да направя – заповяда той на Бил.

– Нима вие ще излизате, сър?

Капитанът само кимна. Бил се загледа в кръста му или там, където някога е бил. Ами че „стареца“ трябва да беше най-много на тридесет и пет!

– Боя се, че няма да мога да обясня както трябва. Мислех, че аз ще направя подмяната.

– Никога не съм карал човек да върши работа, която аз сам не бих могъл да свърша. Обясни ми.

– Извинете, сър, но можете ли да се крепите с една ръка?

– Какво значение име това?

– Ами, имаме четиридесет и осем пътника, сър, и...

– Млък!

Сендбърг и той, и двамата в скафандри, помогнаха на „стареца“ да се провере през отвора, след като вътрешната врата на камерата се затвори и въздухът излезе.

Пространството извън камерата беше огромна, изпъстрена със звезди празнота. Докато корабът се въртеше, всяко движение навън означаваше „надолу“ – безкрайни милиони мили надолу. Разбира се, дадоха му предпазно въже и все пак, когато видя главата на капитана да изчезва в бездънния черен отвор, сърцето на Бил се сви.

Въжето се движеше равномерно, но по едно време спря. Изминаха няколко минути. Бил се наведе и допря шлема си до този на Сендбърг.

– Дръж ме за краката. Ще хвърля един поглед.

Провря се през люка и разгледа наоколо. „Стареца“ беше закъсал и висеше на двете си ръце някъде близо до антенната поставка. Бил се провря обратно и се изправи.

– Ще изляза навън.

Откри, че може лесно да виси на две ръце и с люлеене да се придвижва към мястото, където беше спрял капитанът. „Валкирия“ беше междупланетен кораб, а не някакво гладко яйце, каквито често се срещаха по земните летища. Върху корпуса имаше метални скоби, за удобство при ремонтите на крайните спирки. Като стигна до капитана, Бил успя да се хване за същата скоба, за която се държеше и той. Помогна му да се залюее и да се хване за предната дръжка.

Пет минути по-късно Сендбърг вече издърпваше „стареца“, а след него изпълзя и Бил. Той веднага започна да откопчава инструментите за монтиране от капитанския скафандър и да ги прехвърля на своя. Спусна се обратно през отвора и се измъкна, преди „стареца“ да има възможност да се съвземе достатъчно, за да му попречи. Не беше много трудно с люлеене да се добере до мястото, където трябваше да сложи антената, макар че под краката му се простираше вечността. Специалният костюм малко му пречеше, чувствуваше се непохватен с ръкавиците, но все пак беше свикнал със скафандрите. Чувствуваше, че още е задъхан поради усилията да помогне на капитана и тази мисъл го безпокоеше. Безпокоеше се и заради силното въртене на кораба. Херметичната камера беше по-близо до оста на въртене, отколкото антената и като излезе навън усети, че изведнъж става по-тежък. Монтирането на новата антена беше друг проблем. Тя не бе нито голяма, нито тежка, но Бил разбра, че е невъзможно да я закрепил здраво. Трябваше му една ръка, с която да се държи за скобата, друга, с която да крепи антената, и трета, да държи гаечния ключ. Това означаваше, че както и да се опитва, една ръка все щеше да не му достига.

Най-сетне дръпна въжето, за да даде сигнал на Сендбърг да го отпусне още малко. След това с една ръка го откопча от кръста си, преметна два пъти края през съседната скоба и го завърза. Остави около шест фута въже да виси свободно, а другия край, със закопчалката, захвана за другата скоба. Така се получи нещо като въжена примка, импровизирана боцманска люлка, която щеше да го крепи на едно място, докато монтираше антената. Работата потръгна бързо.

Почти беше привършил. Оставаше да се завинти последният болт от другата страна. В двата края антената вече беше здраво закрепена и включена в електрическата верига. Бил реши, че може да се справи и с една ръка. Той изостави въжената примка и със скок се прехвърли от другата страна.

Тъкмо беше завинтил болта, когато гаечният ключ се изплъзна от ръката му и полетя в пространството. Бил го видя как все повече и повече се отдалечава, докато накрая се стопи и не се виждаше вече. Почувствува се замаян от дългото гледане при ярка светлина на фона на катранено черната дълбина на Космоса. До този момент, поради заетостта си, не бе успял да погледне надолу. Мравки полазиха гърба му.

– Добре, че свърших – каза на себе си. –
Иначе доста трябваше да се разходя, за да
го прибера обратно.

Тръгна да се връща и разбра, че няма да
може.

Беше се прехвърлил покрай антената с
помощта на въжената примка, на която се
беше залюлял и отскочил няколко инча
напред. Сега примката висеше свободно,
напълно недостижима. Ситуацията беше
необратима. Бил висеше на двете си ръце,
опитвайки се да не се поддава на страха,
който започна да го обзема. Трябваше да
измисли някакъв начин. От другата страна?
Не, там стоманената повърхност на
„Валкирия“ беше гладка и на повече от шест
фута нямаше никакви скоби. Даже и да не
беше уморен, а трябваше да признае, че
беше и при това – премръзнал, никой освен
шимпанзе не би могъл да се прехвърли
оттатък. Погледна надолу и веднага съжали.
Там нямаше нищо освен звезди... надолу и
надолу... до безкрай. Звезди, които се
въртяха заедно с кораба и с него! Празнота –
вечна, бездънночерна и студена!

Улови се, че прави опит да се повдигне и
да докосне с пръстите на краката си
единствената, малка скоба, за която се беше
вкопчил. Усилието бе изтощително и
безполезно. Бил потисна паниката си и

увисна безжизнен. Беше му по-леко, когато
не гледаше, но след известно време все пак
трябваше да отвори очи и да погледне.
Премина Голямата мечка, а след това и
Орион. Опита се да изчислява минутите чрез
броя на завъртанията на кораба, но
съзнанието му се замъгли и скоро пак се
наложи да затвори очи.

Ръцете му бяха безчувствени и
премръзнали...

Опита се да ги редува, за да могат да
отпочиват! Отпусна лявата си ръка, усети, че
е изтръпнала и я разтърка в бедрото си.
Поиска да направи същото и с дясната, но с
лявата вече не можеше да достигне скобата.
Нямаше сила да се протегне още веднъж.
Беше увиснал изцяло на едната си ръка и
нямаше как да се свие, за да повдигне
другата.

Вече изобщо не усещаше дясната си ръка!
Почувствува, че се изплъзва! Изплъзваше
се... Внезапното отпускане го накара да
осъзнае, че той падаше... падаше! Корабът
остана назад...

Доиде в съзнание и видя капитана,
надвесен над него.

– Недей да говориш, Бил!

– Къде...

– Спокойно! Патрулът на Деймос е бил
вече близо до тебе, когато си се изпуснал.

Забелязали са те на екрана, изчислили са орбитата си спрямо твоята и са те подхванали. Предполагам, че е първи случай в историята. Сега недей да говориш. Болен си, Бил. Висял си там повече от два часа.

* * *

Мяукането се чу отново. Този път по-силно. Надигна се на колене и погледна през прозореца. Котарачето беше все още на перваза, далече от прозореца. Бил предпазливо се надвеси още малко, като внимаваше да не поглежда нищо друго освен котето върху перваза.

– Тук, котенце – повика го той, – Тук, мац, мац, мац! Ела тук, котараче!

Котето спря да се мие и муцунката му успя да изобрази недоумение.

– Ела, котенце – повтори той меко, пушна перваза на прозореца и посочи към него подканващо. Котето приближи малко и пак клекна.

– Ела тук, писанчо – повтори той умолително и силно протегна ръка. Пухкавата топка пак отскочи. Бил отдръпна ръката си и се замисли. Реши, че така нищо няма да стане. Ако се прехвърлеше през прозореца и застанеше на перваза, би могъл да се държи с една ръка и да бъде в пълна безопасност. Той знаеше... знаеше, че не е

опасно – просто не трябваше да поглежда надолу!

Отстъпи назад, обърна се с гръб и като сграбчи прозоречната рамка започна много предпазливо да спуска краката си. Беше приковал поглед в ръба на леглото. Первазът сякаш бе изместен по-надолу. Не можеше да го усети и вече започваше да мисли, че го е подминал, когато кракът му го докосна. След това стъпи здраво и с двата си крака. Трябва да беше около шест инча широк. Пое дълбоко въздух, отпусна дясната си ръка и се обърна с лице към котето, То изглеждаше заинтересовано от цялата процедура, но нямаше желание да наблюдава отблизо. Бил прецени, че ако пропълзи по перваза, държейки се с една ръка, горе-долу ще го стигне. Запристъпва по бебешки, поставяйки краката си един пред друг, сви леко колене и се протегна напред към котето, което подуши разперените му пръсти и отскочи назад. Една от лапите му се подхлъзна и то се търкулна, но веднага пак стъпи на крачката си.

– Ах, ти, малко глупаче! – възмути се Бил. – Искаше да си пръснеш мозъка ли? – а после добави. – Ако изобщо имаш..

Сега вече ситуацията беше безнадеждна. Както и да се протегнеше, котенцето беше твърде далече, за да го достигне от мястото си до прозореца, Извика няколко пъти „мац,

мац“ без особен ентузиазъм и спря, за да обмисли положението.

Дали да се откаже? Дали да чака цяла нощ с надеждата, че котето ще се реши да дойде по-близо? Или той да отиде и да го вземе...

Ивицата беше достатъчно широка, за да поеме тежестта му. Ако се прилепеше плътно към стената, нямаше нужда да се държи. Започна бавно да се придвижва напред, старейки се да задържи ръката си върху рамката колкото е възможно по-дълго. Напредваше толкова бавно, че почти не се забелязваше. Когато се пусна, ръката му опря гладката стена. Без да иска, погледна надолу към лъсналия паваж, далече под него. Отмести погледа си и го закова в една точка на стената на нивото на очите си и малко встрани. Той все още стоеше там! Котето също. Бавно отлепи единия си крак, постави го пред другия и приклепна. Протегна дясната си ръка и я придвижи по стената, докато стигна до котенцето. Замахна така, сякаш искаше да улови муха и изведнъж се озова с една малка драскаща и хапеща топка пух в ръката. Не смееше да мръдне и изобщо не обръщаше внимание на драскотините от

котешките нокти. Все още с разперени ръце и плътно прилепен към стената, той тръгна обратно. Не виждаше къде върви и не се осмеляваше да извърне глава, да не би да изгуби равновесие. Пътят обратно му се стори цяла вечност. Най-последно пръстите му напипаха рамката на прозореца. Разстоянието, което оставаше, измина заднешком, сложи двете си ръце върху перваза, а после и коляното, облегна се на прозореца и дълбоко пое въздух.

– Боже, господи! Едва се измъкнахме! Ти си сериозна заплаха за движението, глупаво котараче.

Погледна надолу към паважа. Наистина беше далече, а освен това и доста твърд. Вдигна очи към звездите. Бяха много красиви и много ярки. Опря гърба си на рамката, прехвърли единия си крак върху другия и се загледа в тях. Котенцето се сгуши върху корема му и замърка. Той поглади козината му разсеяно и посегна за цигара. Реши още утре да отиде на летището и да се яви на медицински и психологически тест. Побутна с пръст ушите на котето и тихо му пошепна:

– Ей, пухчо, ще дойдеш ли с мене на едно много дълго пътуване?

ПЪТНИКЪТ

Научно-фантастичен разказ

Ерик Симон

Измина доста време от първия ми космически полет, оттогава пропътувах нееднократно междупланетните пространства, поостарях, а и навярно помъдрях. Надявам се следователно, че мога да си припомня тогавашните събития, без да се вълнувам особено и дори. без да се срамувам твърде много. Случаят и без това е известен, но аз не възнамерявам да разказвам какво се случи тогава, а какво преживях. А това е нещо съвсем различно.

Въпросният полет ми дойде изневиделица. Още когато ме разпределиха по средата на следването ми по планетология към селенолозите, се бях примирил с мисълта, че скоро няма да летя в Космоса. Изследването на Луната минаваше още тогава за малко плодотворна сфера; планетите бяха далеч по-многообещаващи по отношение на нови познания. Въпреки това имаше доста селенолози, но повечето от тях си стояха кротко на Земята, ровеха се в своите отдавна никого невпечатляващи теории и изчисляваха безкрайния поток от данни, който постъпваше от автоматичните

лаборатории и от единствената обитаема станция на Луната. Болшинството бяха доволни от това състояние на нещата, защото отидеше ли някой при селенолозите или останеше доброволно при тях по-дълго време, предпочиташе да се занимава съвестно и задълбочено с незначителни проблемчета, отколкото да бъде изпратен на работа в астероидния пояс. Условията за живот там не можеха да се нарекат авантюристични, макар да не бяха и блестящи, докато възникващите там теории притежаваха и двете качества във висша степен. И накрая, много селенолози бяха избрали своята специалност понеже бяха свързани със Земята по семейни причини или просто не бяха годни за космически полети.

Що се отнася до мен, аз бях все още свободен и успешно завършил задължителните тренировки за космически полети, но никъде по време на следването ми не се бях отличил особено, въпреки стабилния успех. Затова трябваше да напиша своята дипломна работа „Към някои

нови аспекти на селеноложката критика на теорията на Рамирес- Флойд Меирс за дълбочинното разпределение на тежките елементи в лунното ядро, произтичащи от сеизмоложкото меридионално измерване“ и вече през последната година от следването си се бях настроил, че ще трябва да се занимавам още няколко години с ядрото на Луната, без някога да се доближа до нея.

Веднъж ненадейно бях повикан при директора на секцията и запитан дали бих могъл след единадесет часа да стартирам за Луната и да остана там месец и половина. Едва по-късно ми направи впечатление, че никой не се осведоми дали бих искал – това вероятно мълчаливо се предполагаше. Но и аз самият в първия момент не се замислих дали предложението не ми обърква плановете и какво щеше да стане с моята дипломна работа. Казах им, че бих могъл, а те ми обясниха защо са се спрели именно на мен.

Един от двамата селенолози в обитаемата станция на Луната беше тежко заболял и трябваше през следващите няколко дни да бъде върнат на Земята, за да не се стигне до усложнения. Новата смяна трябваше да дойде след месец и половина – толкова дълго един единствен селенолог не би се справил с текущите измерителни работи. Да

бъде взет болният, а малко по-късно изпратен заместник, би било възможно, но твърде нерентабилно – това означаваше допълнителен полет. Следователно някой трябваше да отлети веднага и точно аз бях единственият, който имаше готовност и беше приблизително квалифициран за тази задача. Това означаваше, че разполагах най-малко с необходимото образование, макар да на бях сядал пред измервателните уреди от основния курс насам, пък и сухата тренировка за космическите полети бях преминал като чисто задължително упражнение. Изобщо не се опитах да претеглям „за“ и „против“, а приех поръчението, прекалено изненадан, за да се развълнувам действително.

Въпреки това вълненията започнаха веднага. Дадох ми два часа, за да си приготвя най-необходимите вещи: всички тези лични дреболии, от които си въобразяваме, че се нуждаем – истински жизнено важните неща влизат в обзавеждането на космическия кораб или станцията. Макар че живеех съвсем наблизко, в интерната, се забавих малко, но не е имало нужда да бързам – ракетата в крайна сметка стартира половин час по-късно. В минутите преди старта, въпреки суматохата, преминах, стриктно според предписанието, през доста

основен медицински преглед и през всички останали ритуали на подготовката. Това отне известно време, но тъй като и бездруго ракетата стартира с половинчасово закъснение, точно на секундата успях да седна вътре.

Ракетата беше една от малките двуместни, извършващи редовни полети. Да бъде подготвена толкова бързо за старт по-голяма ракета, не би било възможно, а и не бе необходимо – щеше да е прекалено скъпо. Едно място за пилота, едно – за пътника, т. е. за мен. Вече бях преминал тренировката на симулатора и с маневрите в Космоса вероятно бих се справил, докато функционира компютърът, определящ курса, но дори и днес, с много полети зад гърба си, не бих желал да опитам дали ще бъде в състояние да извърша кацане сам. С една дума – аз пътувах като багаж, натоварен в последната минута (в двойния смисъл на думата), за да бъде доставен след определен брой летателни часа на Луната.

А и пилотът се отнасяше с мен като с товар. Не искам да кажа, че беше груб или неучтив – съвсем не. Но той не отправи към мен нито една излишна дума и беше всичко друго, освен общителен. Дори не успях да се запозная с него преди старта.

По-късно, завърнал се отново на Земята,

се информирах и научих, че той е управлявал „Еос 4“ при втория опит за кацане на Венера. Когато получил противоречиви показания от измерителните уреди, дал старт на модула и с това провалил цялата мисия. Впоследствие при разследването се установи, че при едно от кацанията са попаднали вероятно в газова ерупция, но това той не е можел да знае предварително. Дисциплинарното следствие срещу него било прекратено, но случаят така и остана неизяснен. Никой вече не го упрекваше, въпреки това го назначаваха само на редовни курсове.

Но когато го срещнах за първи път, аз не знаех всичко това; не бях научил нищо друго освен неговото име – Васко Кардучи, и това, че е опитен, изпитан и прочие пилот, на когото напълно мога да разчитам и чиито указания добросъвестно трябва да следвам. Но указания почти не чух от него – нищо чудно, защото през по-голямата част от полета, която корабът изминава по инерция, няма какво да се указва. Той само ме информира, че би предпочел да остана възможно най-дълго време пристегнат с предпазните колани, за да не витая из тясната кабина. Няколкократно се опитах да завържа разговор, да науча нещо за него, за ракетата или за хората в станцията на

Луната. Той отклони засягащите го въпроси, на тези за ракетата отговори кратко и точно, а за екипа на станцията не знаеше нищо по-конкретно. С една дума – аз скоро се предадох и извадих дипломната си работа, в която започнах да се ровя, без да мога истински да се концентрирам. Улавях се постоянно в детински игри с предмети в безтегловност.

Така протече почти целият полет. Аз бях разочарован и се утешавах с мисълта за обратното пътуване, което трябваше да предприема месец и половина с по-голям кораб и в компанията на целия подменен екипаж. Тогава наистина щях да бъда пътник, но не единственият. Все пак можах на два пъти да управлявам ракетата – когато пилотът спеше, но това означаваше само, че си седях по време на инерционния полет, държах контролните уреди под око и ако забележех нещо, трябваше да го събудя. Аз не забелязах обаче нищо. Дори двете малки корекции на курса по време на полета корабът извърши сам.

В часовете преди кацането аз спях и трябваше да бъда събуден малко преди провеждането на спирачната маневра (ние и без това спяхме в креслата). Но се събудих по-рано – секунди преди да се задейства аларменият звънец. Както сега предполагам,

вероятно ме е събудило краткотрайното колебание на налягането в кабината. Попитах какво се е случило, той каза само, че трябва да чакам, извика някакви данни от информационния терминал на командния пулт, след това изключи с бързо движение на ръката алармения сигнал и се свърза със Земята. По този начин разбрах най-сетне какво се бе случило: поради грешка в регулационната система бяхме изчерпали почти целия си запас от кислород. Остатъкът в малката кабина заедно с резервите в скафандрите стигаше най-много за още три часа и половина, а на Луната можехме да кацнем едва след пет. Това значеше – щеше да кацне нашата ракета, но не и ние.

Аз приех това известие съвсем спокойно, така, както преди два дена поръчението за полета. Известието беше достигнало съзнанието ми, разбирах го, но не можех да го проумея, да си представя, че съвсем скоро трябва да умра. Това беше абсурдно, невъзможно. Нещо у мене не позволяваше да възприеме значението на тази мисъл. Бях алармиран и готов да предприема решителни действия, но прекалено шокиран, за да усетя действително страх.

Нямаше обаче какво да се предприеме.

Ръководната централа на Земята ни каза, че ще направят всичко по силите им:

дотогава да сме запазели спокойствие и ако намерим някакво решение, свободни сме да действваме.

Повече нищо не се случи. Пилотът започна да попълва формуляри, а аз не знаех с какво да се захвана. Бях почти решил да извадя материалите за дипломната си работа и да се заема да ги чета, но когато осъзнах колко абсурдно бе това, едва тогава проумях ситуацията. Казах на Кардучи, че на всяка цена трябва да предприемем нещо и попитах какво се изисква от мене, а той отвърна, че това изцяло ми се предоставя – ако ми хрумнело нещо... Той поне не знаел изход, а явно и тези от ръководната централа в Найроби. Между другото си имал работа и молел да не му преча – каза той и продължи да попълва книгата си.

И като че ли беше необходим само този малък тласък, за да се сетя внезапно какво се разиграваше тук. Беше невероятно просто. Това неестествено равнодушие на Кардучи, забележката му – че трябва да ми хрумне нещо, неговото, както и преди, подчертано коректно протоколно държане спрямо мене, необичайните обстоятелства, при които се озовах тук, странното равнодушие на ръководната централа на Земята – всичко това беше неестествено, нагласено, както и цялата ситуация. Изобщо

не съществуваше истинска опасност, всичко беше един тест, а изпитваният бях аз. Искане да разберат как бих действувал в извънредна ситуация. Естествено, веднага се запитах дали разносните щяха да бъдат толкова големи, ако само аз трябваше да бъда изпитан по този начин, още повече, че едва ли щеше да ми се налага при моята работа да пътувам в Космоса. Но точно това отговаряше най-добре на ситуацията – не толкова мен искаха да проверят, колкото курса на обучение, който бях преминал, а за целта трябваше да изберат човек, когото тестът да свари неподготвен.

Факт бе, че повечето селенолози гледаха на тренировките за космически полети като на досадно задължение без практическа стойност. Някои преподаватели споделяха мнението на своите студенти конкретно за случая и пледираха за отпадане на тренировките изцяло, докато други ги критикуваха заради тяхната вялост и недостатъчност и се бореха за увеличаване на интензивността им. Във всеки случай, отдаваше се възможност да бъде изпитан студент, който имаше среден успех и добро здраве, но никога не бе очаквал да бъде изпратен на работа извън Земята, И сега зависеше от мене да оставя възможно най-добри впечатления.

* * *

След като обобщих всичко дотук, стигнах до извода, че като цяло поведението ми по време на полета е било правилно. Сега обаче се изискваше очевидно повече – изпробваше се екстрена ситуация. Трябваше да съществува относително прост метод за спасяване от предполагаемата опасност и от мене очакваха да го открия, Макар да нямах все още никаква представа за него, имах предимството, че бях прозрял играта. Сега трябваше да разработя най-подходящата идея, да действам стриктно според служебните указания и да се преструвам, че нищо не съм забелязал. И да действам бързо, защото времето течеше.

Като начало предложих да облечем скафандрите за всеки случай, но ми беше отговорено, че не му било дошло още времето. След което пожелах да проверя манометрите на резервоара за кислород, които бяха на нула. Но Кардучи обясни, че нямало нужда да се проверява, тъй като сам той бил извършил това още след задействане на алармата. Аз не настоях, защото инсценировката щеше да рухне, а това не би ми послужило.

Проверих всички варианти, които изобщо ми хрумнаха. Някои отхвърлих веднага сам като невъзможни – например ускоряване на

полета ни – законите на космическата техника са непоклатими. Силно съгъстяване на летателното време би изисквало огромни количества гориво и съвсем различен двигател от този на нашата ракета. Всички останали идеи съобщих на пилота с надеждата да попадна все някога на вярната следа. Но не успях – каквото и да предложех, той го отхвърляше с няколко думи и с нарастваща досада. Когато го запитях дали не може от Луната да ни пресрещне кораб, той ме информира колко би траело това и въпросът беше приключен; на предложението ми да ограничим разхода на кислород, ми препоръча в такъв случай да не говоря толкова много.

Прецених, че решението естествено не може да се състои в подкрепа отвън, а трябва да се търси тук, на борда, т. е. да бъдат намерени скрити резерви от кислород. Вероятно някакви химикали, от които с прости средства да бъде отделен кислород, Трябваше да престана да налущквам като слепец, а първо да премисля какво вещество на борда би могло да свърши работа. Колкото по-дълго си блъсках главата, толкова повече се засилваше убеждението ми, че съм на правилен път, защото дори в тази малка ракета трябваше да има невероятно голямо количество субстанции.

Но не можех да измисля нищо подходящо.

Радиовръзката със Земята също не съдържаха никакви указания. Казаха само, че проверяват всички възможности и изискваха от нас да запазим спокойствие. Между другото там, в Найроби, не си направиха труда да ми разяснят драматичността на създалата се ситуация – през по-голямата част от времето Кардучи говореше с някаква операторка, само веднъж един от шефовете направи опит, и то не директорът Алтшулер, а само ръководителят на космодрума.

Забелязах как мислите ми се отклоняват и вместо да разсъждавам върху нерешения проблем, започнах да умувам кой би могъл да стои зад този странен тест. Вероятно ставаше въпрос не само за нашето летателно обучение? Преди известно време бях чул, че някои хора на драго сърце биха закрили обитаемата станция на Думата, тъй като считаха нейното поддържане за неоправдано скъпо. Доказателството, че в случай на авария станцията ще представлява опасност, би било от полза за тях. Това не би трябвало да ме засяга много, но впоследствие щях да привлека вниманието им като неудачник. Представата за това ме плашеше все по-силно с всеки изминат миг.

Когато въздухът в кабината доста се влоши и сложихме скафандрите, Земята се обади и ни предложи план, от който би трябвало да се „очаква нашето спасение“. Тогава не схванах подробностите, но той изхождаше от това, че ръководната централа е стационарала в окололунна орбита безпилотно летящо устройство, от което, достигайки го навреме, бихме могли да вземем кислород, Кардучи промени веднага нашия курс и се зае с подготовката на скачването.

В първия момент се учудих, че тестът не бе просто прекратен и всичко разяснено. Защо не ми кажеха, че не съм постигнал най-добрия резултат; вместо това сега допълнително се инсценираше още една сложна спасителна маневра, за да продължи целият театър. Впоследствие се досетих, че е настъпила практическата част от упражнението и аз трябваше да покажа в предстоящата акция какво съм научил по време на тренировките и то при допълнително психическо натоварване от мнимата опасност. Да, вероятно чак сега бе настъпил истинският тест и аз напразно бях търсил друго решение – защото друго изобщо нямаше.

Но аз не получих възможност да се изявя. Маневрата по скачването проведе Кардучи

сам. Сам донесе и бутилка с кислород от другото летателно устройство, след това втора, закрепил ги временно в кабината и нито веднъж не ме остави да му помогна. Докато беше навън, аз седях зад кормилото. Но преди това той ми втълпи да не пипам нищо без негова изрична заповед, а до заповед изобщо не се стигна. Никъде не сгреших, защото просто нищо не правех.

След това събитията се развиха светкавично. Той коригира няколко пъти нашия курс, проведе накрая спирачната маневра и спря ракетата на мястото за кацане на станцията. От време на време отваряше вентила на едната от двете бутилки и когато станеше необходимо, пускаше малко кислород да нахлуе в кабината, където седяхме с отворени шлемове. Тъй като кабината беше подсигурана с вентил срещу свръхналягане, всеки път от помещението излизаше поток от газ – една част кислород от бутилката и друга част – използван въздух от кабината.

И пак осъден на бездействие не бях в състояние да обърна внимание на първото си, и както предполагам – единствено кацане на Луната. Вях прекалено потиснат. По време на целия полет не бях ни най-малко полезен, не повече от товар, по-лошо – пилотът ме накара да почувствавам, че би предпочел да

превозва ням товар, който в никакъв случай нямаше да е досаден.

При теста се бях провалил напълно и ако чрез него въобще се доказваше нещо, то беше факта, че съм излишен и негоден. Беше извън всякакво съмнение, че провалът ми щеше да има последици за образователната програма, а даже и за изследователската. По този начин може да се провали професионалният ми живот и да бъде затруднен напредъкът в академичното ми поприще. Мнозина щяха да разглеждат по-внимателно и по-критично дори дипломната ми работа, макар тя да нямаше нищо общо с всичко това.

Кацането протече гладко. С потиснато настроение очаквах Кардучи да заговори най-сетне за теста и да потвърди моя крах, а не можех да разбера защо не го правеше, защо не го е направил вече, но твърде апатичното ми душевно състояние не позволи да го запитам направо.

Последва ентузиазизирано посрещане от екипа на лунната станция, по радиото заваляха поздравления от Земята, а в станцията ни беше представен болният, когото Кардучи трябваше да вземе на връщане; той беше радостно възбуден и не изглеждаше да е толкова зле.

Единствените двама, които останаха

неподвижни, бяхме пилотът и аз. И докато той подготвяше обратния курс, аз стоях все още недоумяващ в скафандъра, отметнал шлема назад, сред мъже, които ме потупваха по рамото, прегръщаха, поздравяваха с „добре дошъл“, говореха ми, хвалеха непрекъснато нашите способности и фантастичен късмет. Като насън се оставих да ме развеждат, да ми предлагат кафе и

постепенно разбрах, че всичко е било истина. Не е било театър, нямало е тест, животът ми наистина е бил в опасност и като по чудо сме се отървали, и преди всичко – никой не е очаквал от мене повече от това, което съм направил, никой нямаше да ми подхвърля, че съм се провалил. Аз бях избегнал смъртта на косъм, но не бях се провалил. И сега за първи път след старта, бях щастлив.

[«](#)

Спасителна станция

Научно-фантастичен разказ

Харлан Елисън

Терънс плъзна дясната си ръка – нея роботът не можеше да види – нагоре по хълбока си. От пронизващата болка на трите счупени ребра очите му тутакси се отвориха широко.

„Ако мигна, ще умра“ – помисли си той.

Приглушените звуци от сложната апаратура в спасителната станция го върнаха към действителността. Отново прикова поглед в аптекката на стената – до нишата, в която стоеше роботът.

„Толкова близо и толкова далеч. А сега – още по-далеч, отколкото ако ме чакаше целият път до базата Антарес – помисли той и истеричен смях раздвижи устните му. Успя да се въздържи тъкмо навреме. – Спокойно! Тези три дни са истински кошмар, но ако рухна сега, само ще приближа края.“

Сви пръстите на дясната си ръка – единственото нещо, което си позволяваше да помръдне. Наум прокле инженера, одобрил некачествения робот. Политикът, разрешил използването му в спасителните станции, за да получи процент от държавната поръчка. Техникът, който не си бе дал труда да

провери всички системи при последния преглед. Всичките, всичките ги прокле.

И те го заслужаваха.

Той умираше.

Отпусна се, затвори очи и постепенно престана да чува звуците наоколо. Бавно заглъхна шумоленето на охладителните течности в тръбите, монтирани в стената, на трансляционните апарати, които без прекъсване предаваха съобщения от цялата Галактика, утихна и бръмченето на антената, въртяща се в гнездото си върху прозрачния купол на станцията. Много пъти през изтеклите три дни той съзнателно се откъсваше от действителността. Правеше това, защото съжителството с робота, който не го изпускаше от поглед, неминуемо щеше да го принуди да се движи. А движението значеше смърт. Беше толкова просто.

Глух за тихите гласове на спасителната станция, той се заслуша в гласовете в себе си.

Чу шумотевицата на войната – отдалеч, през бездната на пространството. Ясно долови свистенето на бластера на своя

скаут, който изстрелваше лъч след лъч към кораба-водач на кибенската флотилия.

Снайперският му скаут летеше на предната линия на смъртоносната земна фаланга, вбиваше се като клин между чуждоземните кораби, които се приближаваха в боеви строй. И точно тогава стана всичко.

Първият лъч изгори навигационните съоръжения и оръдията в носа на кораба, разтопи задната част и тя заприлича на оксидирана хромова пластина. Вторият лъч той успя да избегне.

Инструкциите по радиото бяха кратки: ако е възможно, да се отправи за базата Антарес; ако не, формацията щеше да очаква насочващ сигнал от спасителната станция на някой от астероидите наоколо, където да кацне.

Така и направи. Планетоидът беше отбелязан на картата с цифрите 1-333, 2-А, 3-804 – само едни триизмерни координати, ако го нямаше малкият знак накрая, показващ, че някъде на повърхността му се намира спасителна станция.

Изваден от строя, принуден да търси астероид за принудително кацане – това никак не му се нравеше. Но надделя страхът да не остане без гориво, да се понесе в

пространството и да свърши като изкуствен спътник около някое малко слънце.

При минимален ход корабът загуби скорост, докосна повърхността на планетоида, подскочи високо, а от задната част отлетяха големи късове. Заби се в скалите само на две мили от спасителната станция.

Терънс премина на дълги скокове безвъздушното пространство до херметически затворената сфера. Първата му грижа беше да включи сигналния фар, за да може завръщащата се флотилия да го открие. Влезе в декомпресионната камера, натисна клавиша и чак когато чу свистенето на въздуха, махна каската и ръкавиците си.

Отвори вътрешната врата и влезе в самата спасителна станция. „Бог да те благослови, малка спасителна станцийко!“ – помисли Терънс и пусна на пода каската и ръкавиците. Огледа се наоколо. Обърна внимание на транслационните апарати, които приемаха съобщения, сортираха ги и ги препращаха в различни посоки. Зърна аптечката, закачена на стената, хладилника – сигурно добре зареден, ако доставчикът е успял да го напълни след последния посетител. Забеляза универсалния робот, неподвижен в нишата си. Също и счупения

стенен хронометър. Всички тези детайли погледът му обхвана за секунда.

Тръгна през стаята. В този момент роботът, чиято задача бе да поддържа мястото в ред и да разтоварва корабите, се приближи. Един страшен удар на стоманената ръка повали Терънс и го прикова към желязната преграда. Нетърпима болка обхвана гърба, ръцете и краката на космонавта. Машината беше счупила три от ребрата му. Неспособен да помръдне, зашеметен, той няколко секунди дори не успя да си поеме дъх. И точно това спаси живота му. Болката го бе обездвижила и междуременно, приглушено подрънквайки, роботът се оттегли в нишата си.

Помъчи се да седне и машината със странен шум отново се задвижи. Терънс спря. Роботът също. Още два подобни опита убедиха космонавта, че положението е наистина сериозно.

Някъде в печатните платки на мозъка беше станала повреда – сега той изпращаше изопачени команди и роботът удряше, смазваше всичко, което се движи.

Разбира се! Терънс бе забелязал разбития циферблат на часовника – трябваше да се досети, че има нещо нередно. Разбира се! Стрелките са се

движели и роботът е счупил часовника. Той се бе движил – роботът смаза и него.

И това щеше да се повтаря, ако пак помръднеше. Три дни издържа, като се изключи незабележимото потрепване на клепачите.

Опита да се примъкне до декомпресионната камера. И спря, щом роботът се запъти към него, после се придвижи още малко. Но веднага се отказа от това хрумване. Мъчителната болка от счупените ребра правеше подобно маневриране невъзможно. Сега лежеше застинал в неудобна, изкривена поза и щеше да си лежи така, докато това безнадеждно положение не се разреши по някакъв начин.

Намираще се на четири метра от комуникационното табло, на четири метра от сигналния фар, който можеше да упъти спасителите му. Преди да умре от раните си, преди да умре от глад, преди роботът да го смаже. Четири метра. Все едно че бяха четири светлинни години.

Каква е повредата в машината? Имаше достатъчно много време за мислене. Роботът му пречеше да се движи, но не и да мисли. Не че това щеше да помогне, но поне беше възможно.

Обзавеждането на спасителните станции се осъществяваше от фирми по държавни поръчки. Някъде по веригата някой беше вложил парче нечиста стомана или беше калибрирал машините така, че да е поевтино. Някъде по веригата някой беше извършил убийство.

Терънс отново отвори очи. Съвсем леко повдигане на клепачите. Повече, и роботът щеше да усети движението. Това би било фатално.

Той погледна машината. Не беше робот в точния смисъл на думата. Представляваше просто голям железен сандък с дистанционно управление. Незаменим за оправяне на легла, подреждане на метални облицовъчни листове, наблюдаване на култури за опити, разтоварване на космически кораби и почистване на килими. Тялото на робота, слабо наподобяващо човешко, но без глава, беше просто един манипулатор, един придатък.

Същинският мозък, сложен лабиринт от интегрални схеми, се намираше зад стената. Би било твърде опасно да се монтират тези чувствителни елементи в такава мощна машина. Тя лесно можеше да падне в товарна шахта, да бъде затисната под разбил се кораб или ударена от метеорит. В робота имаше сензорни агрегати, които

„виждаха“ и „чуваха“ всичко наоколо и предаваха информацията на мозъка зад стената.

Сега той беше полудял. И то не както полудяват хората, защото имаше безброй начини, по които можеше да полудее една машина. Да полудее дотолкова, че да убие Терънс.

„Дори и да ударя робота с нещо, това няма да ми помогне.“

Беше възможно да хвърли някакъв предмет по машината, преди тя да се добере до него, но каква полза. Мозъкът щеше да си остане невредим, а придатъкът щеше да продължи да функционира. Безнадеждно.

Той се втренчи в огромните ръце на робота. Стори му се, че вижда собствената си кръв по подобните на сечива пръсти. Сънувам – помисли Терънс, но призрачната картина не го напускаше.

Тези три дни го бяха изтозили. От глад му се виеше свят. Чувствуваше главата си лека, а очите му пареха. Лежеше в собствената си мръсотия и вече не обръщаше внимание на неудобството. Пулсираща болка сковаваше гърдите му – сякаш там забиваха нагорещено копие всеки път, когато вдишваше.

Благодареше на бога, че беше в скафандъра си – иначе дишането му отдавна

да бе довело работа. Имаше само един изход – смъртта.

Инстинктивно погледна към часовника. Противният циферблат го наблюдаваше от стената, изпълвайки го с такъв ужас, че очите му широко се отвориха. Хвърляйки искри, роботът забръмча. Терънс не помръдна. Бръмченето спря. Очите му започнаха да парят. Знаеше, че няма да издържи дълго време и накрая ще ги затвори.

Паренето обхвана целите му очи и те се напълниха със сълзи. Усещането беше такова, сякаш някой забиваше иглички в меките орбити. Сълзите потекоха по бузите му.

Терънс рязко разтвори очи. Ушите му бучаха. Роботът не издаде звук.

Дали е престанал да действа?

Да рискува ли с един опит?

Плъзна се леко и зае по-удобна поза. В същия миг роботът тръгна към него. Терънс моментално замръзна, а сърцето му се сви. Машината спря само на десетина сантиметра от проснатия крак. Нещо бръмчеше в нея. Шумът идваше и от придатъка, и някъде иззад стените.

Изведнъж Терънс застана нащрек.

Ако всичко е наред, не трябва да се чува шум от придатъка и абсолютно никакъв – от

мозъка. Но нещо не беше наред и шумът се долавяше ясно.

Роботът се затъркаля назад, като продължаваше да „гледа“ космонавта. Сензорните орбити се намираха в тялото на машината. Бръмченето се усилваше, като от време на време изскачаха искри и се чуваше остро свистене. Терънс се ужаси от мисълта, че може да стане късо съединение и да избухне пожар в спасителната станция, без да има робот, който да го потуши.

Заослушва се напрегнато – искаше да определи къде точно бе вграден мозъкът на работа.

Стори му се, че е успял. Но дали наистина е там? Трябва да е или в стената зад преградата до хладилника, или зад един от панелите до транслационните апарати. Двете възможни места бяха съвсем близо едно до друго, но къде именно – от това зависеше много.

Смущенията, предизвикани от стоманената плоча пред мозъка, и объркващият шум от предавателя на работа пречеа на Терънс да установи мястото.

Той пое дълбоко дъх.

Счупените ребра се изместиха малко и краищата им опряха едно в друго.

Той изстена.

Високият измъчен вопъл заглъхна бързо, но ехото му продължи да тупти в главата на Терънс – като химн на агонията. Езикът машинално се показва и потрепна. Роботът се затъркаля напред. Терънс скри езика си и силно стисна устни, за да сподави вика, разтърсващ мозъка му. Машината спря. След секунда се затътри назад към нишата си.

Капки пот избиха по тялото на космонавта. Усещаше тънките струйки под скафандъра, под пуловера, под бельото, по кожата. Болката от ребрата изведнъж се изостри от непреодолим сърбеж.

Терънс помръдна съвсем малко – през скафандъра роботът не можеше да забележи движението. Сърбежът не престана. Колкото повече се опитваше да го спре и да не мисли за него, толкова по-нетърпим ставаше. Трябваше да се почеше!

Почти направи движението. Спря, преди да е започнал. Нямаше да оживее, за да изпита облекчението. Смях заклоочи в гърлото му. Господи, а аз се подигравах на нещастниците, които страдаха от постоянен сърбеж и не можеха да стоят мирно при преглед! На тези, които се почесваха и въздъхваха доволно. Боже, колко им завиждам!

Мравките по кожата не си отиваха. Той леко се извъртя. Засърбя го още повече. Отново пое дълбоко дъх.

Ребрата отново се отъркаха едно в друго. Този път припадна от болката.

* * *

– Е, Терънс, какви са първите ви впечатления от кибените?

Ерни Терънс погледна главнокомандувачия, сбърчи чело и прокара ръка по бузата си.

– Странни са – отговори, повдигайки рамене.

– Защо пък странни? – попита главнокомандувачият Фоли.

– Защото изглеждат съвсем като нас. С изключение, разбира се, на яркожълтата им пигментация и пръстите-пипала. Иначе по нищо друго не се различават от хората.

Главнокомандувачият затвори ковчега, в който беше направена аутопсията на кибен, извади цигара от сребърната си табакера, предложи и на лейтенанта. Запали, присвил едното си око, и се вторачи в младия човек.

– Боя се, че не е само това. Вътрешностите им имат такъв вид, сякаш някой ги е изтръгнал, безразборно ги е смесил с излишни елементи от няколко други вида и после ги е нахвърлял обратно, както му е било угодно. През следващите двадесет

години ще си блъскаме главите да открием механизма на тяхното съществуване.

Терънс изсумтя, разсеяно въртейки все още незапалената цигара между пръстите си.

– Това не е най-лошото.

– Прав сте – съгласи се главнокомандуваният. – През следващите хиляда години ще се опитваме да установим как мислят, как се бият, какво е необходимо, за да се разбираме с тях, какво ги мотивира.

„Ако ни оставят да живеем толкова дълго“ – помисли си Терънс.

– Защо сме във война с Кибен? – попита той по-възрастния мъж. – Защо наистина?

– Защото кибените искат да унищожат всеки човек, който съзнава, че е човек.

– Какво толкова имат против нас?

– Има ли значение? Може да е, защото кожата ни не е яркожълта, а пръстите ни не са копринени и не се огъват. Или защото нашите градове им се виждат прекалено шумни. Или, или... Много „или“. Но няма значение. Оцеляването няма значение, докато не ти се наложи да оцеляваш.

Терънс кимна. Беше му ясно. Както и на кибена. Той му се изхили и извади бластера си. Стреля право в целта, а корпусът на кораба му почервеня.

Той зави рязко, за да избегне ритането на собственото си оръжие. Движението на

креслото, което се плъзгаше по жлеба, така че да му осигурява видимост при маневрите, го замая.

Пропастта се приближаваше и той залитна, а устните му побеляха от усилието да се мобилизира. С неудържима въздишка онзи падна и предаде богу дух. Дългите му копринени пръсти се свиха – твърди като стомана – и се протегнаха с бръмчене към аптечката на полицата зад преградата.

Роботът приближаваше неумолимо, фини метални прашинки се стелеха, носени от полъх, идващ от нищото. Машината повдигна железни ботуши към лицето му.

По-близо и по-близо, докато вече нямаше накъде да се отдръпне.

Появи се светлината – ярка, по-ярка от всяка звезда, пламтяща, потрепваща, сияйна, хвърляща отблясъци по тялото на робота. Той се залюля, спъна се, спря. Забръмча, засвистя и избухна в хиляди летящи парченца, осветявайки цялата пропаст, на чийто ръб стоеше Терънс. Размаха ръце назад в последен опит да се отмести преди падането.

* * *

Подсъзнанието му го спаси. Дори докато траеха кошмарните видения, той не забрави къде се намира. Не изстена, не се сгърчи от

болка. Беше лежал неподвижен и безмълвен през цялото време.

Разбра, че трябва да е било така, защото още беше жив.

Сепна се, когато дойде в съзнание, и чудовището веднага се затъркаля откъм нишата си. Вече напълно се разбуди и, опрян до стената, не помръдна пак. Роботът се оттегли.

Терънс бавно въздъхна. За малко не бе сложил край на трите мъчителни дни – а може би и повече? Колко ли време е спал?

Почувствува глад. Господи, какъв глад! Болката пък ставаше все по-нетърпима. Дишаше едва-едва, но от неспирното щракане в ребрата и това го измъчваше. Сърбежът го влудяваше. Не можеше повече да понася и позата, в която се намираше – отпуснат до студената желязна преграда, чиито нитове сякаш се бяха забили в тялото му. Пожела смъртта.

Не желаше смъртта. Твърде лесно се осъществяваха подобни желания.

Само да можеше да повреди мозъка на робота! Нещо напълно невъзможно. Щеше да му е по-лесно да закачи Фобос и Деймос на ланеца си или да живее заедно със силициева девойка от Пенарес.

Трябваше изцяло да разруши мозъка, за да бъде обезвреден придатъкът, преди да се

е дотъркалял до Терънс и да го е смазал. Но стоманената преграда, която го делеше от мозъка, правеше шансовете му за успех по-малки от нула.

Замисли се. Коя ли част от тялото му роботът ще нападне първа? Само един удар на тази ръка-инструмент ще го убие. На всичкото отгоре, дори и по-дълбоко вдишване можеше да го довърши.

А дали нямаше да успее да се измъкне и да се добере до въздушната камера?

Безполезно. (1) В това му състояние роботът ще го хване преди още да се е изправил. (2) Дори ако по чудо се озове там, чудовището ще разбие вратите, камерата ще се напълни с въздух и механизмът ще откаже да работи. (3) Дори ако стане двойно чудо, какво, по дяволите ще му помогне това? Каската и ръкавиците се намираха в спасителната станция, а и нямаше къде да отиде на астероида. Корабът беше развалина – не можеше да изпрати сигнал оттам.

„Съдбата разчиства сметките си с мен“.

Колкото повече мислеше, толкова повече се убеждаваше, че скоро светлината ще загасне за него.

Светлината ще загасне...

Светлината...

Светлина...?

* * *

Господ, ако въобще имаше такъв, го бе чул. Терънс не вярваше в бога, но такова чудо можеше дори и от него да направи вярващ. Все още не беше спасен, но изход съществуваше – наистина изход.

Започна да действа.

Бавно, мъчително бавно повдигна дясната, невидима за робота ръка, към колана си. На него висяха необходимите за един космонавт прибори – комбиниран гаечен ключ, компас, гайгеров брояч, фенерче.

Последното бе чудото. Чудо във формата на фенерче.

С благоговение той го опипа, после трескаво го откачи от колана си – „очите“ на робота още нищо не виждаха.

Отдалечи фенерчето на сантиметър от тялото си и го насочи малко над издатината, която кракът му образуваше. Ако роботът го погледнеше, щеше да види само неподвижната маса на крака. За машината Терънс беше инертен. Статичен.

„Сега – мислеше той възбудено, – къде е мозъкът? Ако е зад трансляционните апарати, няма спасение. Ако е близо до хладилника, ще живея.“

Не можеше да си позволи да поема рискове. Трябваше да се раздвижи. Вдигна

единия си крак. Роботът тръгна към него. Този път бръмченето и свистенето се долавяха съвсем ясно. Терънс отпусна крака си.

Зад панела над хладилника!

Машината спря – почти до него. Секунди само решиха изхода. Тя забръмча, хвърляйки искри, и се върна в нишата си.

Сега той знаеше!

Натисна копчето. Лъчът на невидимото фенерче изскочи и се заби в преградата над хладилника. Натисна копчето отново и отново, а кълбото светлина ту се появяваше, ту изчезваше от гладката метална стена.

От робота се разхвърчаха искри и той излезе от нишата си. Погледна към Терънс само веднъж. После колелцата смениха посоката и чудовището се затътри към хладилника.

Железният юмрук ожесточено описа дъга и с оглушителен удар се стовари върху мястото, където кръгчето светлина ту се появяваше, ту изчезваше.

Завъртя се пак. Отново и отново. Докато преградата не падна и не се показаха фините бобини пластинки, жици и тръбички зад нея – сега вече ненужни отпадъци. Докато роботът не замръзна с полувдигнатата ръка, готова пак да удари. Мъртъв. Неподвижен. И мозък, и придатък.

Дори и сега Терънс продължи трескаво да натиска копчето на фенера. Още и още.

Изведнъж осъзна, че всичко е свършило.

Роботът беше мъртъв, а той – жив. Ще бъде спасен! Не се съмняваше в това. Сега вече можеше и да се разплаче.

Уголемена, аптечката заплува пред очите му. Транслационните апарати му се усмихнаха.

„Бог да те благослови, малка спасителна станцийко!“ – помисли Терънс, преди да припадне.

[⏪](#)

А-шахта

Научно-фантастичен разказ

Айзък Азимов

Дори и от каютата, в която беше натикан заедно с останалите пътници, Антъни Уиндъм все пак успяваше да долови същността на битката. Той знаеше, че краят можеше да бъде само един. Земният им кораб беше само слабо въоръжен търговски кораб, а това, което зърна от клороския вражески кораб, бе достатъчно, за да различи, че е военен.

Скоро щяха да бъдат на борда, тези клороски чудовища. Скафандрите щяха да ги затрудняват и броят на жертвите им щеше да е висок, но те желаеха земния кораб. Уиндъм разгледа пътниците. За миг си помисли, че ако бяха въоръжени...

Той отхвърли тази мисъл. Портър очевидно бе изпаднал в паника, а и младежът, Люблан, не изглеждаше по-добре. Братята Полиоркетис – дявол да го вземе, не можеше да говори за тях поотделно – се бяха свили в един ъгъл и говореха само помежду си. Виж, Мулен беше друго нещо. Той седеше съвършено изправен, без никакви признаци на страх или някаква друга емоция на лицето си. Но

човекът беше само около метър и шестдесет висок и без съмнение през целия си живот не бе държал каквото и да било оръжие в ръцете си.

Там беше и Стюарт, с полузамръзналата си усмивка и с дълбоко вкоренения си сарказъм. Уиндъм хвърли поглед към него сега и го видя да седи и да прекарва мъртвешки белите си ръце през жълтеникаво-червената си коса. С тези изкуствени ръце той бе безполезен.

Уиндъм усети потръпващите вибрации от контакта на кораб с кораб и след пет минути долови шума от битката по коридорите. Единият от братята Полиоркетис извика и се втурна към вратата. Другият изкрещя:

– Аристидис! Почакай! – и се хвърли след него. Всичко стана страшно бързо. Аристидис излезе от вратата в коридора. Другият от братята Полиоркетис извика кратко, то не бе дори вик. Уиндъм бе до вратата и се взря ужасен в почерняващото петно – това, което беше останало от Аристидис.

Бяха необходими съвместните усилия на останалите, за да внесат другия брат обратно в стаята.

Шумът от битката заглъхна.

Стюарт каза:

– Това е то. Ще оставят двама на борда, двама от клоросите, и ще ни откарат на някоя от техните планети. Ние, естествено, сме военнопленници.

– Само двама от клоросите ще останат на борда? – попита Уиндъм удивен.

– Такъв им е обичаят – каза Стюарт. – Защо питате? Смятате да поведете храбро нападение и да възвърнете кораба ли?

Уиндъм се изчерви.

– Просто се информирам, дявол да го вземе.

Но авторитетният тон, който се бе опитал да възприеме, му бе изменил, знаеше го. Той беше просто един накуцващ старец, бивш военен.

А Стюарт вероятно е прав. Той е живял между клоросите и познаваше обичаите им.

* * *

Джон Стюарт бе заявил още в самото начало, че клоросите са джентълмени. Бяха минали двацет и четири часа затворничество и сега той повтори изявлението си, докато свиваше пръстите на

ръцете си и гледаше как по нежната артиплазма се появяват и изчезват бръчки.

Доставяше му удоволствие реакцията на неприязън, която предизвикваше у другите, но той все повече се отегчаваше да ги дразни. Уиндъм бе прекалено отпуснат, а Портър умееше само да се оплаква. Останалите мълчаха. Деметриос Полиоркетис се беше оттеглил в един свят на мълчалива вътрешна печал. Сега той седеше безмълвен на койката си. Докато Стюарт го наблюдаваше, лицето му потъна в мазолестите длани, така че остана да се вижда само къдравата му рошава коса.

Клод Люблан се опитваше без успех да чете писмо. Той беше най-младият от шестимата, едва излязъл от колежа се връщаше на Земята, за да се ожени. Стюарт тази сутрин го бе видял тихо да хлипа като разстроено дете. Той беше много нежен, с почти момичешки красиви големи сини очи и пълни устни.

Оставаше само Рандолф Мулен. Стюарт наистина нямаше и най-малката идея какво да мисли за него. Той беше единственият от шестимата, който бе прекарал в Арктурианските светове по-дълъг период от време.

Как става така, че пътниците толкова бързо научават толкова много един за друг?

Доколкото Стюарт знаеше, дребното човече почти не бе разговаряло на борда на кораба. Мулен беше неизменно учтив, винаги отстъпваше встрани, за да направи път на другите, и изглежда целият му речник се състоеше само от „благодаря“ и „извинявайте“.

Той беше дребен, много педантичен. След събуждането си тази сутрин бе оправил спретнато койката си, беше се обръснал, изкъпал и облякъл. Дългогодишните му навици не изглеждаха ни най-малко нарушени от факта, че сега бе затворник.

Приличаше на карикатура на счетоводител. И най-странното в цялата работа е, помисли си Стюарт, че той е точно това. Беше го забелязал в регистъра – Рандолф Флуелън Мулен; длъжност – счетоводител; месторабота – Прайм Пейпър Бокс Кампъни; Тобаяс Авеню 27, Ню Уорсоу, Арктур II.

* * *

– Мистър Стюарт?

Стюарт вдигна поглед. Пред него стоеше Лъоблан, горната му устна леко потреперваше. Стюарт се опита да си припомни как човек се държи любезно. Той каза:

– Какво има, Лъоблан?

– Кажете ми, кога ще ни пуснат да си вървим?

– Откъде бих могъл да знам?

– Всички казват, че сте живял на клороска планета и току-що заявихте, че били джентълмени.

– Предполагам, че ще ни позволят да изпратим съобщения, щом като се озовем на тяхна планета.

Дрезгавият глас на Портър се намеси възбудено:

– Кажете ми тогава, щом знаете толкова много за тези дяволи, какво ще правят с нас, докато сме интернирани? С какво ще ни хранят? Откъде ще взимат кислород за нас? Ще ни убият, казвам ви!

– Няма да ни убият. Ако имаха такива намерения, щяха да са го направили досега. Вижте, ние също пленяваме клороси, и само въпрос на здрав разум е да третираш затворниците си прилично, ако искаш и другата страна да се държи прилично с твоите хора. Ние ще живеем. Те ще имат грижа за това.

Прозвуча малкият предупредителен зумер.

Полиоркетис рязко изправи глава и бавно се надигна, устните му се дръпнаха назад. Само едно нещо можеше да бъде зад вратата. Стюарт внимателно се приближи.

Полиоркетис го забеляза и вътрешно се изсмя. Нека клорото влезе и тогава Стюарт, дори заедно с всички останали, не би могъл да го спре.

„Изчакай, Аристидис, само миг още изчакай и една част от отмъщението ще бъде платена!“

Вратата се отвори и влезе фигура, обвита изцяло в безформена, вълниста пародия на скафандър.

Странен, неестествен, но не съвсем неприятен глас, започна:

– С немалко безпокойство, земляни, моят другар и аз...

Той рязко спря, когато Полиоркетис, с рев, връхлетя. Нямаше нищо заучено в нападението му. То беше истински бичи импулс. Привел ниско тъмната глава, разперил яките си ръце с обрасли с косми пръсти, той тежко се метна напред. Запрати Стюарт на една страна, преди още да бе имал възможност да се намеси.

Клорото можеше без особени усилия да спре насочилия се право напред Полиоркетис или да отстъпи встрани, пропускайки вихрушката покрай себе си. Но не го направи. То извади с бързо движение някакво малко оръжие и един лек, розов, сияен лъч проблесна към втурналия се землянин. Полиоркетис се препъна и рухна, в

тялото му запази изкривената си поза и вдигнатия крак, сякаш бе поразено от светкавична парализа.

Клорото каза:

– Не е ранен за постоянно.

То не изглеждаше възмутено от упражненото насилие. Отново започна:

– Земляни, моят другар и аз научихме за известно вълнение в тази каюта. Имате ли някакви нужди, които бихме могли да задоволим?

Стюарт се бе хванал за коляното, което беше ударил. Той каза:

– Не, благодарим ти, клоро.

– Ей, слушайте – задъха се Уиндъм, – това в дяволски оскърбително! Искаме да бъде уредено освобождаването ни!

Малката насекомоподобна глава на клорото се обърна към дебелото старче. Гледката не беше приятна. Клорото беше високо почти колкото землянин, но горната му половина представляваше само тънък, стъбловиден врат и нещо като изпъкналост за глава. Тя се състоеше от тъп, триъгълен хобот отпред и по едно изпъкнало око от двете страни. Това, което съответствуваше на мозъка при клорото, се намиреше там, където би се намирал човешкият корем, а главата бе оставена просто за сетивен орган, Скафандърът на клорото следваше общо

взето очертанията на главата, двете очи се виждаха през два чисти полукръга от стъкло, и те изглеждаха бледозелени от хлорната атмосфера в скафандъра.

Едно от очите бе изкривено под прав ъгъл към Уиндъм.

Гласът каза:

– Сериозно ли говорите, землянино? Сигурно сте чували за правила за размяна на пленници.

Клорото се огледа наоколо, местейки погледа си с бързи завъртания на главата, като гледаше към всеки отделен обект първо с едното, а после и с другото око. Според Стюарт всяко око изпращаше отделен импулс към коремния мозък, който трябваше да ги координира, за да получи пълна информация.

Уиндъм нямаше какво да каже. Другите също.

Те го наблюдаваха как се обърна и излезе.

* * *

Портър се закашля и каза задавено:

– Господи, помиришете само този хлор! Ако не направят нещо, всички ще измрем с прогнили дробове!

Стюарт отвърна:

– Млъкнете! Във въздуха няма достатъчно хлор, за да накара дори един комар да кихне!

Между другото, малко хлор е полезен за вас. Той може да убие вируса на настинката ви!

ТОЙ отиде до мястото, където още беше проснат Полиоркетис и коленичи до него:

– Удобно ли ти е, бебчо?

Уиндъм каза:

– Показвате дяволски лош вкус като говорите по този начин, Стюарт!

– Добре, щом толкова сте се загрижили за него, защо тогава не го вдигнете с Портър върху койката?

Той им помогна. Ръцете на Полиоркетис неконтролируемо трепереха.

– И не бъдете прекалено внимателни с него, все пак! – каза Стюарт. – Проклетият глупак можеше да предизвика смъртта на всички ни. И за какво?

Той побутна неподвижното тяло на Полиоркетис и седна на ръба на койката.

– Можеш ли да ме чуваш, Полиоркетис?

Очите на Полиоркетис проблеснаха. Една ръка немощно се повдигна и падна отново.

– Добре тогава, слушай! Никога повече не опитвай подобно нещо! Следващият път то може да означава край за всички ни, Ние съжаляваме за брат ти и това е една отвратителна нелепост, но грешката си беше негова.

Полиоркетис се опита да се надигне, но Стюарт го бутна обратно.

– Не, продължавай да слушаш – каза той.
– Зная какво ти се върти в главата! Мислиш си, че щом се справиш от парализата, ще си излееш чувствата в удари. Е, ако го направиш, това вероятно ще означава край за всички ни. – Той стана и облегна гръб на стената. В този момент водеше борба с всички тях: – Никой от вас не познава клоросите така, както аз ги познавам. Физическите разлики, които виждате, не са важни. Важни са разликите в разбиранията им. Те например не проумяват възгледите ни за секса. Не му придават никакво значение. Но придават значение на социалните групировки. Не забравяйте, че техните прадеди са имали много общо с нашите насекоми. За тях всяка група хора, намерени заедно, образува социална единица.

Това просто означава всичко за тях. Аз не разбирам точно какво означава. Никой човек не би могъл. Но резултатът е, че те никога не разпръсват една група, точно както ние не разделяме майка от децата ѝ, ако е във възможностите ни. Една от причините да са толкова меки с нас сега е може би представата им за нашата всеобща покруса от факта, че са убили един от нас и те се чувстват виновни за това.

Но ще трябва да запомните: предстои ни да бъдем държани заедно през цялото

време. Тази мисъл не ми се нрави. Не бих си избрал никой от вас за компания и съм напълно сигурен, че никой от вас не би избрал мен. Но това е положението. Клоросите никога не биха могли да проумеят, че нашето съвместно пребиваване на кораба е било чиста случайност.

Това означава, че трябва някак да я караме. Проумяхте ли това? Какво ще кажеш, Полиоркетис? Ти проумя ли го? Затова нека се обиждаме, ако се налага, но да си държим ръцете по джобовете.

* * *

За Клод Льоблан най-лошото свърши. Беше му се гадило достатъчно; гадило от много неща, но най-силно – от факта, че въобще бе напуснал Земята. Да постъпи в колеж далеч от Земята бе му се струвало нещо велико. То беше приключение и го бе отървало от майка му. След първия месец на уплашено приспособяване това бягство му бе носило подличка радост.

И после, през летните ваканции, той не беше вече Клод, плахият студент, а Льоблан, космическият пътешественик. Бе се перчил с този факт с всички сили. Той го бе карал да се чувства човек, който говори за звезди и Скокове, за бит и обичаи на други светове, той му бе дал смелост с Маргарет. Тя го бе

обичала заради опасностите, които бе преодолял...

Само дето тази беше първата и той не се бе справил особено добре. Знаеше го, срамуваше се и му се искаше да е като Стюарт.

Той използва като извинение времето за ядене и се приближи.

– Мистър Стюарт?

Стюарт вдигна поглед и кратко каза:

– Как се чувстваш?

Льоблан усети, че се изчервява.

– Много по-добре, благодаря. Ние се храним. Помислих си да ви донеса порцията.

Стюарт пое предложената консерва. Това беше стандартната космическа храна; съвсем изкуствена, концентрирана, хранителна и някак незадоволяваща. Затопляше се автоматично при отварянето, но можеше да се яде и студена, ако бе необходимо. Макар че бе приложен и комбиниран вилица-лъжица прибор, порцията беше с консистенция, която правеше употребата на пръстите практично и не особено цапащо действие.

Известно време те се храниха мълчаливо, после Льоблан извика:

– Вие сте толкова сигурен в себе си, мистър Стюарт! Трябва да е великолепно!

– Сигурен в себе си? Благодаря, но ето ти го там твоя самоуверен човек.

Льоблан проследи учудено посоката на кимването.

– Мистър Мулен? – прошепна. – Този дребосък? О, не!

Сякаш привлечен от споменаването на името му, макар и без да го бе чул, Мулен се присъедини към тях. Консервата с дажбата му бе едва докосната.

Гласът му имаше обичайната прилика с плахо шумолящ хрусталак.

– Колко време, мистър Стюарт, смятате, че ще отнеме пътуването?

– Не мога да кажа, Мулен. Без съмнение, те ще отбягват установените търговски маршрути и ще правят повече Скокове през хиперпространството, за да избегнат евентуално преследване. Няма да се учудя, ако отнеме около една седмица. Защо питате? Предполагам, че имате някоя много практична и логична причина.

– Ами да. Естествено. – Той беше сякаш напълно брониран срещу всякакъв сарказъм. – Мина ми през ум, че може би ще е разумно да разпределим на дажби дажбите, така да се каже.

– Имаме достатъчно храна и вода за цял месец. Това бе първото нещо, което проверих.

– Разбирам. В такъв случай ще довърша консервата.

Той го направи, като изискано използваше универсалния прибор и от време на време попиваше неизцапаните си устни с носна кърпичка.

* * *

Полиоркетис стъпи на краката си около два часа по-късно. Той леко се олюляваше и изглеждаше като Духа на обесения. Не се опита да се приближи до Стюарт, а заговори откъдето си беше:

– Зелен, вонящ шпионино, внимавай – каза той.

– Чу какво казах преди малко, Полиоркетис.

Уиндъм се наклони към него.

– Скъпи ми човече, не е в това въпросът. Трябва да има някакъв начин да се спасим!

– Добре. Назовете го.

– Нека всички помислим. Само двама клоро са на борда на кораба. Ако някой от нас успее да се промъкне до тях и...

– Как? Останалата част от кораба е изпълнена с хлор. Ще трябва да се облича скафандър. Гравитацията в тяхната част на кораба е по-висока, така че този, който би се заел с тази работа, ще топурка натам бавно и тежко.

* * *

Мулен каза замислено:

– Разбира се, има един начин, по който бихме могли да изненадаме клоросите.

Изявлението му щеше да мине незабелязано, ако не беше Полиоркетис. Той грубо се изсмя:

– Мистър Счетоводител! – каза той. – Мистър Счетоводител, продължавайте! Вие също държите големи речи. Оставете думите да се търкалят като празен варел. – Той се обърна към Стюарт и злобно повтори: – Празен варел! Сакаторък, празен варел!

Тихият глас на Мулен се загуби, докато говореше Полиоркетис, но след това каза, говорейки директно на Стюарт:

– Можем да успеем да ги достигнем отвън. Тази каюта има а-шахта, сигурен съм.

– Какво е това „а-шахта“? – попита Лъоблан.

– Ами... – започна Мулен и спря затруднен.

Стюарт каза:

– Това е „аварийна шахта“. В главните помещения на всеки кораб я има. Това е просто малка, херметична камера, в която се плъзва трупът. Погребение в Космоса. Винаги много сантименталности и наведени глави, и капитанът изнася треперлива реч от типа, който Полиоркетис не би харесал.

Лицето на Лъоблан се сгърчи.

– Да използваме това, за да излезем от кораба?

– Защо не? Суеверност?... Продължавайте, Мулен!

Дребният човек бе изчакал търпеливо. Той каза:

– Веднъж излязъл отвън, човек би могъл да влезе отново в кораба през парните дюзи. Възможно е да се извърши... с късмет. И тогава би се оказал един неочакван посетител в командната кабина.

Стюарт го гледаше с любопитство.

– Как ви хрумна тази идея? Какво разбирате вие от дюзи?

Мулен се покашля.

– Имате предвид, понеже работих в компания за картонени кутии? Ами... – Той порозовя, изчака един миг и започна отначало с безцветен, лишен от емоции глас. – Моята компания, която произвежда луксозни картонени кутии и опаковки, преди няколко години въведе поточна линия за бонбониери тип „космически кораб“ за деца. Те бяха така конструирани, че при дръпването на едно шнурче вътре се спукваха мънички резервоарчета и струйки въздух под налягане се изстрелваха през имитациите на дюзи. Така подхвърляха из стаята кутията, разпръскваща бонбони. Идеята при внедряването беше, че децата ще сметнат за вълну-

ващо да играят с кораба, и за забавно – да се боричкат за бонбоните.

Всъщност провалът беше пълен. Корабът чупеше чинии и понякога удряше някое дете по окото. Още по-лошо, децата не само се боричкаха за бонбоните, но и се биеха за тях. Това беше почти най-лошият ни провал. Загубихме хиляди.

От друга страна, докато се проектираха кутиите, цялата служба беше крайно заинтригувана. За известно време всички бяхме станали специалисти по дюзите. Аз самият изчетох доста книги за конструирането на корабите. В личното си време обаче, не в служебното.

Стюарт бе заинтригуван. Той каза:

– Знаете ли, идеята е малко като на филм, но би могла да свърши работа, ако ни се намери някой герой в повече. Ще се намери ли?

– Какво ще кажеш за себе си? – попита Портър възмутено. – Нас ни заливаш с презрението на евтините си остроумия, но не забелязвам ти да се кандидатираш за нещо.

– То е, защото аз не съм герой, Портър. Признавам си го. Моята цел е да оцелея. Но вие сте благородни патриоти. Какво ще кажете за себе си, Уиндъм? Вие сте старшият герой тук.

Уиндъм каза:

– Вие знаете много добре, че на моята възраст и с този крак... – той положи длан върху неподвижното си коляно, – аз не съм в състояние да извърша подобно нещо, колкото и да ми се иска.

– Ах, да – каза Стюарт, – и аз самият съм сакат в ръцете, както твърди Полиоркетис. Това ни спасява. А какви недъзи имат останалите?

– Слушайте! – извика Портър. – За какво е всичко това? Как би могъл човек да се вмъкне през дюзите? Ами ако клоросите ги използват, докато някой от нас е там?

– Е, Портър, въпрос на шанс. Точно това е вълнуващото.

– Но той ще се свари като рак в черупката си.

– Хубав образ, но неточен. Газовият поток ще действа съвсем кратко време, може би една или две секунди и изолациите на скафандъра ще издържат толкова. Освен това, струята се изхвърля навън с няколкостотин мили в секунда, така че ще бъдеш издухан далеч от кораба, преди газовете да успеят дори да те затоплят. Всъщност ще бъдеш издухан на порядъчно много мили далеч в пространството, след което ще си напълно извън обсега на клоросите. Разбира се, няма да имаш възможност да се върнеш на кораба.

Портър обилно се потеше.

– Не си ме изплашил и за минута, Стюарт.

– Не съм ли? Значи предлагаш да отидеш? Сигурен ли си, че си обмислил какво означава да си изхвърлен в Космоса? Ще бъдеш съвсем сам, както знаеш. Наистина съвсем сам. Газовата струя вероятно ще те е оставила да се въртиш или премяташ с хубава скорост. Няма да усещаш това. Ще ти се струва, че си неподвижен. Но всички звезди ще се въртят и въртят около теб, сякаш са само резки в небето. Никога няма да спрат. Дори няма да се забавят. После отоплителната ти система ще са изтощи, кислородът ти ще се свърши и много бавно ще умреш. Ще имаш много време за мислене. Или, ако бързаш, ще можеш да разхерметизираш скафандъра си. Това също няма да е приятно. Виждал съм лицата на мъже, на които при злополука им се е скъсал скафандъра, и гледката е доста ужасна. Но ще бъде поне по-бързо. Тогава...

Портър се обърна и се отдалечи с несигурна крачка.

Стюарт небрежно каза:

– Героична постъпка – първи път. Няма предложения до този момент.

Полиоркетис заговори и дрезгавият му глас загрубаваше думите:

– Продължавай да плямпаш, мистър Голяма уста. Само продължавай да дрънкаш този празен варел. Съвсем скоро ще получиш шут в зъбите. Едно момче тук май вече гори от желание да те ритне, а, мистър Портър?

Погледът на Портър към Стюарт потвърди верността на подмятанията на Полиоркетис.

– Тогава ти, Полиоркетис? – каза Стюарт.
– Ти си смелчагата с големите юмруци. Искаш ли да ти помогна да си сложиш скафандъра?

– Смяташ ли, че към теб ще се обърна, ако имам нужда от помощ?

– Ами ти, Люблан?

Младият човек се отдръпна.

– Дори не и за да се върнеш при Маргарет?

Люблан успя само да поклати глава.

– Мулан?

– Ами... аз ще опитам.

– Вие какво?

– Казах, че да, ще опитам. В края на краищата, идеята е моя.

Стюарт изглеждаше зашеметен.

– Сериозно ли говорите? Защо?

Мулен сви устни.

– Защото никой друг няма да го направи.

– Но това не е основание. Особено за вас.

Мулен сви рамене.

Зад Стюарт издрънча изпусната консерва. Уиндъм се втурна към тях.

Той каза:

– Наистина ли възнамерявате да отидете, Мулен?

– Да.

– В такъв случай, дявол да го вземе, позволете ми да ви стисна ръката. Харесвате ми. Вие сте един... един землянин, за бога. Направете това и, победител или загинал, аз ще разнасям славата ви.

Мулен стеснително си издърпа ръката от здравата хватка.

А Стюарт се видя в чудо. Бе изпаднал в съвсем необичайно положение. Всъщност, бе изпаднал в най-необичайното за него положение.

Нямаше какво да каже.

* * *

Напрежението спадна. Потиснатостта и разочарованието се бяха поразсеяли, заменени от вълнението на заговора. Дори Полиоркетис опипваше скафандрите и коментираше лаконично и дрезгаво кой смята за подходящ.

Мулен се сблъска с цяла камара проблеми. Скафандърът висеше съвсем хлабаво около него, дори и след затягането на всички закопчалки. Вече беше готов,

оставаше да се завинти само шлема. Той наведе глава.

Стюарт държеше шлема с усилие. Той беше тежък и артиплазмените му ръце не го захващаха добре.

– Най-добре си почешете носа, ако ви сърби – каза той. – Това е последната ви възможност за известно време.

Той не добави: „Може би завинаги“, но си го помисли.

Мулен каза безстрастно:

– Мисля, че няма да е зле да нося и резервна кислородна бутилка.

– Да, наистина.

– С контролен вентил?

Стюарт кимна.

– Досещам се за какво мислите. Ако действително бъдете издухан далече от кораба, бихте могли да се опитате да го догоните, като използвате бутилката за реактивен двигател.

Закрепиха шлема на мястото му и закачиха резервната бутилка на кръста на Мулен. Полиоркетис и Лъоблан го повдигнаха над зеещия отвор на а-шахтата. Тя беше зловещо тъмна отвътре – металната обшивка на вътрешността ѝ бе боядисана в траурно черно.

Щом Мулен влезе наполовина вътре, Стюарт го спря като почука по прозрачната част на шлема му.

– Можете ли да ме чувате?

Мулен отвътре кимна.

– Притокът на въздух достатъчно ли е? Някакви проблеми в последния момент?

Мулен вдигна бронираната си ръка в уверение.

– Тогава помнете, не използвайте радиото на скафандъра там, отвън. Клоросите може и да уловят сигнала.

Той неохотно отстъпи встрани. Силните ръце на Полиоркетис запускаха Мулен, докато се чу издумкването на обутите в стомана крака по външната клапа. Вътрешната се затвори с ужасна окончателност, скосените ѝ силициеви уплътнители издадоха лек, шипящ звук. Те здраво закрепиха клапата на мястото ѝ.

Стюарт стоеше при шалтера, който контролираше външната клапа. Той го дръпна и стрелката, показваща налягането на въздуха в шахтата, падна до нула. Малка, червена светлинка предупреди, че външната клапа е отворена. После светлинката изчезна, клапата се затвори и стрелката бавно се изкачи.

Те отвориха отново вътрешната клапа и установиха, че шахтата е празна.

Полиоркетис заговори пръв.

– Пустият му дребосък! Отиде! – Той учудено погледна към другите. – Толкова дребен и такъв кураж!

Стюарт си прочисти гърлото и каза:

– Вижте, аз разправях разни работи, дето не бяха май толкова забавни в края на краищата, като си помисля за това сега. Искам да кажа, че съжалявам, ако е било така.

Той мрачно се извърна и се запъти към леглото си. Чу стъпки зад себе си и усети допир до ръкава си. Обърна си – беше Льоблан.

Младежът тихо каза:

– Аз продължавам да смятам, че мистър Мулен е един дядка.

– Е, не е дете. На около четиридесет и пет или петдесет е, предполагам.

Льоблан каза:

– Смятате ли, мистър Стюарт, че трябваше аз да отида вместо него? Най-младият съм тук. Не ми харесва мисълта, че съм оставил един старец да отиде на моето място. Това ме кара да се чувствам като престъпник.

– Зная. Ако загине, ще стане много лошо.

– Но той отиде доброволно. Не сме го карали, нали?

– Не се опитвай да бягаш от отговорността, Льоблан. Това няма да те накара да се чувствуваш по-добре. Всеки от нас има по-силен мотив да поеме риска.

И Стюарт мълчаливо седна.

* * *

Мулен усети опората под краката му да изчезва и стените около него бързо да се изплъзват, прекалено бързо. Той разбра, че освободеният въздух го отнася със себе си и панически запъна ръце и крака в стените, за да се задържи. За труповете беше наложително да бъдат пращани далеч от кораба, но той не бе труп... в момента.

Краката му изскочиха навън и са залюляха. Чу прилепването на едната от магнитните обувки към корпуса, точно когато останалата част от тялото му изскочи навън като тапа. Той опасно се олюля на ръба на отвора – изведнъж бе сменил ориентацията и гледаше надолу към него, после отстъпи крачка назад, когато капакът се затвори сам и гладко пасна към корпуса.

Обзе го чувство за нереалност. Сигурно това не е той, който стои върху външната повърхност на космически кораб. Не и Рандолф Ф. Мулен. Толкова малко човешки същества въобще можеха да кажат, че са го правили, дори и тези, които постоянно пътуваха из Космоса.

Едва сега постепенно осъзна болката. Изстрелването му през тази дупка с прилепен към корпуса крак, почти го бе превило на две. Опитва предпазливо да се раздвижи и установи, че движенията му са несигурни и е почти невъзможно да ги контролира. Реши, че нищо не е счупено, макар че мускулите от лявата, му страна бяха зле разтегнати.

А после дойде на себе си и забеляза, че светлините на китките на скафандъра му са включени. При тяхната светлина бе гледал в чернотата на а-шахтата. Сепна го изнервящата мисъл, че отвътре клоросите могат да видят еднаквите петънца движеща се светлина по корпуса. Щракна клавиша върху колана на скафандъра.

Мулен никога не си бе представял, че стъпил върху космическия кораб, няма да може да вижда корпуса му. Но беше тъмно – толкова тъмно отдолу, колкото и отгоре. Съществуваха само звездите, твърди и ярки малки точки без измерения. Нищо повече. Нищо повече никъде. Под краката му нямаше дори и звезди... нямаше ги дори краката му.

Той вдигна глава да погледне звездите. Зави му се свят. Те бавно се движеха. Или, по-точно, стояха неподвижни, а се въртеше корабът, но той не можеше да убеди очите си в това. Те се движеха. Погледът му ги

проследи – надолу и зад кораба. Нови звезди нагоре от другата страна. Черен хоризонт. Корабът съществуваше само като място без никакви звезди.

Никакви звезди? Е, имаше една почти в краката му. Той тъкмо щеше да се протегне към нея и осъзна, че тя е само блестящо отражение в огледалния метал.

Движеха се с хиляди мили в час. Звездите. Корабът. Той. Но това не означаваше нищо. За сетивата му имаше само тишина и мрак и бавното въртене на звездите. Очите му следяха въртенето... и шлемът на главата му се удари в корпуса на кораба с тихо извънтяване.

Той панически заопипва наоколо със своите плътни, нечувствителни, изpletени от силициевни нишки ръкавици. Краката му все още прилепваха към корпуса, но останалата част от тялото му се бе извила назад, с прав ъгъл в коленете. Извън кораба нямаше гравитация.

Той диво се отблъсна от корпуса, тялото му се огъна напред.

Опитва по-бавно, балансирайки с две ръце по корпуса, докато клекна, без да се клатушка. После нагоре. Много бавно. Изправяне. Ръцете встрани за равновесие.

Вече беше прав – с чувство на гадене и виене на свят.

Той се огледа. Господи, къде бяха дюзите? Не можеше да ги види. Те бяха черно върху черно, нищо върху нищо.

Бързо включи светлината на китката си. В Космоса няма лъчи, само елиптични, остро очертани петна синя стомана, хвърлящи отразената светлина към него. Където срещнеха нит, се появяваше сянка, като отрязана с нож, черна като Космос, а осветените участъци бяха рязко очертани, без преливане.

Помръдна ръце и тялото му леко се люшна в обратната посока: действие и противодействие. Пред него изникна видението на дюза с гладки, цилиндрични страни.

Направи опит да се придвижи към нея. Кракът му бе здраво залепнал за корпуса. Дръпна го и той се заизмъква нагоре, сякаш се бореше с плаващи пясъци. Три инча нагоре и почти успя да го освободи; шест инча – и му се стори, че кракът му ще отлети.

Той го премести напред и го пусна. Усети го как влиза в пясъка. Когато подметката му стигна на два инча от корпуса, тя изщрака неконтролируемо, като със звън удари корпуса. Скафандърът му пое вибрациите и ги усили в ушите му.

Замръзна в абсолютен ужас.

Той изчака малко, после отново опита да си вдигне крака – само на един инч, задържайки го със сила и придвижвайки го хоризонтално. Хоризонталното движение не изискваше никакво усилие, то бе движение перпендикулярно на магнитните сили. Но трябваше да внимава кракът му да не щракне долу.

Изпъшка от усилието. Всяка стъпка бе агония. Сухожилията на колената му степеняха, в кръста му се забиваха ножове.

Мулен спря – дюзите бяха точно пред него.

Корабът имаше четири дюзи, на деветдесетградусови интервали, стърчащи навън под ъгъл. Те бяха „фината настройка“ на курса на кораба. Грубото насочване ставаше с мощните тласкачи отзад и отпред, които фиксираха крайната скорост, и с хиператомиците, които имаха грижа за поглъщащите пространството Скокове.

Но от време на време посоката на полета трябваше леко да се коригира и тогава се задействаха парните дюзи. Поединично те можеха да насочват кораба нагоре, надолу, надясно и наляво. При съответните пропорции на налягането корабът можеше да завива във всяка желана посока.

Мулен се бе доверявал до ръба на парните дюзи. Представи си каква картинка е – малко

зрѐнце олюляващо се на самия рѐб на устройство, което стърчеше от един кораб, носещ се през пространството с десет хиляди мили в час.

Той се надвеси да хвърли поглед в дюзата и корабът се устреми стрѐмно надолу, тѐй като ориентацията му се смени. Посегна да се хване, но не падаше. В Космоса нямаше горе и долу освен това, което неговият обѐркан мозѐк избереше за горе и долу.

Дюзата-цилиндѐр беше точно толкова широка, колкото да побере човек, за да може да се влиза в нея при поправки. Светлинният лѐч улови стѐпалата почти директно срещу мястото му на рѐба. Въздѐхна облекчено. Някои кораби нямаха стѐлби.

Той си проправи пѐт към дюзата. Струваше му се, че корабът се изплѐзва и върти под него при всяко мрѐждане. Вдигна рѐка над рѐба на дюзата, опипвайки стѐпалото, отлепи крака си и се вмѐкна вътре.

Вѐзелът в стомаха му, появил се там още в първия миг, сега се загърчи в агония. Ако избереяха този момент, за да извършат някоя маневра с кораба, ако парата изсвистеше навън сега...

Той въобще нямаше да я чуе; въобще нямаше да разбере. В единия миг щеше да се държи за стѐпалото, бавно опипвайки

следващото с несигурна рѐка. В следващия – щеше да се озове в Космоса сам, а корабът щеше да е само едно тѐмно, тѐмно небитие, загубено завинаги между звездите.

От него отново течеше пот, а сега усещаше и жажда. Той я изхвърли от съзнанието си. Нямаше да има какво пиене, докато не излезеше от скафандѐра... ако излезеше въобще.

Едно стѐпало нагоре, още едно и още едно. Колко ли бяха? Рѐката му се хлѐзна и той невярващо се втренчи в блясъка под лѐча светлина.

Лед?

А защо не? Парата, невероятно гореща каквато беше, попадеше върху метал с температура почти равна на абсолютната нула. В кратките мигове на изхвърлянето нямаше време металът да се затопли над точката на замрѐзване на водата. Кондензираше се пласт лед, който бавно сублимираше във вакуума.

Опипващата му рѐка достигна края. Отново светлинките на китките. Втренчи се с надигащ се ужас в парния струйник, половин инч в диаметѐр. Изглеждаше мъртъв, безвреден. Но сигурно винаги изглеждаше така, до микросекундата преди...

Около него се намираше външният парен шлюз. Той бе окачен на една централна ос,

закрепена с пружини откъм Космоса и с винтове – откъм кораба.

Мулен здраво се запъна в едно стъпало и натисна външния шлюз, който леко поддаде. Заяждаше, но не бе необходимо да се натиска прекалено.

Напъна се към шлюза и го завъртя, като усети как тялото му се завърта в обратната посока. Винтът пое напрежението, докато той внимателно нагласи малкия контролен ключ, който освобождаваше пружините. Колко добре си спомняше книгите, които бе чел!

Озова се във вътрешната камера, която бе достатъчно широка, за да се настани човек в нея – отново за удобство при поправки. Вече не можеше да бъде издухан от кораба. Ако сега пуснеха парата, той просто щеше да бъде запратен върху вътрешния шлюз – достатъчно силно, за да бъде сплескан на каша. Една бърза смърт, която поне въобще нямаше да усети.

Бавно откачи резервната кислородна бутилка. Оставаше само един вътрешен шлюз между него и контролната кабина. Този шлюз се отваряше навън, към Космоса. И той пасваше стегнато и гладко. Нямаше абсолютно никакъв начин да бъде отворен отвън.

Мулен се покачи над шлюза, притиснал прегънатия си гръб към вътрешната

повърхност на камерата. Това затрудни дишането му. Резервната кислородна бутилка провисна под неестествен ъгъл. Той хвана маркуча ѝ и го залюля, тласквайки го към вътрешния шлюз така, че да избумти. И пак... и пак...

Това би трябвало да привлече вниманието на клоросите. Те би трябвало да проверят.

Нямаше начин да предскаже кога ще го направят. Нормално трябваше да пуснат въздуха във вътрешната камера, за да накарат външния шлюз да се затвори. Но сега външният шлюз бе отвит и отдалечен от рамките си. Въздухът щеше да мине около него без ефект, изнизвайки се в Космоса.

Мулен продължаваше да думка. Щяха ли клоросите да погледнат скалата за измерване на въздуха и да забележат, че тя едва се отмества от нулата, или щяха да приемат напълването на камерата за гарантирано?

* * *

Портър каза:

– Няма го час и половина.

– Знам – каза Стюарт.

Всички бяха неспокойни, нервни, но напрежението между тях бе изчезнало. Сякаш всяка емоция се бе устремила към корпуса на кораба.

Портър се безпокоеше, философията му за живота винаги бе проста – грижи се за себе си, защото никой няма да го направи вместо теб. Разстройваше го да я вижда разклатена.

Той каза:

– Допускате ли, че може да са го хванали?

– Ако бяха, щяхме да сме чули за това – отговори кратко Стюарт.

Портър усети, с пристъпи на угризения, че останалите не горяха от желание да разговарят с него. Това бе напълно разбираемо: не можеше да се каже, че бе спечелил уважението им. За миг порой самоизвинение заля ума му. Другите също се бяха изплашили. Човек има право да се страхува. На никого не му се иска да умре. Той поне не се бе пречупил като Аристидис Полиоркетис. Той.

Но съществуваше и Мулен, там отвън на корпуса.

– Слушайте – извика Портър, – защо той прави това?

Те се обърнаха да го погледнат, без да разбират, но на него не му пукаше. Тази мисъл така го човъркаше, че трябваше да я изкаже.

– Човекът е патриот... – каза Уиндъм.

– Не, нищо подобно! – Портър почти бе в истерия. – Този дребосък въобще няма

чувства. Той има само доводи и аз искам да знам какви са тези доводи, защото...

Той не довърши изречението. Можеше ли да каже, че ако тези доводи важеха за един дребен счетоводител на средна възраст, те можеха да важат дори по-силно за него самия?

Полиоркетис каза:

– Той е един проклет, смел дребосък.

Портър стана на крака.

– Слушайте – каза той, – Мулен може и да е загазил там отвън. Каквото и да прави, може да не успява да го завърши сам. Аз... аз доброволно се наемам да изляза отвън при него.

Той трепереше, докато го казваше и със страх зачака саркастичния камшичен удар от езика на Стюарт. Стюарт го гледаше, вероятно с учудване, но Портър не смееше да срещне погледа му, за да се увери.

Стюарт меко каза:

– Нека му дадем още половин час.

Портър изненадан вдигна поглед. Нямаше никаква подигравка по лицето на Стюарт. То бе дори приятелски настроено. Всички изглеждаха приятелски настроени.

Той каза:

– А после...

– А после всички, които действително желаят доброволно, ще теглят сламки или

нещо равностойно по демократизъм. Кой е доброволец, освен Портър?

Всички вдигнаха ръце, и Стюарт също вдигна.

Но Портър беше щастлив. Той първи се бе кандидатира. Нямаше търпение да мине половин час.

* * *

Той свари Мулен неподготвен. Външният шлюз зейна и дългият, тънък, змиеподобен, почти безглав врат на едното клоро бе всмукан навън, неспособен да се пребори с взрива освободен въздух.

Бутилката на Мулен отплува и едва не се откъсна. След един страшен миг на смразяваща паника той я върна с усилие, издърпа я над въздушния поток, изчака, а после силно метна надолу бутилката.

Тя удари мускулестия врат и го пречупи, Мулен, превит над шлюза, отново изтегли бутилката и пак я засили надолу, върху главата, превръщайки изцъклените очи на каша. В почти пълния вакуум блъвна зелена кръв от това, което бе останало от врата.

Мулен не посмя да повърне, но му се искаше.

Извърнал поглед, той се отдалечи назад, хвана външния шлюз с една ръка и го завъртя. Въртенето продължи няколко

секунди, после в края на винта автоматично се задействуваха пружините и хлопна шлюза.

Мулен пропълзя над смачкания клоро към кабината. Тя беше празна.

Едва успя да забележи това, когато се намери на колене. Стана с усилие. Преходът от безтегловност към притегляне го бе сварил напълно неподготвен. А това беше и клороското притегляне, което означаваше, че с този скафандър носи петдесет процента свръхтегло.

Той бавно се обърна. Безглавото клоро се бе сгромолясало и само някоя случайна конвулсия показваше, че някога това е било живо същество. Прекрачи го с отвращение и затвори шлюза към парните дюзи.

Кабината имаше потискащ, дразнещ оттенък и светлините грееха в жълтозелено. Причината беше в хлорната атмосфера, разбира се.

С угълчето на окоето си долови проблясък на движение. Толкова бързо, колкото позволяваше тежкия му скафандър, той се обърна и извика. Клорото, което смяташе за мъртво, се изправи на краката си.

Вратът му висеше отпуснат, сълзяща маса от тъканна пихтия, но ръцете му се протягаха сяпало и пипалцата около гръдния му кош бързо потрепваха, като безбройни змийски езици.

Беше сляпо, разбира се. Разрушаването на вратното му стъбло го бе лишило от най-важните сетива. Но мозъкът бе останал цял и на сигурно място в коремната кухня. То още живееше.

Мулен отстъпи назад. Опита се трмаво и неуспешно да ходи на пръсти, макар да знаеше, че остатъците от клорото са глухи. То слепешката си пробиваше път напред, блъсна се в стена, опипа я в долната част и започна да се движи покрай нея.

Мулен отчаяно затърси оръжие и не намери нищо. Видя кобура на клорото, но не посмя да посегне към него. Защо не го бе грабнал в самото начало? Глупак!

Врата на командната кабина се отвори. Тя не издаде почти никакъв звук. Мулен се обърна треперещ.

Другото клоро влезе, цяло и невредимо. То застина за момент на входа, със сковани и неподвижни пипалца; вратното му стъбло се протегна напред, ужасните му очи примигваха първо към човека, а след това – към почти мъртвия му другар.

А после ръката му бързо се стрелна към хълбока.

Мулен несъзнателно и мигновено реагира. Протегна маркуча на допълнителната кислородна бутилка, който, откакто бе влязъл в командната кабина, стоеше прибран в

скобата на скафандъра, и с удар изби вентила. Не си направи труда да намали налягането. Остави струята да плисне навън без контрол, така че почти залитна от реактивната сила.

Можеше да види кислородния поток – той плисна в бледи кълбета, заливащи хлорнозеленото пространство.

Клорото разпери ръце. Малката човка на буцестата му глава тревожно зина, но без да издаде звук. То се олюля и падна, за момент се сгърчи, а след това притихна. Мулен го доближи и обля тялото му с кислородната струя, сякаш гасеше пожар. После вдигна тежкия си крак, стовари го върху центъра на вратното стъбло и го размаза на пода.

Обърна се към първото клоро. То се бе проснало вкочанено.

Цялата кабина беше побеляла от кислород, достатъчен да убие легион клороси, а бутилката му бе празна.

Мулен прекрачи мъртвото клоро в командната кабина и се запъти по главния коридор към стаята на затворниците.

Реакцията бе започнала. Той хленчеше в сляп, несвързан ужас.

* * *

Стюарт беше уморен. С изкуствени ръце или не, той отново беше пред контролните уреди на кораба. Два леки крайцера от

Земята бяха на път. Повече от двадесет и четири часа се бе справял с управлението фактически сам. Беше свалили хлориращите съоръжения, свързал отново старите кислородни, установил мястото на кораба в пространството, опитал се да изчисли курса и изпратил внимателно засекретени сигнали – сигнали, които бяха свършили работа.

Така че, когато вратата на командната кабина се отвори, той леко се подразни. Прекалено уморен беше. Обърна се и видя, че влиза Мулен.

– За бога, връщайте се обратно в леглото, Мулен! – възкликна Стюарт.

Мулен каза:

– Уморих се от спане.

– Как се чувствуваше?

– Целият съм схванат. Особено в кръста. – Той направи гримаса и неволно се огледа наоколо.

– Не търсете клоросите – каза Стюарт. – Изхвърлихме ги, бедните дяволи. – Той поклати глава. – Мъчно ми беше за тях. Те са смятали себе си за човешки същества, знаете, а нас – за чужди. Не че предпочитам да ви бяха убили, нали ме разбирате.

– Разбирам ви.

Стюарт хвърли кос поглед към дребния човечец и продължи:

– Дължа ви едно специално и лично извинение, Мулен. Нямах много ласкаво мнение за вас.

– Това си е ваше право – каза Мулен със сухия си глас. В него нямаше никакво чувство.

– Не, не е. Никой няма право да презира друг човек. Това право се печели само с труд, след голям опит.

– Мислили ли сте върху това?

– Да, през целия ден. Може би не мога да го обясня. Всичко е заради тези ръце. – Той ги вдигна пред себе си, разпери пръсти. – Трудно е да съзнаваш, че другите хора имат свои собствени ръце. Трябваше да ги мразя за това. Винаги трябваше да правя всичко възможно, за да проучвам и омаловажавам мотивите им, да посочвам недостатъците им, да излагам на показ глупостите им. Трябваше да правя нещо, което да ми доказва, че не си струва да им се завижда.

Мулен се размърда с неудобство.

– Това обяснение не е необходимо.

– Необходимо е! Необходимо е! – Стюарт усети как мислите му се съсредоточават, напрегна се да ги изложи с думи. – Години наред бях загубил надеждата да открия нещо хубаво в човешките същества. Тогава вие влязохте в а-шахтата.

– По-добре ще е да разберете – каза Мулен, – че бях подтикван от съвсем практични и егоистични съображения. Не желая да ме представяте като герой.

– Нямам такова намерение. Зная, че нищо не бихте направили без причина. Става дума за това, което вашата постъпка извърши с нас, останалите. Тя превърна едно сборище от лицемери и глупаци в свестни хора. И не с магия при това. Те са си били свестни през цялото време. Само че са имали нужда от пример, който да следват, и вие им го дадохте. И... аз съм един от тях. Ще трябва също да следвам вашия пример. През останалата част от живота си, вероятно.

Мулен се извърна от неудобство. Оправи ръкавите си, които не бяха ни най-малко изкривени.

Той каза:

– Роден съм в Ричмънд, Вирджиния, знаете ли. Първо там ще отида. Вие откъде сте?

– Торонто – каза Стюарт.

– Не е много далеч, нали?

Стюарт каза:

– Бихте ли ми казали нещо?

– Ако мога.

– Защо всъщност излязохте там?

Педантичните устни на Мулен се свиха. Той сухо каза:

– Няма ли моята доста прозаична причина да разруши вдъхновяващия ефект?

– Наречете го интелектуално любопитство, ако искате. Всички ние останалите имахме толкова очевидни мотиви. Портър беше изплашен до смърт, Лъоблан искаше да се върне при своята мила, Полиоркетис искаше да убива клороси, а Уиндъм бе патриот по убеждение. Колкото до мен, аз се смятах за благороден идеалист. И все пак у никого от нас подбудите не бяха достатъчно силни, за да го напъхат в скафандъра и а-шахтата. Тогава какво накара вас да го направите, вас, от всички хора?

– Защо този израз „от всички хора“?

– Не се обиждайте, но вие изглеждате лишен от всякакви емоции.

– Така ли? – гласът на Мулен не се промени, той си остана все така педантичен и тих, но някак не бе добил известна напрегнатост. – Въпрос на тренинг, мистър Стюарт, и самодисциплина – не същност. Един дребен човек не може да показва никакви внушаващи уважение чувства. Има ли нещо по-смешно от човек като мен, изпаднал в ярост? Аз съм висок метър и шестдесет и два и тежа петдесет и шест, ако ви интересуват точните данни. Е, мога ли да бъда важен? Горд? Да се изпъча в цял ръст,

без да предизвикам смях? Къде мога да срещна жена, която да не ме отблъсне с кикотене? Естествено е, че ми се налагаше да се науча да минавам без външни прояви на чувства. Вие говорите за уродливост. Никой не би забелязал ръцете ви и не би разбрал, че не са истински, ако не бяхте толкова нетърпелив да разкажете на хората всичко за тях в мига, в който ги срещнете. Смятате ли, че височината, която не ми достига, може да бъде скрита? Че това не е първото нещо в мен, което човек забелязва?

На Стюарт му идеше да потъне в земята от срам. Бе нахълтал в един личен периметър, където не биваше и да наднича.

– Съжалявам – каза той.

– Защо?

– Не трябваше да ви насилвам за говорите за това. Трябваше сам да забележа, че вие... вие...

– Че аз, какво? Правя опит да се самоизтъкна? Опитвам се да покажа, че макар и тялото ми да е дребно, то съдържа гигантско сърце?

– Не бих се подигравал с това.

– Защо не? Тази идея е глупава, а моите съображения за това, което направих, съвсем не са такива. Какво щях да постигна, ако такава бе тайната ми мисъл? Ще ме заведат ли сега на Земята и ще ме поставят

ли пред телевизионните камери – като ги разполагат ниско, разбира са, за да уловят лицето ми, или като слагат мен върху стол – и ще забодат ли по мене медали?

– Най-вероятно е точно това да направят.

– И каква ще ми е ползата? Ще си кажат: „И-и, какъв е дребосък!“ И след това, какво? Ще казвам на всеки срещнат: „Знаете ли, че аз съм оня, дето го декорираха за невероятна доблест миналия месец?“ Колко медала, мистър Стюарт, предполагате, че ще бъдат достатъчни, за да добавят десет сантиметра върху мен?

– Погледнато по този начин – каза Стюарт, – разбирам становището ви.

Мулен говореше малко по-бързо сега.

– Имаше време, когато си мислех, че ще им покажа аз на тях, тайнствените „тях“, които включваха целия свят. Щях да напусне Земята и да създам за себе си светове. Щях да бъда един нов и дори още по-дребен Наполеон. Така напуснах Земята и отидох на Арктур. А какво можех да правя на Арктур, което не бих могъл да върша и на Земята? Нищо. Занимавах се с баланси на счетоводни книги. Така че аз съм приключил, мистър Стюарт, със суетата на опитите да стоя на пръсти.

– Тогава защо всъщност го направихте?

– Напуснах Земята, когато бях на двайсет и осем и се заселих в Арктурианската система. Оттогава съм там. Това пътуване е първата ми отпуска, първото ми завръщане на Земята за цялото това време. Смятам да остана на Земята шест месеца. Вместо това клоросите ни плениха и щяха да ни държат интернирани неизвестно колко. Но аз не можех – не можех да им позволя да попречат

на пътуването ми към Земята. Нямах значение какъв е рискът – трябваше да предотвратя тяхната намеса. Това чувство не беше любов към жена, или страх, или омраза, или някакъв вид идеализъм, то бе по-силно от всичките.

Той спря.

– Мистър Стюарт – тихо попита Мулен, – обземела ли ви е някога носталгия?